

דברי הכנסת

הישיבה התשעים-ושמונה של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, י"ב בסיוון התשנ"ג (1 ביוני 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

תוכן העניינים

הצעות לסדר

שאלות ותשובות

מפת ישראל בקונטרס של "תיאטרונטו"

שמירת הכשרות באירועים רשמיים

מעמד דיפלומטי לנציג אירופה ביש"ע

התייבשות חיילים בעת פעילות מבצעית

מעבר פלשתינים במחסום-ארז

הריסת 22 בתים בח'אן-יונס

שחרור מוקדם של חיילי מקא"ם

הנחיות לפינוי מתיישבים בסדרת חינוך לטירונים

שילוב חיילות במלחמה בטרור

הוראות פתיחה באש

חדירת מחבל לבסיס צה"ל

תזונת חיילי צה"ל

פעילות ארגון אונרר"א

חדירות מחבלים לבסיסי צה"ל

החלפת ערכות מגן ביישובים ערביים

אלימות של שוטרים צבאיים בלכידת עריקים

החזקת אסיר בבידוד בכלא קציעות

טיפול מיוחד במשפחה שכולה

בדיקת נוהלי דחיית גיוס לתלמידי ישיבות

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 15, 102 א ו-104 לתקנון הכנסת

הצעה לסדר-היום חמישים שנה לכתיבת "הנסיך הקטן" – האם לא קוראים יותר ספרים?

הצעות לסדר-היום

העלאת המחזה "פליישר" בתיאטרון הקאמרי

הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 11) (שינוי מפתח החלוקה), התשנ"ג–1993

(קריאה ראשונה)

הצעות לסדר

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, י"ב בסיוון התשנ"ג, 1 ביוני 1993.

אנחנו מתחילים בסעיף הראשון שעל סדר-היום: הצעות לסדר. אני מזמינה את ראשון המציעים – חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

הצעות לסדר הדיון?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. הצעות לסדר הדיון.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בביקור חברי הכנסת היום בחברון ובמערת המכפלה, נמסר לנו על-ידי נשות חברון על פגיעות פיסיות מצד חיילי צה"ל אתמול בנשים שביקשו לומר תהילים במערת המכפלה, לעילוי נשמתו של החייל ארז שמואל, השם ייקום דמו.

לפי מיטב ידיעתי, אסור לחיילי צה"ל להפעיל כוח נגד נשים, אלא אם נשקפת סכנה לחייהם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק נשים ערביות.

רחבעם זאבי (מולדת):

דווקא ביום אתמול, כאשר מדינת ישראל הפגינה פתיחות ביחסה לחופש הפולחן של מוסלמים מלוב שהתפללו בהר-הבית, ובינתיים הספיקו גם לצאת חוצץ נגד המדינה ולהציע לחסל את הישות הציונית ולשחרר את ירושלים, דווקא ביום אתמול כזה נמנע מנשים יהודיות לקיים פולחן דתי יהודי במקום קדוש ביותר לבני הדת היהודית.

כל טענה שתושמע, כאילו רצו למנוע בכך התנגשות עם מתפללים מוסלמים, איננה עומדת בביקורת, שכן אלו היו מצויים אתמול בעוצר.

אני מציע שהכנסת תתבע משר הביטחון להורות את חיילי צה"ל לנהוג בכבוד במתיישבים היהודים בחברון בכלל, ובנשים במיוחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. הכנסת רשמה לפניה את הצעתך והיא תעביר אותה לממשלה. אני מזמינה את חבר הכנסת משה פלד.

חיים אורון (מרצ):

מה זאת "הכנסת רשמה"? אני מתנגד לרשום אותה. אם אני אגיש הצעה, היא גם תרשום אותה?

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו צריכים תגובה של הממשלה בעניין הזה. עם כל הכבוד לך, יש לך הצעה אחרת, תגיש אותה במסגרת של הצעה לסדר.

אני שומעת שסגן שר הביטחון ירצה להתייחס להצעות, והוא יתייחס לך בהמשך.

חבר הכנסת משה פלד.

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה להבין, האם הכנסת רשמה או לא רשמה?

היו"ר א' סלמוביץ:

זה נרשם בפרוטוקול.

למה אתה רוצה להתייחס, חבר הכנסת אורון?

חיים אורון (מרצ):

לאמירה שהכנסת רשמה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בתום ההצעות אני אתן לך לומר. יש ארבע הצעות לסדר.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני, אתה לא מנהל פה את הישיבה. אני מצטערת. חבר הכנסת אורון, לא נתתי לך את רשות הדיבור. אני קובעת פה את סדר הדוברים.

חיים אורון (מרצ):

את לא קובעת מה הכנסת רושמת.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא קיבלת זכות דיבור פה. תעיר לי את הערותיך בתום ההצעות לסדר.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בחברון נמשכות מאז ומתמיד התנכלויות הערבים לציבור היהודי. השבוע נרצח תלמיד הישיבה ארז שמואל, זיכרונו לברכה, ומלווה אותי החשש הכבד, ששמואל לא

יהיה היהודי האחרון שייהרג בחברון. חששי זה נובע מכך שאין מדיניות ברורה באשר להתיישבות בחברון בכלל ולכיבוד רצונם של היהודים לקיים את תפילותיהם בחברון גופא ובמערות המכפלה בפרט.

אתמול נתקלו נשות חברון שבאו להתפלל במערת המכפלה ביחס בוטה ואגרסיבי מצד חיילי צה"ל, ואינני מבין את התנהגותם זאת. חיילים אלה, או שקיבלו פקודה שאיננה תואמת את דבריו של ראש הממשלה ושר הביטחון, שדיבר על כיבוד מלא של רצונם של היהודים להתפלל בחברון, או שפשוט לא הבינו את תפקידם, שהוא שמירה ומתן ביטחון אישי ליהודים הבאים אל מקום תפילתם.

יש לעשות פעולות מיידיות להגברת ביטחונם של היהודים: א. יש להרחיב את ציר המתפללים, על מנת שיחושו ביטחון בעת שהם הולכים בו; ב. יש להורות לצה"ל, לחייליו ולמפקדיו, בצורה ברורה וחד-משמעית, שיעשו הכול על מנת שיהודי חברון יוכלו לקיים את תפילותיהם בביטחון המרבי. אסור לנו לחכות עד שיישפך דם נוסף בחברון.

אני מסיים את זעקתי זו בציטוט דבריו של דוד בן-גוריון מינואר 1970: "נעשה משגה עצום ונורא אם לא ניישב את חברון, שכנתה וקודמתה של ירושלים, ביישוב יהודי גדל והולך בזמן הקצר ביותר. זה יביא גם ברכה לשכנים הערבים. ראויה חברון להיות אחותה של ירושלים".

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד. אני מזמינה את חברת הכנסת לימור לבנת. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, איזה הליך זה? אני רוצה להבין.

היו"ר א' סלמוביץ:

הצעות לסדר, באישורו של יושב-ראש הכנסת.

יצחק לוי (מפד"ל):

יש סעיף בתקנון.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה הליך שנקבע על-ידי יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני יודע שיש סעיף.

יצחק לוי (מפד"ל):

אם יש סעיף, זה ההליך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, את מפריעה. חבר הכנסת אורון.

לימור לבנת (הליכוד):

הזמנת המשלחת הלובית וקבלת הפנים שזכו לה היו מעשה של איוולת פוליטית ומדינית. לאחר שהיום קראה המשלחת, בחוצפתה, למוסלמים בכל העולם לפעול לשחרור ירושלים, שתהיה בירת המדינה הפלשתינית, ולחיסול הישות הציונית, אין להסס לרגע ויש לגרשם מייד מהארץ ללא כל התלבטויות.

קשה להבין מדוע מקפידה ממשלת רבין משום-מה על זכויותיהם הדתיות של מסיתים לובים, ומאפשרת להם לירוק בפרצופנו.

אני מציעה שהכנסת תקיים בנושא הזה דיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת.

רענן כהן (העבודה):

את גורמת נזק למדינת ישראל.

לימור לבנת (הליכוד):

מי הביא את הלובים האלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, לא קיבלת את זכות הדיבור. אני מבקשת ממך.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

רענן כהן (העבודה):

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת משה פלד, אל תעזור לי.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת.

אני מזמינה כעת את חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, על מנת להבהיר לחברי הכנסת חיים אורון ורענן כהן, אני מביא את הצעתי לסדר על-פי סעיף 53 לתקנון. לפי סעיף 53(ד), יושב-ראש הישיבה יכריע אם לקבל את ההצעה לסדר או לדחותה. אני פונה ליושבת-ראש לקבל את הצעתי לסדר.

המשלחת הלובית, שביקורה בארץ זכה לחסות משרדי החוץ והתיירות, התקבלה בכבוד רב, והציבור והתקשורת קיימו ממש פסטיבלים סביב ביקורה.

היום בצהריים, במסיבת עיתונאים בירושלים, במקום לגמול טובה על הכנסת האורחים המיוחדת שערכו לאזרחים ממדינה המגדירה את עצמה אויבת מדינת ישראל, יצאו האורחים בהכרזה: "על המוסלמים לחסל את הישות הציונית ולשחרר את ירושלים". לא זכורה לנו תופעה חמורה כזאת של הונאה כלפי המזמינים ומידת הכנסת האורחים שהפגנו כלפיהם.

אני מבקש בזה שהכנסת תמריץ את ממשלת ישראל להפסיק מייד את האירוח הממלכתי הניתן להם, שכן הכרזתם היא סטירת לחי למדינה המארחת וקריאת תיגר על זכותנו על ארץ-ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום.

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

בתום דבריו של סגן שר הביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה כאן?

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה "מה זה כאן"?

דן תיכון (הליכוד):

מה ההליך הזה? על-פי איזה סעיף בתקנון את פועלת?

היו"ר א' סלמוביץ:

זה על-פי הנוהל.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, לא קיבלת רשות דיבור. לא תקבל אותה עכשיו. עכשיו נשמע את סגן שר הביטחון. אני אחליט מתי תדבר.

יהושע מצא (הליכוד):

שאלה של פרוצדורה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אין שאלות כרגע.

דן תיכון (הליכוד):

איפה זה כתוב בתקנון?

היו"ר א' סלמוביץ:

כתוב בתקנון שהממשלה יכולה להגיב בכל שלב של הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אין דיון.

רענן כהן (העבודה):

היתה הצעה לסדר והיה דיון.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעשה את הבירור אחר כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — זה לא הוגן

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שני הנושאים שעלו כאן הם רציניים מכדי לזרוק דברים באוויר. אם זה מתאים לפרוטוקול ואם לא, כבר ניתנה רשות דיבור למציעים את ההצעות לסדר-היום — — —

יהושע מצא (הליכוד):

לא הצעות לסדר-היום.

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — ולכן אני לא יכול לעבור לסדר-היום, אלא חייב לענות על הדברים.

ובכן, אני עצמי ביקרתי בשטח, ועוד היום, לפני הגיעי לכאן, בדקתי שנית עם המפקדים לוודא שאומנם העובדות שפורסמו על-ידי צה"ל הן העובדות האמיתיות. הדברים הפליאו אותי, לאחר שבהיותי בחברון שלשום נפגשתי עם ההנהגה המקומית וערכנו שיחות די ארוכות, ביקרתי גם בשיבות ושוחחתי עם תלמידי הישיבות. קשה היה לי להבין, שלפתע תהיה התפרצות גסה כזו של צה"ל כלפי התושבים, בייחוד כשמדובר בתפילה.

רחבעם זאבי (מולדת):

ובנשים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נשים ונשים בהיריון.

ובכן, ידידי חבר הכנסת אלוף פיקוד המרכז לשעבר, וידידי חבר הכנסת אלוף-משנה, אני לא זוכר מה היה התפקיד האחרון שלך — —

משה פלד (צומת):

נהג תובלה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא חשוב, החשוב הוא שהיית בחטיבת הצנחנים. זה החשוב.

להעלות האשמות כאלה נגד צה"ל ושליחיו, לפני שהדבר נבדק עד הסוף, לצערי הרב צריך לומר שזה לא מתאים. לא היה כדבר הזה. את הפירוט אני אתן בהשיבי על ההצעות. אבל לא יכולתי להשאיר את ההאשמות האלה פתוחות. לא היה כדבר הזה. הצבא אחראי לשמירה על הסדר הכללי בחברון, לרבות על סדר התפילות. אם אני לא טועה, חבר הכנסת זאבי, לא אני הייתי אלוף פיקוד בגזרה הזאת אלא אתה. בלי שאכנס לפרטים מה הביא את אנשי חברון – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הנשים מדברות אמת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

– – – מה הביא אותם להתפלל בשעות האלה דווקא – עד שהעניין יובהר באופן מלא, על כל פרטיו, אל תפיצו דברים שאינם נכונים.

טיפולו בנשים האלו מפקדים, מפקד פלוגה. לא הכו, לא סטרו, לא רמסו.

משה פלד (צומת):

איש לא אמר את זה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרו ברדיו.

משה פלד (צומת):

אני לא אמרתי את זה. אמרתי שהחיילים לא הבינו את ההוראה שקיבלו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרו ברדיו, חבר הכנסת פלד. אמרו, ואני עונה שלא היו כדברים האלה. מפקד הפלוגה במקום פנה, בנימוס המקובל, אל הגברת לוינגר. אני מוכרח לומר, שאלמלא היא רדפה אחרי לפני חודש בביקורי שם והאשימה אותי בדבר שידעתי על פניו שהוא לא נכון – אני לא קובע מי אומר אמת ומי לא, אני רק

חייב לומר, שקציני צה"ל נהגו על-פי דין, על-פי חוק ועל-פי הנימוס, לא פגעו בו. אני מבקש לחכות עד שהתחקיר יגמר ולא להפיץ שמועות שווא. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

חבר הכנסת אורון, תעיר את הערתך בקיצור נמרץ.

יוסף בא-גד (מולדת):

שישה חיילים סחבו אשה אחת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה שקר.

יוסף בא-גד (מולדת):

בדקתי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה שקר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, לא קיבלת רשות הדיבור.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אם הכוונה ל"רשמה" במובן שנרשם בפרוטוקול, זאת פעולה אוטומטית שנעשית ממילא, אין לי על כך טענה. אבל אם "רשמה" במובן שהכנסת קיבלה את ההצעה לסדר או את תוכנה, נדמה לי שזה לא על-פי התקנון וודאי לא על-פי עמדתי.

אני חושב שבימים האחרונים קרה בחברון יותר ממה שתואר פה. העוצר שהוטל בחברון בא בעיקרו כדי למנוע השתוללות של יהודים בחברון.

לימור לבנת (הליכוד):

על מה אתה מדבר?

חיים אורון (מרצ):

אני מדבר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, לא קיבלת רשות להצעה לסדר.

חיים אורון (מרצ):

לכן אני מציע לכם להנמיך את הטון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, ההערה שלך היתה לפרוצדורה, לא נתתי לך זכות להגיב על תוכן הדברים.

חיים אורון (מרצ):

השתחררתי מלחץ.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שמחה שעזרתי לך להשתחרר.

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

אנחנו עוברים כעת לסעיף הבא בסדר-היום: שאילתות ותשובות. אני מזמינה את סגן שר החוץ להשיב על שאילתות. בבקשה.

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אמרת שאחרי שסגן השר יסיים תאפשרי לשאול שאלה לפרוצדורה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

הייתי רוצה לשמוע על סמך איזה סעיף בתקנון את אפשרת הצעה לסדר, שלא התקבלה, לאפשר לוויכוח הזה להתנהל. הייתי רוצה לשמוע ממך, ואולי מזכיר הכנסת יסביר לנו על סמך איזה סעיף זה נעשה. אני יודע שלא כך קובע התקנון.

היו"ר א' סלמוביץ:

על-פי הנוהל, יש זכות תגובה לממשלה.

יהושע מצא (הליכוד):

בהצעה לסדר?

היו"ר א' סלמוביץ:

גם בהצעות לסדר. את הבירור נעשה אחר כך.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מודיע לך שאין דבר כזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא, אנחנו נברר את זה לאחר מכן. אמרתי שעל-פי הנוהל יש זכות כזאת.

יהושע מצא (הליכוד):

יצרת פרוצדורה חדשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נברר את זה. אני חושבת שלא יצרתי שום פרוצדורה חדשה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן שר החוץ ישיב על שאלתא מס' 1047, של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני כן אני רוצה לומר מלה אחת בעניין המשלחת הלובית שנמצאת כרגע כאן, והנושא מאוד אקטואלי. הנושא הוא אקטואלי וגם רגיש. לפי דעתי, התפקיד של כולנו, גם של הממשלה וגם של האופוזיציה ושל כל ממשלה בישראל, הוא להבטיח שלמוסלמים ולנוצרים תהיה אפשרות להגיע – – –

לימור לבנת (הליכוד):

וליהודים.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ליהודים יש. אין להם בעיה.

לימור לבנת (הליכוד):

יש בעיה, הם לא יכולים להתפלל במערת המכפלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, את לא קיבלת רשות דיבור.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין להם בעיה? למה יהודים רוצים ללכת לכותל והם לא יכולים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש ממך.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אני קוראת אותך לסדר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אל תטיף לנו מוסר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

יהודים שולטים בירושלים מאז שנת 1967. אנחנו אחראים, כל ממשלות ישראל, לאפשר לבני כל הדתות להגיע לירושלים ולהתפלל בה. מי שיבגוד ברעיון הזה, בוגד בעצם הרעיון של שלטון ישראלי בירושלים לנצח.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי חולק על זה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

לכן, האחריות כאן כפולה ומכופלת.

אשר לביקור, הוא לא נעשה ביוזמת ממשלת ישראל, לא נעשה בחסותה. היתה כאן יוזמה פרטית –
–

יהושע מצא (הליכוד):

אמרת לשר שחל? הוא אומר אחרת. הוא מדבר על מגעים סודיים עם ממשלת לוב.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

יצאתם מגדרכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא.

שאול יהלום (מפד"ל):

יכול להיות ששר המשטרה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, עכשיו אתה מתחיל?

יהושע מצא (הליכוד):

אני בעד הביקור הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא, אתה לא קיבלת את רשות הדיבור.

סגן שר החוץ י' ביילין:

הוא לא נעשה בחסות, הוא לא נעשה ביוזמה, הוא נעשה ביוזמה פרטית בלבד. גם בעתיד, אם יהיו גורמים בעולם הערבי ואם יהיו אישים בעולם הערבי ועולי רגל שירצו לבוא להתפלל בירושלים, התפקיד שלנו הוא לאפשר להם לעשות זאת, גם אם יאמרו דברי הבל נוראים, כפי שנאמרו על-ידם היום בירושלים.

יש הפרדה מלאה בין הנושא המדיני לבין הנושא הזה. אני לא מאמין שישראל צריכה להיות אותו גורם שיקל מעל קדאפי את החרם הבין-לאומי שקיים עליו. היום לוב היא למעשה מדינה מצורעת בעולם, והיא צריכה להישאר כך עד שהיא תיענה לתביעות שהעולם תובע ממנה. עם זה, התפקיד שלנו הוא לאפשר למוסלמים ולנוצרים להגיע לירושלים.

קריאות:

יהושע מצא (הליכוד):

למה החגיגות?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לבנת.

סגן שר החוץ י' ביילין:

רק זה חסר לנו, שאנחנו נגרש את האנשים האלה. הרעיון הגאוני ביותר הוא שממשלת ישראל תבוא היום ותאמר לאנשים האלה, לפני תום הסיור שלהם: תחזרו הביתה.

אני עובר לתשובה על שאילתא של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

מפת ישראל בקונטרס של "תיאטרונטו"

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר החוץ ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

בקונטרס של "תיאטרונטו" בין-לאומי בתל-אביב מובאות מפות של הארצות שמייצגים האמנים. מפת ישראל איננה כוללת את רמת-הגולן, יהודה ושומרון.

ה"תיאטרונטו" הוא בחסותו של שר החוץ שמעון פרס ובהשתתפות עיריית תל-אביב-יפו, משרד החוץ, משרד התיירות, משרד החינוך והתרבות ועוד גורמים, לרבות שגרירויות זרות בישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם המפה המקוצצת של ישראל היא על דעת משרדך?
2. האם ניתנה הוראה לנציגויות ישראל להציג מעתה כך את ישראל?
3. האם מדיניות זאת היא על דעת הממשלה?
4. אם הדבר נעשה שלא בידיעתך ואינך מסכים לכך, האם תורה על איסוף הקונטרס ועל הוצאה לאור של מהדורה מתוקנת?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. הקונטרס של "תיאטרונטו" נעשה על-ידי מעצב גרפי, שצייר את המפות כאיור של הקונטרס, ואת צורתן העתיק מתוך ספר. אין מאחורי ציור המפה כל כוונה לקבוע או להשפיע על קביעת גבולות מדינת ישראל. משרד החוץ לא התערב בהכנת הקונטרס, ואין בכוונתנו לקבוע את צורת מפת ישראל בדרך זו.
2. מפת ישראל מוכרת לכולנו ונמצאת בכל הנציגויות. לא ניתנו הוראות חדשות בנושא זה לאחרונה.
3. כאמור, מדיניות הממשלה היא שגבולותיה הסופיים של מדינת ישראל ייקבעו במשא-ומתן בינינו לבין שכנינו.
4. אין לנו שום כוונה, לא לשרוף ספרים ולא לאסוף קונטרסים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, תסכים אתי שפרסום הנושא את הכותרת "בחסות שר החוץ מר שמעון פרס", ונושא את הכותרת "משרד החוץ" ו"בחסות משרד התיירות" ו"בחסות משרד החינוך והתרבות" ועוד גופים אחרים, פרטיים וציבוריים, לא יכול להיות שיצא לאור בלי שגורם מוסמך במשרד יאשר אותו. כאן מופיעות מפות של 12 מדינות בעולם, כולן בגבולות הטבעיים והחוקיים שלהן, משווייץ וגרמניה המאוחדת וכן הלאה, ורק מדינת ישראל מופיעה במסמך כזה מקוצצת, בלי רמת-הגולן, בלי יהודה, בלי שומרון – משום-מה עם עזה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

עם עזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

עם עזה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אם כן, אז הכול בסדר.

רחבעם זאבי (מולדת):

הכול בסדר, זה מעיד עד כמה אתם לא שולטים בחומר שנושא שם ממלכתי. לא יכול להיות ששלושה משרדי ממשלה ייתנו את שמם על הנייר הזה, ושר החוץ בכבודו ובעצמו ייתן את שמו על הנייר הזה, ואחר כך יהיו פה גבולות מקוצצים, בלי רמת-הגולן, שהכנסת הזו אישרה את צירופה למדינת ישראל.

דוד צוקר (מרצ):

זה מסמך לעיתונות או לתיאטרון?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. בבקשה, אדוני סגן שר החוץ.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מודה ומתוודה, משרד החוץ לא רץ אחרי הגרפיקאי שצייר את המודעות האלה, ואילו היה עושה זאת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

שוב מאשימים את הש"ג?

סגן שר החוץ י' ביילין:

לא. שר החוץ צייר את זה. מה אתה חושב, באמת, זה לא הגרפיקאי?

רחבעם זאבי (מולדת):

בכל זאת, שיבדוק את הגרפיקאי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

הדבר הזה לא נבדק. אני מניח שלו היה נבדק מראש, היתה המפה אחרת.

שמירת הכשרות באירועים רשמיים

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר החוץ ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

בביקורי כחבר המשלחת של ועדת העלייה והקליטה באירועים רשמיים של שגרירות ישראל בבון ובקונסוליה בברלין התברר, כי הכיבוד שהוגש לא קיבל שום הכשר.

ברצוני לשאול:

1. האם יש נוהל המחייב את כל הנציגויות הרשמיות למתן אוכל כשר לפחות באירועים רשמיים?

2. אם כן – מה היא תגובתך על המקרה שצינתי?

3. אם לא – מה ייעשה בנדון?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. קיימת הנחיה ברורה לנציגויותינו בחוץ-לארץ להקפיד על מתן אוכל כשר באירועים רשמיים.

2. מבדיקה עם נציגויותינו בברלין ובבון עולה, כי באירועים הרשמיים שאליהם הוזמן חבר הכנסת בא-גד, כלומר, גם באירועים אלה הוגש כיבוד כשר בלבד.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד.

דוד צוקר (מרצ):

קודם כול, בתיאבון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דדי צוקר.

יוסף בא-גד (מולדת):

היחס הלגלגני של חבר הכנסת דדי צוקר אינו מתאים כאשר מדובר על דבר כה קדוש לעם ישראל. הסבא שלך ואבי הסבא שלך מסרו את נפשם על זה, האמן לי, על כשרות ועל דברים אלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אצלו זכויות האזרח נגמרות אצל הערבים.

יוסף בא-גד (מולדת):

כנראה צריך להודיע מה זה כשר. אם עומד שגריר ואומר לי: סמוך עלי, זה כשר – תסכים אתי שזה כאילו יעמוד פרופסור ויגיד לי בענייני רבנות, או אני אגיד לו בענייני רפואה. יש מוסד שקובע.

קריאות:

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן, אני קובע — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, חברת הכנסת נעמי חזן.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתם יודעים שבצעקות אני חזק יותר מכם. אני שואל שאלה נוספת – מי קובע את הכשרות? האם יש גוף רבנות מקומי שהוא קובע, או השגריר קובע? האם סגן השר מוכן לברר ולהודיע כמה שגרירויות ישראל מקיימות מטבח כשר בהכשר מוסמך, והאם ידוע לך שמטבח כשר מהווה קשר ליהודי המקום? אני מבקש את האינפורמציה.

רענן כהן (העבודה):

אתה יכול לשבת כאשר סגן השר משיב.

יוסף בא-גד (מולדת):

רענן, אתה דואג לרגליים שלי?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מאוד מבקשת לא לעזור לי לנהל את הישיבה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, מאז קום המדינה, כל השגרירויות של ישראל, כל הקונסוליות הכלליות וכל הנציגויות שלנו, שומרות שמירה יתירה בנושא הכשרות. בשום מקום משגיח הכשרות איננו השגריר ולא הקונסול, אלא אדם מטעם הרבנות המקומית. לדבר הזה יש משמעויות כספיות לא מבוטלות. בייחוד במקומות מרוחקים מקהילות יהודיות – ויש שגרירויות כאלו, שאין להן קשר עם קהילה יהודית קרובה – אנחנו מוציאים הון רב על הבטחת אוכל כשר ומטבח כשר. הנושא הזה מעולם לא היה בעיה. אני יודע בעצמי על אירועים שאנחנו מקיימים ביום העצמאות בבתי-מלון, וההוצאה על הבטחת הכשרות, כאשר בית-המלון מטבע הדברים איננו יהודי, היא מאוד מאוד גדולה. כך שאני אומר לך את זה מקרב לב. אתה יכול לסמוך בנושא הזה, במאה אחוזים, על המאמצים שנעשים במשרד החוץ במשך כל השנים. אין בנושא הזה חשש, אין כאן איזו מריחה, חס ושלום, והכשרות היא כשרות אמיתית. אתה יכול לסמוך עליה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מודיע לך שהייתי בברלין ובבון, והאוכל שם לא כשר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לא יכול להיות. גם אני הייתי שם, והייתי בבון לאחרונה, ואני רוצה להבטיחך נאמנה שמדובר באוכל כשר. אין שגרירות בעולם שיש בה דבר כזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה ליושבת-ראש.

אדוני סגן שר החוץ, הבעיה היא בעיה רגישה. נכון שיש הוראה ברורה מאז הקמת המדינה, שיש לשמור על כשרות. אבל אני יודע, ואני מדבר על עובדות, שיש שגרירויות מספר, שלפי המנטליות של הארץ, לפעמים הן חורגות מן הנוהל, והדבר גורם לכל מיני אנשים, כמוני למשל, כשאני מגיע, הרגשה לא טובה ולא נוחה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה קורה פה עכשיו?

רענן כהן (העבודה):

אני מאוד מבקש שתיתן הנחיה לבקרה נוספת – לא הוראות, הוראות ישנן, אלא לעשות ביקורת כדי לשמור על הנוהל הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מוכן לא לנהל את הישיבה במקומי? אני החלטתי לתת לו. יש לך טענות אלי, תוכל להתלונן.

דן תיכון (הליכוד):

אל תהיי גיבורה. יש תקנון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אם משהו יהיה שלא לפי התקנון, נברר אחר כך.

חבר הכנסת מרדכי גור, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כבוד היושבת-ראש, חבר הכנסת בא-גד וחבר הכנסת רענן כהן, אני בוודאי לא מתיימר להיות רב, אבל מניסיוני בפעילות הציבורית – – –

דוד צוקר (מרצ):

גם אני רוצה להתייחס לנושא הכשרות.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אי-אפשר.

דוד צוקר (מרצ):

למה לא?

היו"ר א' סלמוביץ:

כי כך אני רוצה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אבל מניסיוני בחיים הציבוריים אני יודע, ששאלת הכשרות מאוד רגישה אצל אנשים. למשל, הרב הראשי לצה"ל חוגג את ליל-הסדר כל שנה באחת מיחידות הצבא. כל היחידות עוברות תהליך של הכשרה וכשרות. כל החיילים והמפקדים של היחידה שותפים לאותו סדר. כבוד הרב מביא אתו אוכל מהבית. אני אומר זאת לא כטענה. אני מציין שבעניין הכשרות, מדי פעם יכולות להיות רגישויות אלה ואחרות. השגרירויות הישראליות עובדות על-פי התקנים של הכשרות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני רק רוצה להוסיף על התשובה הזאת: א. האירוע הזה נבדק על-ידנו באופן יסודי; ב. בנסיעה עצמה, שחבר הכנסת בא-גד השתתף בה, היו גם חברי כנסת אחרים, וכששאלנו אותם אם באמת היה בסיס לזה, הם אמרו לנו – והם יושבים עכשיו במליאה – שהוגש להם מזון כשר, שהוכן על-ידי עובדי השגרירות. כך שקשה לי להבין מהו הבסיס לטענה הזו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר שזה לא נכון, עם כל הכבוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

מעמד דיפלומטי לנציג אירופה ביש"ע

חבר הכנסת מ' קצב שאל את שר החוץ ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

עקב החלטה מס' 53 מיום 10 באוגוסט 1992, להעניק מעמד דיפלומטי רשמי לנציג אירופה ביש"ע, עם כל הזכויות הדיפלומטיות, בהתאם לאמנות הבין-לאומיות, ברצוני לשאול:

1. האם ההחלטה הנ"ל לא יכולה ליצור רושם בדבר נכונות ממשלת ישראל להעניק ליש"ע מעמד עצמי גם בתחום יחסי החוץ?

2. מדוע יש לקהילייה האירופית צורך במינוי נציג מטעמה ליש"ע, שאינו פועל כנציג מטעם שגרירות הקהילייה האירופית במדינת ישראל?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. החלטת ממשלת ישראל להעניק מעמד דיפלומטי לנציג הקהילייה האירופית, דופלא, איננה מעניקה מעמד כלשהו בתחום יחסי החוץ לפלשתינים בשטחים. הגדרת תפקידו היא: נציג נציבות הקהילייה האירופית לתיעול הסיוע ההומניטרי הניתן על-ידי הקהילייה לשטחים. ההסכם ביחס להגדרת התפקיד (מבוסס על חילופי איגרות מפרברואר 1992 – תקופת כהונתה של הממשלה הקודמת), הוא בינינו לבין נציבות הקהילייה, והפלשתינים אינם צד לו. המעמד שהוענק לו אינו שונה מהמעמד של נציגי סוכנויות סיוע של האו"ם הפועלות בשטחים.

2. מדיניותה של ממשלת ישראל היא לעודד סיוע אירופי ואחר לאוכלוסיית השטחים ולהיענות לבקשות האירופים לסייע לעבודתו של נציגם כאן. הסיוע הישיר של הקהילייה לשטחים עלה מ-3 מיליוני דולר ב-1987 ל-18 מיליוני דולר ב-1993. מעבר לכך, בעקבות מלחמת המפרץ הוחלט על סיוע חירום בסך 72 מיליון דולר. אנו מקווים ומעודדים מתן סיוע נוסף, וברור מתוצאות הפגישות של קבוצת העבודה המולטילטרליות, שיש לכך היענות. השגרירויות של מדינות אירופה ושל הקהילייה המואמנות למדינת ישראל אינן רואות עצמן אחראיות לשטחים, וזו עמדתן מאז 1967. לכן כפוף נציג הקהילייה ישירות לנציבות בבריסל. גם נציגי הסוכנויות הבין-לאומיות הפועלות בשטחים כפופים ישירות למרכזיהן ולא לנציגויותיהן בישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החוץ.

אני מזמינה את סגן שר הביטחון לדוכן להשיב על שאילתות רגילות, בבקשה.

התייבשות חיילים בעת פעילות מבצעית

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הביטחון ביום ח' בחשוון התשנ"ג (4 בנובמבר 1992):

פורסם כי במהלך פעילות מבצעית של פלוגה מחטיבת "גבעתי" בבקעת-הירדן אושפזו שני חיילים בשל התייבשות ומכת חום. שני החיילים התלוננו בפני מפקדם על התייבשות לפני האירוע, אך זה התעלם מפנייתם, ואיים לפגוע בחופשות החיילים אם לא ימשיכו ללכת ("מעריב", 2 באוגוסט 1992).

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום הזה נכון?

2. כמה חיילים אושפזו כתוצאה מהתייבשות בזמן אימונים בשנים האחרונות?

3. אילו צעדים משמעותיים ננקטים כנגד מפקדים שאינם מקיימים את הוראות חר"פ – חיל רפואה – בנושא זה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. האירוע מתייחס לתאריך 13 ביולי 1992, שבו קוימה פעילות מרדף של כוח צה"ל. במהלך המרדף הרגישו שני החיילים סחרחורת וטענו כי אינם חשים בטוב. מפקד הפלוגה הנחה את החיילים לנוע כ-500 מטר נוספים, עד לנקודה שבה ניתן היה להנחית מסוק. ה"איום" כי ייענשו אם לא ימשיכו בפעילות מתייחס לקטע הזמן שבו נדרש מהחיילים לעשות רגלית את הדרך עד למנחת, לטענת המפקדים, על מנת לדרבנם להגיע לנקודת הפינוי. החיילים פונו על-ידי מסוק לבית-החולים "הדסה". אחד החיילים שוחרר מייד, והשני הושאר להשגחה ללילה אחד.

2. בשנים 1991 ו-1992 נפגעו 35 חיילים מהתייבשות או ממכות חום באימונים לפי ההתפלגות הבאה: א. באורח קל – 26 חיילים; ב. באורח בינוני – שבעה חיילים; ג. שני חיילים נספו ממכת חום במאי 1992.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, בימים האלה יש ודאי רגישות מיוחדת לנושא של תאונות בצה"ל. על-פי עדות לפרוטוקול של הרופא של סיירת מטכ"ל, שהכותרת שלה: הזנחה רפואית ביחידה המובחרת – מפקדים ביחידה לא שעו להוראה מפורשת של הרופא הפיקודי, שאסור להתאמן באותו אזור שנזכר בסטטיסטיקה היבשה הזאת, כי שני חיילים מתו ממכת חום. רופא היחידה לא ידע כלל על האימון הזה.

שאלתי, אני יודע שצריך לחזור עליה ולחזור עליה, האם משננים למפקדים בצה"ל להתחשב גם ברופאים, שתפקידם להגן על הבטיחות של החיילים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לס.

סגן שר הביטחון מ' גור:

משננים לחיילים, ללא הפסק, את ההוראות הקשורות במשמעת מים. להיפך, לעתים קרובות אנחנו שומעים מהחיילים שמחייבים אותם לשתות גם כאשר הם לא רוצים. אבל כל מקרה חייב להיבדק בנפרד. לכן, אם תעביר אלי פרטים על מקרה מיוחד שעלה ויש לך מידע עליו, אני אבדוק ואעביר אליך את התשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

מעבר פלשתינים במחסום-ארז

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר הביטחון ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

לאחרונה, אנו עדים ליותר ויותר מקרים שבהם עוברים פלשתינים מרצועת-עזה את מחסום-ארז באמצעות רשיונות מזויפים.

לנוכח ניסיון העבר והחשש שמא פלשתינים בעלי עבר ביטחוני עשיר יוכלו לעבור את מחסום-ארז במרמה, ברצוני לשאול:

1. מי זכאי להיכנס מעזה לישראל, ובאילו תנאים?
2. מה הוא התהליך שעובר פלשתיני בדרכו מעזה לישראל?
3. האם ידועה למשרד הביטחון תופעת זיוף מסמכים לשם מעבר במחסום-ארז? ומה הוא היקף התופעה?
4. כמה מפיגועי הטרור בשנתיים האחרונות בוצעו על-ידי טרוריסטים שנכנסו לישראל במרמה?
5. כיצד פועל משרד הביטחון על מנת למנוע כניסת פלשתינים במרמה לישראל? והאם קיים שיתוף פעולה בין משרד הביטחון לבין משרדי המשטרה והתעסוקה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. תושב הרצועה המורשה לצאת מאזח"ע – אזור חבל עזה – לישראל חייב לשאת שלושה סוגי תיעוד כמפורט להלן: א. תעודת זיהוי; ב. כרטיס מגנטי בתוקף (המהווה אסמכתא לכך שהאדם "נקי" מבחינה ביטחונית); ג. רשיון עבודה בישראל, או לחלופין היתר כניסה אישי לישראל.

2. כל תושב מקומי המבקש לצאת לישראל באחד ממחסומי הרצועה (ארז, נחל-עוז, סופה) עובר בדיקת כרטיס מגנטי בתוקף.

3. אין מערכת הביטחון מכירה תופעה של זיוף מסמכים לשם מעבר במחסום-ארז, ובכל מקרה שעולה חשד כזה, הנושא מועבר לחקירה ולטיפול המשטרה.

עם זאת, היתה ככל הנראה תופעה בקרב מעסיקים בישראל, שלפיה הם הזמינו באופן חוקי עובדים דרך שירות התעסוקה, כאשר מראש לא היה בכוונתם להעסיקם. תמורת השגת ההיתרים לעובדים הם גבו מכל אחד סכום כסף, והעובדים היו חופשיים לחפש עבודה במקומות אחרים, כשבידיהם היתרי עבודה בתוקף. היתה גם תופעה נוספת, שמעסיקים דרשו עובד דרך שירות התעסוקה בישראל, שקיבל בשלב ראשון רשיון עבודה זמני לחודשיים, אך לאחר ימים מספר המעסיק פיטרו ולא טרח לדווח על כך לשירות התעסוקה, והעובד המשיך להיכנס לישראל כשבידו רשיון בר-תוקף.

4. אין לנו נתונים על כך.

5. מערכת הביטחון מתכוונת להגביר את הפיקוח על המעסיקים הישראלים וכן על העובדים מאזח"ע בשני מישורים: ביצוע מעשי אכיפה יזומים על-ידי המשטרה בישראל, כל פעם באזור אחר; הכבדת יד על המעסיקים הישראלים באמצעות שירות התעסוקה, על-ידי נקיטת הצעדים הבאים: א. בדיקת האפשרות לחייב כל מעסיק ישראלי להפקיד ערבות בסך 500 ש"ח עבור כל עובד, אשר תחולט במקרה שיתברר כי המעסיק לא דיווח על הפסקת עבודת הפועל, כנדרש; ב. קביעת נוהל עם שירות התעסוקה בישראל להעברה סדירה של דיווחי מעסיקים ישראלים על הפסקת העסקת עובדים, על מנת למנוע מצב שלפיו ימשיכו העובדים לשהות בישראל כשבידיהם היתרי עבודה בתוקף.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שפי, בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, השאלה נשאלה בטרם נכנס הסגר לתוקפו. האם בעקבות הסגר וצמצום מספר היוצאים מהרצועה שינו את הנהלים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון. ברשותך, אני לא אכנס לכל הנהלים, אבל אחת המטרות של הסגר, פרט למטרה המיידית של חיזוק הביטחון האישי של כל יהודי בישראל – נעשים שיפורים בכל מערכות הבדיקה, ואין לנו שום ספק שהדבר הולך ומקבל פנים יותר ויותר מאוששות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

הריסת 22 בתים בח'אן-יונס

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הביטחון ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

נמסר כי ביום 11 בפברואר 1993, במבצע שנמשך משעה 05:00 עד 18:00, הרסו כוחות הביטחון 22 בתים בשכונת אל-אמל שבח'אן-יונס, כאשר חלקם פוצצו על-ידי טילים נגד טנקים. לבעלי הבתים לא התאפשר להוציא את תכולת הבתים, מכיוון שלא ניתנה להם ארכה מספקת. בבתים, שנהרסו בחשד שהיו בהם מבוקשים ונשק – לא נמצא דבר.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסומים האלה נכונים? מה הן העובדות?

2. נוכח הסכנות לחיי אדם והנזקים לרכוש כתוצאה משימוש בטיילים, האם יורו לצבא להימנע משימוש בטיילים בפעולות מסוג זה?

3. האם ייבדק המקרה הנ"ל?

4. האם יפוצו בעלי הבתים הנ"ל בגין הנזקים שנגרמו להם?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במהלך החודשים האחרונים היו כמה מבצעים, שמטרתם לכידת מבוקשים מזוינים, ובמהלכם נגרמו פגיעות לבתים ולרכוש. בכל אותם מבצעים היה מידע מבוסס, כי בבית כלשהו, או במתחם בתים, מצאו מבוקשים מקלט והשתמשו במקום כבסיס לפעולתם או לירי על כוחות הביטחון. אין להכביר מלים על חומרתה של תופעת המבוקשים ועל הסכנה הנובעת מקיומן של חוליות מזוינות באזור.

2. התשובה שלילית. נוכח החשד האמור ולאור לקחי העבר, בכל מבצע כזה נקראות קריאות לתושבים לצאת מבתיהם. כמו כן, לפני שמתחילה פעולה נערכות בדיקות חוזרות על מנת לוודא שאכן נטשו התושבים את בתיהם. במהלך הכריזה אף נדרשים התושבים להוציא עמם חפצים אישיים כגון כסף, תכשיטים ואלבומי תמונות.

3. הגם שפעילות צבאית זו מעוגנת במשפט הבין-לאומי, התחייב צה"ל לשלם פיצוי כספי לאותם תושבי הבתים שנפגעו, אשר לא סייעו מרצונם למבוקשים המזוינים. קצין המטה לענייני תובענות במינהל האזרחי הונחה לטפל בדחיפות בכל בקשה לפיצוי.

שחרור מוקדם של חיילי מקא"ם

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הביטחון ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

נודע לי כי לאחרונה התקבלה החלטה על-ידי ראש אכ"א – אגף כוח אדם – בצה"ל לשחרר שחרור מוקדם את חיילי המרכז לקידום אוכלוסיות מיוחדות. בזאת נחסמת בפני חיילים אלה אפשרות של רכישת השכלת יסוד ואפשרות להשלמת לימודים לאחר שכבר נקלטו בצה"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הביטחון על כך?

2. האם ידוע שחיילים רבים בפרויקט זה נקלטו בצה"ל והביעו רצונם להמשיך בקורס להשלמת השכלה ל-10 שנות לימוד?

3. מדוע נחסמת בפני החיילים ההזדמנות, אולי היחידה, לבנות עצמם כאזרחים מן השורה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2-3. עד כה גויסו למקא"ם 500 חיילים בשנה למשך שירות של שלוש שנים. כיום הוחלט להרחיב את הגיוס להיקף של 800 חיילים למשך שירות קצר יותר.

חיילי מקא"ם רוכשים מקצוע והשכלת יסוד במהלך השנה הראשונה לשירותם. המקצועות הנרכשים הינם מסגרות, מפעילי צמ"ח – ציוד מכני הנדסי, מכונאי רכב, נגרות וכדומה.

נוסף על כך יכולים חיילי מקא"ם להשלים באמצעות קורס נוסף השכלה ל-10 שנות לימוד, שגם מתבצע בדרך כלל במהלך השנתיים הראשונות לשירותם.

לפיכך לא תיחסם בפני חיילי מקא"ם ההזדמנות לרכישת מקצוע והשכלה כפי שהיה עד כה, אלא נהפוך הוא, תיפתח אופציה זו לאוכלוסייה גדולה נוספת – 250 חיילים – שתוכל ללמוד ולהתקדם באמצעות צה"ל.

לאחר שתי שנות שירות ייבחן המשך שירותם של החיילים. החיילים אשר יימצאו מתאימים לצורכי צה"ל ימשיכו לשרת שנה נוספת, ואילו השאר ישוחררו מסיבת "תום שירות".

הנחיות לפינוי מתיישבים בסדרת חינוך לטירונים

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר הביטחון ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

בימים אלה נמסר לי, כי בסדרת חינוך אשר נערכה בבסיס טירוני הנדסה של צה"ל בשבוע שעבר – בין התאריכים 22 ו-24 בפברואר, בסביבות גוש-עציון – דנו בשאלה איך ינהגו חיילים שיצטרכו לפנות את תושבי רמת-הגולן מיישוביהם.

הקצינות, אשר העבירו סדרת חינוך זו, דיברו עם חניכיהן גם על-אודות ה"צורך בפינוי רמת-הגולן".

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מי בצה"ל אחראי לסדרות החינוך לטירונים אלה?

3. האם יש בצה"ל הנחיות ללמד חיילים איך לנהוג במצבים של פינוי תושבים מרמת-הגולן?

4. האם הקצינות, אשר העבירו את סדרת החינוך ודיברו עם החניכים על-אודות החזרת רמת-הגולן, עשו זאת על דעת עצמן, או שמא קיבלו הנחיות לעשות זאת מחיל החינוך?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. חיל החינוך והגדנ"ע מבצעים פעילויות הסברה סדירות בתחום הדמוקרטיה ושלטון החוק. אחת ממטרות הפעילות הינה להבהיר לחייל את משמעות שלטון החוק ואופן פעילותו של צבא במדינה דמוקרטית.

במסגרת זו מושם הדגש בכך שצה"ל מצווה לבצע את משימותיו כפי שהדרג המדיני המוסמך מורה אותו.

במציאות הישראלית רוויית המחלוקות ברור וידוע, כי גם בקרב החיילים הדעות חלוקות בשאלות פוליטיות, ופעילות זו מטרתה להדגיש, כי על החייל לבצע את המוטל עליו, גם אם הדבר מנוגד לדעותיו ולרגשותיו, ובלבד שפעילות זו איננה בלתי חוקית בעליל.

על מנת להמחיש דילמות אלו מובאות דוגמאות מן העבר – הצורך בסיוע לפינוי ימית והחובה להתגייס ולבצע את כל המשימות במלחמת של"ג וכו'.

מטבע הדברים, נושא רמת-הגולן עלה ועולה בהקשר של הדברים שנאמרו, וללא שום נקיטת עמדה בשאלה האם להחזיר את רמת-הגולן.

אין חיל החינוך והגדנ"ע מבטאים עמדות פוליטיות בתחומים השנויים במחלוקת.

שילוב חיילות במלחמה בטרור

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר הביטחון ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

עם התגברות האלימות כנגד כוחות הביטחון ואזרחי המדינה, ועם נכונותן של הנשים לתרום בצורה שווה לגברים ולהשתלב בכל תחומי ההגנה, ובהתחשב בעובדה שחלק מאמצעי הלחימה המגיע לישראל וליש"ע מועבר על גופן של הנשים הערביות, שאין נבדקות גופנית על-ידי חיילי צה"ל, ברצוני לשאול:

1. מדוע לא תצורפנה החיילות ליחידות השדה, כדי שתיקחנה חלק בחיפושים הגופניים אצל הנשים במחסומים?

2. מדוע לא יוקמו יחידות של חיילות מתנדבות שיצטרפו לסיורים הנמצאים תחת שליטת צה"ל, כדי לתרום להגברת הביטחון?

3. כמו הנשים אשר נטלו חלק פעיל במלחמת השחרור, ועמדו בגבורה בכל המשימות, כך גם היום אנו חייבים לאפשר לנשים להשתלב בכל תפקיד צבאי – מדוע לא תורה על שילובן המידי של הנשים בכל התפקידים במערכת הצבאית, ובכלל זה טיס?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. נשים משולבות היום בכל המערכת הצבאית, למעט הדרג המסתער. חיילות משולבות כיום ביחידות השדה, ואף משתתפות במקרים שבהם יש צורך בפיזור הפגנות או בחיפוש על נשים וילדים, כמו על הגשרים לירדן, או על המעברים ללבנון, חיילות חיב"ה וכו'.

2. חיילות צה"ל אינן מקבלות הכשרה לשירות בדרג המסתער, או בדרג שיכול להגיע למגע עם כוחות עוינים, אולם יצוין כי החיילות מבצעות תפקידי הדרכה והכשרת חיילים ללחימה, וכן תפקידים חשובים אחרים בתחום המודיעין, בקרה וכו'.

3. המצב הקיים שונה לחלוטין מהמצב ששרר במלחמת השחרור. חיילי צה"ל משובצים על-פי צרכי הצבא, והיום צרכים אלה אינם מחייבים שילוב הנשים בדרגים המסתערים או אף בטיס.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גולדפרב.

אלכס גולדפרב (צומת

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, אני יכול לספר לך, שבתור חייל קרבי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת.

אלכס גולדפרב (צומת)

זו שאלה, גברתי.

אני יכול לספר לך, שבתור חייל קרבי לא נתקלתי ביש"ע בחיילת שהשתתפה בסיור יחד עם חיילים, שעשתה בדיקות במחסומים, ואני לא מדבר על מעברי הירדן או על גבול מצרים. לזה התכוונתי בשאלתא ששאלתי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עניתי שיש הרבה תפקידים שבהם לוקחות חלק חיילות, והדוגמה שאתה הבאת היא אחת מהן. אני ראיתי במו עיני חיילות פועלות במחסומים, מחסומים שבהם עוברות גם נשים, כך שהחיילות שותפות מלאות לכל המשימות של צה"ל, למעט משימות הסתערות.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם בגשרים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, גם בגשרים.

ברשותך, אני רוצה להוסיף, כמי שבמלחמת השחרור נלחם בפועל, לא כחבר כנסת ולא כרמטכ"ל, אלא כמפקד ג'יפ, שגם במלחמת העצמאות הרוב המכריע של פעולות ההסתערות נעשה על-ידי גברים, ולא על-ידי נשים.

בשנים האחרונות פתח צה"ל הרבה מאוד תחומי עיסוק שהיו סגורים במשך עשרות שנים בפני החיילות, והיום אתה מוצא חיילות בהדרכת טנקים, בהדרכת תותחים, בהדרכת שדאות. זאת אומרת, מרחבי הפעולה של החיילות היום הם גדולים הרבה יותר משהיו בעבר, והם ימשיכו להיפתח על-פי התוכן.

הוראות פתיחה באש

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הביטחון ביום כ"א באדר התשנ"ג (14 במרס 1993):

מצוי בידי דף הוראות פתיחה באש לחייל (הדף מצורף לשאילתא). בסעיף 2 – דגשים בנוהל פתיחה באש לעבר רכב במחסום ושלא במחסום – החמרה מס' 2 – נאמר: "1. לא יבוצע ירי אל עבר רכב מקומי על-ידי כוח כלשהו במחסום לא קבוע; 2. לא יבוצע ירי גם אם רכב מקומי פרץ את המחסום וברח ממנו או ביצע מעקף של המחסום."

ברצוני לשאול:

1. האם ההוראה הנ"ל קיבלה את אישורך, והאם היא עדיין בתוקף?

2. אם כן – כיצד מתיישבת הוראה כזאת עם הודעותיך שנילחם בטרור עד חורמה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. התשובה חיובית.

2. מותר למפקדי הצבא להציב מגבלות נוספות על הפתיחה באש בהתאם לשיקול דעתם, ובהתבסס על ניסיונם והיכרותם את השטח שעליו הם מופקדים.

מטרתה של ההוראה שהוצאה מטעמו של מפקד האזור, בהתבסס על ניסיונו הרב בלוחמה בטרור ברצועת-עזה, היא למנוע פגיעה במי שאינו עוסק בפעולות טרור.

מאחר שההוראה באה למנוע פגיעה, כאמור, במי שאינו עוסק בפעולות טרור, אין היא סותרת את ההוראות להילחם בטרור עד חורמה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, עם כל הכבוד, רכב שפורץ מחסום צה"לי הוא בוודאי רכב שיש בו בעיה טרוריסטית. עכשיו – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מניח שכל מפקד בצה"ל יודע את האמת הפשוטה הזאת שאתה אמרת עכשיו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני סגן השר, אם מעל למפקד צה"ל לא היה סגן שר הביטחון, לא היינו מצויים עכשיו במוסד השאילתות. לעניות דעתי, אותו מפקד, שדף ההוראות שלו צורף לשאילתא, טעה, ולכן השאלה מופנית אליך כסמכות מעל לאותו מפקד.

מה אומר אותו דף הוראות בהמשך? – אם פרץ הרכב את המחסום – והרי למצב כזה התייחסה שאלתי – דף ההוראות אוסר לירות על רכב כזה. מה התרופה למצב כזה? אומר דף ההוראות: במקרה של פריצת המחסום או ניסיון בריחה, יבוצע נוהל הצבת מחסום שני.

זאת אומרת, שוב ישימו מחסום, והחייל העומד ליד המחסום שהוקם בשלב ב', אסור לו שוב לירות, לפי דף מפקד הגזרה, אז מה הועילו מפקדים בתקנתם? אם הרכב פורץ מחסום, הרי ברור שיש כאן בעיה טרוריסטית. מדוע נותנים לו להתחמק?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מסכים לתיאור שלך, ואני מסכים אתך שאם רכב פורץ את המחסום ברור שזו פעולה טרוריסטית. אני עניתי לך על הנוהל המקובל בדרך כלל, ועל שיקול הדעת שנשאר למפקדים. ייתכן בהחלט, שבמקרה כזה או אחר שיקול הדעת יכול היה להיות שונה. מה שאני רוצה לציין זה, שאין בהוראה הזאת משום הפחתה בחומרת ההוראות שיש למפקדי צה"ל או לחייליו להיות תקיפים מאוד בשמירת הסדר בשטחים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הם לא יפגעו ברכב שפורץ מחסום. זאת ההוראה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי שהעניין מחייב גם שיקול דעת, וזה יבדק.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זאת אומרת שנקבל עוד תשובה על העניין?

סגן שר הביטחון מ' גור:

תרצה, תקבל תשובה מפורטת עד פרטי הפרטים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זו בקשתי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ברצון רב.

חדירת מחבל לבסיס צה"ל

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

בתביעה שהוגשה נגד מחבל על-ידי התובע הצבאי בבית-המשפט הצבאי בג'נין התברר, שמחבל חדר לבסיס צה"ל "פחמה" שליד ג'נין, בחודש ינואר 1992, במשך כמה לילות רצופים דרך פרצה בגדר, בלי שאיש הבחין בדבר.

במהלך פריצותיו גנב עשרה ארגזי תחמושת לרובים, שכללו 8,000 כדורים, מאות רימוני עשן, שלוש פצצות וחמישה רובים.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים המובאים לעיל נכונים?

2. אם כן – האם נחקרה פרשה זו, ומה היו ממצאיה?

3. אילו צעדים נקט צה"ל נוכח תופעה זו, ומה הן מסקנותיו לעתיד?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים שלפיהם חדר מחבל לבסיס צה"ל "פחמה" שליד ג'נין בחודש ינואר 1992 פעמים מספר – נכונים.

2. הפרשה נחקרה מאז נתגלתה הפריצה בשני מישורים עיקריים: א. בתחום מבצעי העבירה – עיקר החקירה בוצעה על-ידי כוחות הביטחון, השב"כ. ממצאי החקירה הועברו לפרקליטות הצבאית, שהורתה על הגשת כתב אישום לבית-הדין הצבאי בנושא ההתפרצות; ב. תחום האחריות והשמירה על רכוש הצבא, ובעיקר האמל"ח – אמצעי לחימה – והתחמושת, על-ידי המשטרה הצבאית החוקרת. החקירה הסתיימה והועברה גם היא לעיון ולחוות דעת הפרקליטות הצבאית.

3. בצה"ל שוקדים על עריכת הסברה ונקיטת אמצעים שיאכפו את הפקודות בכל הרמות ובמישורי הטיפול השונים, ביניהם: א. הצבא עורך סקר נשקיות ומצבורי תחמושת ועבודת מטה מסודרת להגדרת בסיסים בעלי סיכון גבוה יותר בנושא הגנבות והאובדנים, וזאת על מנת להקצות אמצעי מיגון טובים ויעילים יותר; ב. המשטרה הצבאית עורכת פעולות מניעה הבודקות את סידורי האבטחה, וכך גם גופי בקרה וביקורת בגופי צה"ל השונים.

תזונת חיילי צה"ל

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

נמסר שראש אג"א – אגף אפסנאות – הודיע שלחיילי צה"ל מסופק מזון שאין בו די סידן ואשלגן.

ברצוני לשאול:

1. מה בדיוק חסר במזון של צה"ל, ולמה גורם מחסור זה מבחינת בריאות החיילים, חוזקם ומרצם?
2. מה היא תוכנית התיקון שמתכנן צה"ל למצב זה?
3. מה הוא לוח הזמנים המתוכנן כדי לתקן את הדרוש תיקון במזונם של החיילים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תזונת חיילי צה"ל מבוססת על לוחות מזון שונים, המותאמים לרמת הפעילות של האוכלוסיות השונות.

לוחות המזון בנויים על בסיס סטנדרדים המקובלים בצבאות המערביים ובהתאם להנחיית מפקדת קצין רפואה ראשי, תוך התבססות על אופי ותכולת פעילות החיילים.

בעבודה שנעשתה לאחרונה נבחן הרכב הלוחות בהשוואה למומלץ בעולם המערבי, ועל בסיס בדיקה זו מצאנו לנכון להתאים את הלוחות בהדרגה בתחומים הבאים: א. תוספת קלוריות, שעד עתה הושלמו על-ידי לחם; ב. תוספת סידן; ג. הפחתה בכמות הנתרן (המצוי במלח).

בשלב הראשון ישופרו באופן ניכר לוחות המזון המיועדים לחיילים במאמץ גופני גבוה וגבוה במיוחד.

יש להדגיש שהפערים הקיימים בלוחות המזון כיום, וגם אלה שיהיו לאחר השינויים שהוכנסו בשנה זו, הם גבוליים ואינם גורמים לנזקים כלשהם בחוזקם ובמרצם של חיילי צה"ל, וזאת בהתאם לחוות דעת מקצועית של הקרפ"ר – קצין רפואה ראשי.

3. תהליך העדכון הוא לשלוש שנים, כאשר בשלב ראשון, העדיפות הינה ליחידות במאמצים גבוהים.

פעילות ארגון אונרר"א

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הביטחון ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

לאחר האירוע ברפיח וחוסר המעורבות שגילתה בו רכזת אונרר"א, הגברת קתרין סטרייקר, עולות שאלות מהותיות בכל הקשור לטיב הארגון ופעילותו.

ברצוני לשאול:

1. מי מממן את פעילות אונרר"א (ידוע שהכסף לא בא מהאז"ם אלא ישירות ממדינות האז"ם)?
2. מדוע לא התפרסם מעולם דוח כספי של הארגון?
3. מי מפקח על הכסף וחלוקתו?
4. מי הם העובדים באונרר"א, מה הם הסטנדרטים לקבלת העובדים, האם עובדים בו גם חברים בארגונים עוינים? האם עובדים בו גם חברים בוועדות העממיות?
5. מה היא רמת רישום האוכלוסין בארגון? (אולי נותנים מנות למתים?)
6. כמה עובדים של אונרר"א נעצרו בחמש השנים האחרונות?
7. כמה משוחררי ג'בריל עובדים באונרר"א, מתוך 18,500 עובדיו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. את פעילות 100"ת – סוכנות הסעד והתעסוקה – מממנות המדינות החברות בארגון האז"ם, בתרומות של כספים מזומנים, ובסיוע של משלוח מוצרי מזון לחלוקה לנזקקים.
2. כל שנה מפרסם הארגון דוח שנתי המפרט את פעולותיו ותקציבו, הכולל דוח כספי מפורט.
3. הנהלת הארגון, שמקום מושבה בווינה, מפקחת על חלוקתו של התקציב לפי משימות תוכנית העבודה שאותן מבצע הארגון באזורי פעולתו השונים.
4. לארגון 100"ת הפועל בשטחי יש"ע יש מספר מצומצם של עובדים בין-לאומיים. בשלוש השנים האחרונות גדל מספר עובדים זה בשל הכנסת קציני פיקוח לענייני הפליטים RAO, אשר אין אנו מכירים במנדט פעולתם, והמתבטא בדיווח למזכיר האז"ם על פעילות צה"ל בשטח.

ארגון 100"ת בשטחי יש"ע מעסיק כ-9,000 עובדים מקומיים, המתקבלים לעבודה ללא כל בדיקה ותהייה על-אודות עברם הפלילי-הביטחוני. יתירה מזאת, הארגון טוען, שאם הוא לא יעסיק אסירים/עצורים לשעבר לא יהא מי שיעסיקם, וודאי לא המינהל האזרחי.

5. ארגון 100"ת החל את פעילותו בשטחי יש"ע החל ממאי 1950, כאשר את הרישום הראשוני קיבל מן המוכן כנתונים שסופקו לו על-ידי ארגון "הקוויקס", שפעל בשטח עד תאריך זה.

ארגון 100"ת לא ביצע מעולם סקר אוכלוסין, אלא הוסיף תמיד אחוזי גידול האוכלוסייה לרישומה ללא הפחתת אחוזי התמותה, כך שבפועל משפחות המחזיקות בכרטיס מנות מזון של נפטרים ייתכן שהן ממשיכות לקבל את המנות בעבורם.

6. במהלך שנות האינתיפאדה נעצרו כ-160 עובדי הארגון. חלקם נשפטו לתקופות מאסר, חלקם נעצרו, נחקרו ושוחררו, ו-16 מהם אף נמנים עם מגורשי "חמאס" בלבנון.

7. אין בידינו מידע בנושא זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד סגן שר הביטחון, לאחר הנתונים שמסרת פה, שבמשך השנים נעצרו מקרב עובדי אונרר"א אנשים שהיו מעורבים בפיגועים, האם יש למדינת ישראל – משרד הביטחון, משרד החוץ, צה"ל או גוף אחר איזה מעקב או שליטה על קבלת העובדים, איזה מידע ראשוני, רקורד של העובדים שמצטרפים לשורות עובדי אונרר"א? תודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יש לנו מידע מלא, אין לנו זכות וטו.

חדירות מחבלים לבסיסי צה"ל

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הביטחון ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

בעיתון "מעריב" מיום י"ז באדר התשנ"ג – 10 במרס 1993, פורסם, כי מחבלים חדרו שלוש פעמים לשני בסיסי צה"ל בשטחים וגנבו משם אמצעי לחימה בכמויות גדולות: 70 רימוני רסס, לבנות חבלה, עשרות רימוני עשן וכמות גדולה של תחמושת לרובים. לפני כן נמסר על גנבת כלי נשק מבסיס צה"ל באזור ג'נין.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקרו חדירות המחבלים לבסיסים, והאם ננקטו צעדים נגד האחראים לכך?

2. האם נמצאו אמצעי הלחימה שנגנבו?

3. אילו צעדים ננקטו כדי למנוע מקרים נוספים של גנבות נשק ואמצעי חבלה מבסיסי צה"ל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרשה נחקרה מאז נתגלתה הפריצה בשני מישורים עיקריים: א. בתחום מבצעי העבירה, עיקר החקירה בוצעה על-ידי כוחות הביטחון – שב"כ. ממצאי החקירה הועברו לפרקליטות הצבאית, שהורתה על הגשת כתב אישום לבית-הדין הצבאי בנושא ההתפרצות; ב. בתחום האחריות והשמירה על רכוש הצבא, ובעיקר האמל"ח – אמצעי לוחמה – והתחמושת – על-ידי המשטרה הצבאית החוקרת. החקירה הסתיימה והועברה גם היא לעיון ולחוות דעת הפרקליטות הצבאית.

2. לצערי, רק בחלקם.

3. בצה"ל שוקדים על הסברה ונקיטת אמצעים, שיאכפו את הפקודות בכל הרמות ובמישורי הטיפול השונים, ובהם: הצבא עורך סקר נשקיות ומצבורי תחמושת ועבודת מטה מסודרת להגדרת בסיסים בעלי סיכון גבוה יותר בנושא הגנבות והאובדנים, וזאת על מנת להקצות אמצעי מיגון טובים ויעילים יותר. המשטרה הצבאית עורכת פעולות מניעה הבודקות את סידורי האבטחה, וכך גם גופי בקרה וביקורת בגופי צה"ל השונים. במקרים של פריצה, גנבה, התרשלות בשמירה על נשק ואמל"ח נפתחת חקירת מצ"ח, שממציאה מועברים לפרקליט הצבאי המתאים לצורכי חוות דעת משפטית, וצעדים משפטיים ננקטים בהתאם. במקביל ובנוסף שוקדים באג"א – אגף אפסנאות – במשטרה הצבאית ובדובר צה"ל על הכנת סרטון הסברה למפקדים וחיללים, שיגביר את המודעות לסיכונים, וכן לפקודות ולאמצעי הבטיחות שיש לנקוט. הצבא שם לו למטרה להקטין את היקף המקרים, ובין היתר על-ידי הגברת המודעות והעשייה, והנושא עלה זה לא כבר בפורום המטכ"ל.

החלפת ערכות מגן ביישובים ערביים

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הביטחון ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

במספר רב של יישובים ערביים לא זכו עד כה להחליף את ערכות המגן הישנות שבידי התושבים, וזאת למרות חוסר יעילותן של הערכות הישנות, אשר חולקו בסקטור הערבי בזמן מלחמת המפרץ.

כמו כן מתגלים ליקויים ואי-סדרים רבים בחלוקת הערכות ביישובים רבים; ממתנים זמן ארוך, ולא מתחשבים בזמנים הנקובים בהזמנות.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר האזרחים הערבים שעדיין לא זכו לחידוש ערכות המגן?
2. למה לא השלים משרד הביטחון את החלפת הערכות עד כה? ומתי מתכוונים להשלים את ההחלפה ולהשלים את החסר בחלוקה של ערכות המגן?
3. האם ידוע לכם על האי-סדרים במועדי החלוקה, ומה יעשה משרד הביטחון בנדון?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מבצע רענון ערכות המגן מתוכנן עד ספטמבר 1993, והטיפול ביישובים ברחבי הארץ, יהודיים וערביים כאחד, מתבצע בהדרגה. ב-19 יישובים במגזר הערבי החלה החלוקה בנובמבר 1992, וב-13 מהם כבר הסתיימה. במהלך התיאום המוקדם לקראת מבצע רע"ם נתבקשנו על-ידי חלק ניכר מהיישובים במגזר הערבי לבצע את המבצע ביישובם לאחר יוני 1993, היות שהאפשרות היחידה למתקן חלוקה הולם ביישוב היא בית-הספר המקומי, אשר פנוי רק בעת החופש הגדול. גם ביישובים יהודיים רבים טרם החל המבצע, וגם בהם יסתיים המבצע רק בספטמבר 1993, ללא כל שוני מהמגזר הערבי.

3. אין מפקדת העורף יודעת על אי-סדרים בחלוקה. כל תלונה שתתקבל תיבדק עניינית ופרטנית.

אלימות של שוטרים צבאיים בלכידת עריקים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הביטחון ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

לאחרונה שומעים אנו מדי פעם על פעילות אלימה של שוטרי המשטרה הצבאית, בעיקר אלו שנועדו ללכוד עריקים. רצ"ב פרסומים על שני מקרים – האחד בקריית-מלאכי והאחר ביפו. לא אחת מדובר בטעויות של שוטרים בזיהוי העריקים, וגם דובר בהתנפלות על קשישים.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובת המשטרה הצבאית לגבי שני המקרים האמורים?
2. מה היא המדיניות לגבי נקיטת צעדים אלימים?
3. האם יחוזקו ההוראות בדבר אי-שימוש בכוח ובדבר זיהוי טוטלי של העריקים טרם נקיטת צעדים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אשר לאירוע בקריית-מלאכי ביום 24 באפריל 1993 – על-פי חקירת מצ"ח וחוות דעת הפרקליטות היו מעורבים בקטטה אזרחים מספר, כאשר לא ברור מהעדויות מה "תרומתו" של כל אחד מהאזרחים לליבו הקטטה; לפיכך הועבר התיק להמשך חקירת משטרת ישראל, קריית-מלאכי. לגבי האירוע מאשדוד לפני כשנתיים, באפריל 1991, נפתחה חקירת מצ"ח, והוחלט על הגשת כתב אישום נגד השוטרים הצבאיים.

2. המשטרה הצבאית מטפלת באיתורם ובמעצרם של אלפי עריקים בשנה. ככלל פעילות זו מתבצעת ללא אירועים חריגים. כל אירוע חריג, כלומר, שפעילות המעצר בו לוותה בקשיים או בהפעלת כוח על-ידי העריק, בני משפחתו, שכנים ומכרים, מדווח ומתוחקר עד הרמות הבכירות ביותר בחיל. מובן שבאותם מקרים בודדים שבהם עולה שהשוטרים הצבאיים פעלו שלא כדין, ננקטים כלפיהם צעדים משפטיים בהתאם להמלצות הפרקליטות.

3. הפקודות וההוראות הקיימות בצה"ל עונות על הצרכים בפעילות לאיתור ולמעצר עריקים ומשוננות לשוטרים הצבאיים, המשתייכים לחוליות לאיתור ולמעצר עריקים.

החזקת אסיר בבידוד בכלא קציעות

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שר הביטחון ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

נמסר לי ממשפחתו של מר עאע"ס (פרטיו האישיים מופיעים במקור) העצור בכלא קציעות, שהוא מוחזק בבידוד זה כשלושה חודשים.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות לכך שהנ"ל מבודד?

2. האם כבודו מוכן להורות לרשויות הכלא על החזרת הנ"ל לתנאי החזקה רגילים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. עקב התנהגותו הלא-נאותה שהה האסיר בבידוד במשך יומיים בלבד. לאחר מכן הוכנס לחדר ביטחון עם כלואים נוספים, כל עוד לא הסכים לשפר את התנהגותו. לאחר שביום 23 בפברואר 1993 התנצל בכתב על התנהגותו, הורד לחלקות. בכל חלקה יש שלושה תאי שירותים, מקלחות, ברזייה וחצר טיולים.

טיפול מיוחד במשפחה שכולה

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר הביטחון ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

סמל יוסי שבתאי, בן 21, מאשדוד, נהרג שלשום ממארב מחבלים ברצועת-עזה. אמו של יוסי, השם ייקום דמו, ספגה מכה קשה כאשר לפני חודשיים נפטר אבי המשפחה, ולפני שבעה חודשים נפטרה אמה.

ברצוני לשאול:

1. במקרים חמורים כגון זה, האם יש כללים למחלקת השיקום למתן טיפול נאות במשפחה מעבר לכללי השיקום השגרתיים?

2. אם לא – האם יורה משרדך על טיפול מיוחד כשמדובר במקרים כה חמורים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הכללים באגף השיקום של משרד הביטחון קובעים התייחסות לכל הורה שכול על-פי מצבו וצרכיו האישיים. ההתייחסות והטיפול אף משתנים כאשר המצב האישי של ההורה משתנה.

עם קבלת ההודעה על נפילת הבן יזם אגף השיקום ביקור-בית בבית האם השכולה, והאגף נמצא עתה בתהליך בדיקת הצרכים והדרכים לעזור לאם. לפיכך, אין צורך במתן הוראה על טיפול מיוחד במשפחה זו, שכן זהו הכלל הנקוט לגבי כל משפחה.

בדיקת נוהלי דחיית גיוס לתלמידי ישיבות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הביטחון ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

בהסכם הקואליציוני נאמר, כי יוקם צוות בראשות שר הביטחון, אשר יבדוק ויקבע את אמות המידה והנהלים למתן דחיית שירות בצבא ללומדים בישיבות.

ברצוני לשאול:

1. האם הוקם צוות כזה?

2. מי הם החברים בצוות זה?

3. כמה בחורי ישיבות שוחררו משירות בצה"ל בשנת 1991, וכמה בשנת 1992?

4. האם נכונה הטענה הנשמעת, כי לצה"ל עודף מתגייסים, ואם כן – מדוע לא יפעל לקיצור השירות, תוך חלוקה שווה של הנטל בין כל אזרחי המדינה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הצוות הוקם. על הצוות הוטל לבדוק את הנהלים, אמות המידה ודרכי הפיקוח על הסדר דחיית שירות לתלמידי ישיבה שתורתם אומנותם.

2. חברי הצוות הם – עוזר שר הביטחון והמשנה למנכ"ל משרד הביטחון חיים ישראלי, יושב-ראש, וחבריו הם סגנית היועץ המשפטי למערכת הביטחון, עורכת-הדין רות בר, ראש מינהל הגיוס, אלוף-משנה נתן רוזנבוים, ועוזר הפרקליט הצבאי הראשי לייעוץ וחקיקה, אלוף-משנה יוסי תלרז.

3. בשנת 1991 נדחה גיוסם של 2,174 תלמידי ישיבה, ובשנת 1992 נדחה גיוסם של 2,344 תלמידי ישיבה.

4. עודפי כוח אדם חובה בצה"ל צפויים ב-1996/97, בהנחה שתימשך העלייה בהיקף של 100,000 עולים בשנה. בהתאם הוקמה בצה"ל ועדה למיצוי כוח אדם בתוכנית הרב-שנתית בראשות האלוף במילואים הרצל שפיר. הוועדה בוחנת חלופות מספר, בהן חלופת קיצור שירות לשנים אלה. הוועדה טרם סיכמה את המלצותיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

לפני שנעבור לנושא הבא שעל סדר-היום, אני מבקשת להביע כאן בשם הכנסת את השתתפותנו בצער חברנו, חבר הכנסת מאיר שטרית, ומשפחתו על פטירת בתם היקרה מירי, זיכרונה לברכה. מי ייתן ולא תדעו עוד צער ודאבה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

נעבור כעת לנושא הבא שעל סדר-היום: הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 15, 102א ו-104 לתקנון הכנסת. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שאציג את תיקוני התקנון, אני מבקש להודיע, כי ועדת הכנסת קבעה כי ועדת החוקה, חוק ומשפט תדון בהצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ג-1993.

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 15, 102 א ו-104 לתקנון הכנסת

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כעת לנושא שלפנינו. חברי הכנסת, ביום 11 בחודש מאי 1993 הניחה ועדת הכנסת על שולחן הכנסת הצעה לתיקון סעיפים 15 ו-102א לתקנון הכנסת. הצעה זו היא הצעה משותפת, שגובשה על-ידי ועל-ידי חבר הכנסת בני בגין, ומשמעות התיקון היא – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

איזו גרסה?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

זה עדיין לא התיקון הזה. חברי הכנסת, משמעות התיקון היא שחבר כנסת, בין שהוא יהודי ובין שהוא ערבי, אשר אינו נמנה עם חבריה של ועדת משנה שדיוניה הוכרזו כחסויים, לא יוכל לעיין בפרוטוקולים של ועדת המשנה ולא יוכל לקבל מסמכים מדיוניה.

אנחנו גילינו שעד היום, על-פי התקנון הנוהג, יכול שתהיה בוועדה שיש לה מליאה – ועדת משנה שעוסקת בנושאים מאוד חסויים, ולכאורה כל חבר כנסת בוועדה, במליאה, יכול לבקש כל חומר פרוטוקול וכן הלאה מדיוני ועדת המשנה. אנחנו חשבנו שיש מקום לקבוע תקנות חדשות בעניין הזה.

חברי הכנסת, התיקון חל על כל ועדות המשנה של ועדת החוץ והביטחון, והוא קובע בפעם הראשונה, כי חברי מליאת ועדת החוץ והביטחון לא יוכלו לעיין במסמכים ופרוטוקולים של ועדת משנה שלה שהם אינם חברים בה. אולם התיקון חל גם על ועדה רגילה בכנסת, אשר תקים לעצמה ועדת משנה לדיון בנושאים חסויים, כגון, למשל, ועדת משנה לביקורת השב"כ, השירותים, בוועדה לביקורת המדינה, או ועדת משנה למשק הדלק, שיכולה להקים ועדת הכלכלה. במקרים מעין אלה לא יוכלו חברי מליאת הוועדה לעיין בפרוטוקולים ובמסמכים של ועדת המשנה, שהוכרזה על-ידי יושב-ראש הוועדה כחסויה.

חברי הכנסת, צריך לראות את התיקון הזה כנדבך נוסף בארגון עבודת הוועדות בכנסת בנושאים חסויים. התיקון הזה בתקנון בא היום ליצור שוויון בין חברי כנסת בכל הקשור לזכות לעיין או לאיסור לעיין בפרוטוקולים ובמסמכים של ועדת משנה חסויה.

חברי הכנסת, אני מודה ומתוודה – ואומר זאת כאן בגלוי – שהתיקון הזה בא עקב האירועים שהיו בוועדה לביקורת המדינה, הקשורים בפרשת חבר הכנסת האשם מחאמיד. הבעיות שנוצרו שם אכן החישו את הצורך להביא שינויים ותיקונים.

אני רוצה להסביר לחברי הכנסת מה היו התהליכים שקרו כאן. בתחילת הכנסת השלוש-עשרה צורף חבר הכנסת האשם מחאמיד, על חשבון מקום של מפלגת העבודה, אל הוועדה לביקורת המדינה. חבר הכנסת האשם מחאמיד הוכנס ושובץ שם על-פי החלטות מפלגת העבודה, שראתה מקום לשילוב חבר כנסת ערבי בפעם הראשונה בוועדה לביקורת המדינה. חבר הכנסת האשם מחאמיד הביע את דעתו, ערב שילובו בתוך הוועדה, שאין בכוונתו ואין ברצונו לראות חומר או להשתתף בדיונים של ועדות המשנה של הוועדה לביקורת המדינה. הוא אמר זאת בעל-פה, ואכן היתה הבנה כזו.

יתירה מזו, חברי הכנסת, חבר הכנסת האשם מחאמיד עוד אמר, שלא רק שהוא מבטיח שהוא לא יבקש להשתתף או לעיין במסמכים כאלה, הוא אפילו אמר שאין לו עניין בכך מפני שהוא לא רוצה לעורר בעיה, שאנחנו יודעים שהיא בעיה הקיימת כאן בכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

למי הוא אמר? לאשתו?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הוא אמר את זה, למשל, לי, כיושב-ראש הוועדה המסדרת, כאשר אני הבאתי לכנסת את ההצעה.

דן תיכון (הליכוד):

אבל לא לי כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה. יכול להיות שהוא אמר לאשתו. את מי זה מחייב?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אתה שאלת אותי ואני אמרתי לך למי הוא אמר.

ואז עורר חבר הכנסת דן תיכון, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, את הבעיה שעלולה, לפי דעתו, להיות או להיווצר כתוצאה מצירוף חבר כנסת ערבי לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

חבר הכנסת דן תיכון לימד אותנו, כי בוועדה לענייני ביקורת המדינה יש נושאים שלעתים הם בעלי אופי חסוי, ביטחוני, שיש מקום שלא לערב או לא לשתף בהם חברי כנסת מסוימים פה בבית.

חברי הכנסת, אנחנו ניסינו לחשוב מה אפשר לעשות בכנסת הזאת כדי לקרב את השוויוניות בין חברי הכנסת כולם בבית הזה. והצעת התיקון הזאת גוזרת גזירה שווה לגבי כל מי שאינו חבר בוועדת

משנה חסויה, בין שהוא יהודי ובין שהוא ערבי. מעת שנקבל את הצעת התיקון הזאת יהיה ברור כאן, שכאשר ממנים חברים לוועדת משנה חסויה, לא יוכלו אלה אשר אינם מתמנים לבקש חומר, וגם לא תהיה אותה "סכנה", אשר חבר הכנסת דן תיכון ראה אותה "סכנה", כאילו אם חבר כנסת ערבי הוא חבר בוועדה לענייני ביקורת המדינה, כי אז יהיו חשופים בפניו כל מכמניה הסודיים, גם כאלה שאפשר או צריך לדון בהם בוועדות משנה חסויות. ואני חושב שהגענו פה להישג בכך שאנחנו מביאים תיקון לתקנון, שגוזר גזירה שווה בבית הזה לגבי החברים כולם.

אבל אני רוצה להודות ולהתוודות, חברי הכנסת, שגם כך לא הגענו לשוויון מלא. ולא הגענו לשוויון מלא מפני שאין זה סוד, שכאשר יצונו את הצוותים של ועדות המשנה החסויות, תהיה בציוות הזו הבאה בחשבון של הבעיות שיכולות להיות. אבל אני די לי, ואני חושב שגם ועדת הכנסת הגיעה למסקנה שדי לה בכך, שהתיקון הזה יתוקן כמות שהוא. ואני מציע לחברי הכנסת, אגב דיון בסוגיה הזאת כאן, לא לעורר דברים שלא עוררו אותם במשך 44 שנים. בבית הזה, במשך 44 שנותיה של הכנסת, היתה תמיד איזו הסכמה אחראית שבשתיקה, שאין הופכים את חברי הכנסת הערבים למטרד ביטחוני, ושחברי הכנסת הערבים אינם מבקשים לעצמם ואינם דורשים לעצמם להיות במקום שבו הם יכולים להיחשד, חלילה וחס, שהם רוצים להיות מעורבים בנושאים חסויים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אז מי עורר את זה?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אמרתי מי עורר את זה, ולצער זה התעורר.

לימור לבנת (הליכוד):

שאלו יהלום (מפד"ל):

ברגע שאתם צירפתם, פרצתם את קשר השתיקה. אתם, מפלגת העבודה, עוררתם את זה.

חיים אורון (מרצ):

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת שאול יהלום, אני רוצה לענות לך. בוועדה לענייני ביקורת המדינה 90% מן הנושאים, ואולי חבר הכנסת דן תיכון יתקן אותי וזה יהיה 80% מן הנושאים – – –

חיים אורון (מרצ):

לא, 98%.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אולי 98%, הם נושאים שאינם חסויים, שעוסקים בשאלות של משרדי ממשלה, שעוסקים בשאלות של חינוך ושל אגרה ושל ערים ושל ציבורים.

לימור לבנת (הליכוד):

על זה אין מחלוקת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

מדוע תימנע מחבר כנסת ערבי האפשרות להיות שם חבר?

על כן, ומפני שהבעיה הזאת הועלתה – כי, לדעתי, אם היא לא היתה מועלית לא היינו צריכים להתחבט כך בפני הציבור כולו – הואיל והבעיה הועלתה, החלטנו לעשות סדר בדבר הזה, ואני מקווה שזה ישים קץ לדיבור הזה, שגם בו יש משום פגיעה בשוויון שבין חברי הכנסת כאן.

ואני רוצה להגיד לחברי הכנסת, יצא לי לשוחח לא מעט עם חברי כנסת ערבים בבית הזה בשאלות הללו, וכולם, לא רק חבר הכנסת האשם מחאמיד, שנתן מכתב בידי מישוהו על כך שהוא מתחייב שלא להציץ או לבקש להסתכל בפרוטוקולים – – –

חיים אורון (מרצ):

הוא לא נתן מכתב.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אם הוא לא נתן, אז לא נתן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא היה מכתב כזה.

חיים אורון (מרצ):

זה לא היה מכתב של האשם מחאמיד. היה מכתב שלי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הבנתי. אני מקבל את התיקון. אבל, חבר הכנסת חיים אורון, אני רוצה לומר לך ולחברי הכנסת האחרים, שכל חברי הכנסת הערבים שדיברתי אתם כאן אמרו לי במפורש: אין לנו עניין, אין לנו רצון, אין לנו בקשה ולא תהיה לנו בקשה להיות מעורבים בנושאים חסויים בתוך ועדות המשנה. אנחנו ערים לבעיה הקיימת; אנחנו ערים לבעיה הפסיכולוגית הרובצת לפתחו של הציבור הישראלי כלפי המיעוט הערבי.

שאול יהלום (מפד"ל):

פסיכולוגית או ביטחונית?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

יותר מזה: הם גם ערים לכך, שהם עצמם נפגשים עם ראשי אש"ף ועם אנשים ביהודה, בשומרון ובעזה, והם ערים לכך שיש בהזדהות שלהם עם המאבק הפלשתיני משום בעייתיות גדולה מאוד לנוכח התביעה או המחשבה שהם יראו חומר חסוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

לדעתי, זה חל גם על חברי כנסת יהודים.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כן, בוודאי. אין כל ספק שהתיקון חל גם על חברי כנסת יהודים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אותם יהודים שמזדהים עם הפלשתינים גם כן לא צריכים להיות.

קריאה:

נכון.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה צריך להיות ברור.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת יצחק לוי, מה שרציתי לומר אגב כך הוא, שאחרי הכול התיקון הזה יעשה צדק מבחינת השוויוניות כלפי כל חברי הבית הזה. אבל, אגב התיקון הזה, זה המקום לומר כאן, שגם מי שחשד וחשב שמוכרחים לחסום ולסגור את ועדות המשנה בפני חברי כנסת ערבים, חשוב שידע שהם עצמם אינם מעוניינים לעיין בחומר הזה. אני אומר את זה כאן מפני שאינני יודע מה תגיד בעוד כמה דקות חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שעל דרך המחאה תובעת את ההיפך, או תובעת להנציח את מצב האי-שוויון, בבחינת מחזה אבסורד. אני יכול להבין ללבה אם היא תטען את הדברים, אבל – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה לך לענות לי לפני שאדבר? תענה לי אחר כך.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

– – אני מקווה שיהיה ברור כאן, שזוהי עמדת חברי הכנסת הערבים.

זו ההצעה שאני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בה. להצעה הזאת יש השגות, שהובאו בפני ועדת הכנסת. ההשגות הן של חברי הכנסת תופיק זיאד, האשם מחאמיד ותמר גוז'נסקי; של חבר הכנסת רחבעם זאבי; של חברי הכנסת דן תיכון, נואף מסאלחה ולימור לבנת; של חבר הכנסת יצחק לוי; של חבר הכנסת עמנואל זיסמן ושל חבר הכנסת דן תיכון. כל ההשגות הללו נדחו בוועדה, אבל התקנון מאפשר לחברי הכנסת לעלות ולהציג אותן, ומי שידבק בהצעתו – בסופו של דבר אנחנו נצביע בעניין זה.

זה קטע אחד לתיקון התקנון.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רוצה להציע, לאחר מחשבה נוספת, להפריד בדיון בין שני הסעיפים, כי זו מאטריה שונה לגמרי. בסעיף השני יש גרסאות – – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת יצחק לוי, אני חושב שאתה צודק, ואני רואה לפי ההנהון, שהצעתך מתקבלת. גם אני חושב שיש עניין להפריד את זה, ואחר כך נביא הצעה נוספת לתיקון התקנון בנושא קצת אחר. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום. אנחנו עוברים לדיון בהסתייגויות. אני מזמינה את ראשונות המסתייגים, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה. הזמן המוקצב הוא שלוש דקות לכל מסתייג.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לפי התקנון, חמש.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה המקסימום. שלוש דקות. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש בספר החוקים חוקים שנקראים על שם חבר כנסת. יש חוק כנוביץ, יש חוק גל, ועכשיו יהיה לנו גם תיקון לתקנון שייקרא תיקון האשם מחאמיד.

נכון שיש בין חברי הכנסת דרגות שונות ורמות שונות של גזענות ודעות קדומות. ודאי שלא אשים בשק אחד את כולם. ואני מאוד מעריכה את עמדותיו של חבר הכנסת חגי מירום. אבל אני מאוד מצטערת על כך שהוא הביא לכאן הצעת תיקון לתקנון, שבעצם במהותה היא הצעת תיקון שנועדה למסד את האפליה של חברי הכנסת הערבים, תחת הכותרת של שוויון.

דן תיכון (הליכוד):

למה? זה לא רק האשם מחאמיד, זה גם תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת תיכון, מאחר שאני לא חברה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, זה לא מתייחס אלי.

דן תיכון (הליכוד):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת תיכון, מה קרה פה עד עכשיו? מה היה המצב עד עכשיו? 44 שנים בכנסת ישראל היו ועדות משנה חסויות ו-44 שנים היה נוהג בכנסת, שמי שאיננו חבר באותה ועדה לא מעיין בפרוטוקולים. 44 שנים חברי כנסת לדורותיהם לא עיינו בפרוטוקולים, והיה ברור שחברי הכנסת הנוכחיים ממשיכים באותה מסורת, ואילולא בא חבר הכנסת דן תיכון והוציא את הזאב מהיער רק כדי לנגח את חבר הכנסת מחאמיד, הבעיה לא היתה מתעוררת. חבר הכנסת מחאמיד לא בא אל חבר הכנסת תיכון וביקש לעיין בפרוטוקולים, ואז כולם נזעקו ואמרו: געוואלד, הוא ביקש לעיין; הוא לא ביקש לעיין.

דן תיכון (הליכוד):

את לא בקיאה בנושא, צר לי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן, מה שקרה פה הוא, שכאשר נכנס חבר הכנסת האשם מחאמיד, סוף סוף אחרי 44 שנים, לוועדה לביקורת המדינה, ניעורו כל השלפוחיות הגזעניות האלה, כל הבלוטות האלה רוויות הדעות הקדומות, ואמרו: לא, האשם מחאמיד הוא לא כמו כולם. כל חברי הכנסת נאמנים למסורת, הוא לא.

וכל זה, חברי הכנסת, בא רק לדבר אחד: לנגח, לפגוע באמינות של חברי הכנסת ולהציג אותם אפריורי כבלתי אמינים, כבלתי נשמעים לכללים של המשחק הדמוקרטי, ומה שגרוע מזה – כסכנה ביטחונית. ולכן, אם היום בוועדת החוץ והביטחון – ואני שמחה על כך – יושבת חברת הכנסת יעל דיין, שביקרה בתוניס, אני עוד לא שמעתי שהציעו הצעת תיקון לתקנון, שמי שנסע לתוניס לא ישב בוועדת החוץ והביטחון.

רענן כהן (העבודה):

את מעלה כאן רעיונות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לא נאמר, ובצדק. אני אומרת: כל הכבוד. אבל כאשר מדובר בחבר כנסת ערבי, זה מותר. מותר לשפוך את דמו, מותר להטיל ספק ביושרו, מותר לקבוע שהוא בוגד, ככה בגלוי. לכן, התיקון הזה לכאורה בא להשוות, לכאורה בא ליצור מצב של שוויון, אבל האמת היא הפוכה. ולכן, כאשר מדובר פה על 44 שנים של הסכמה בשתיקה, אלה היו 44 שנים, מבחינת ההשתתפות בוועדות הכנסת, 44 שנים מבישות, 44 שנים מבישות שקבעו נומרוס-קלאוזוס, שקבעו: חברי כנסת מסוימים פסולים, בלתי אמינים, אף שאיש מעולם לא הוכיח דבר, שום בית-דין לא קבע שום דבר. אבל הכנסת הריבונית קובעת: יש חברי כנסת סוג א' ויש חברי כנסת סוג ב'.

לכן אני מציעה שלא לאשר את התיקונים האלה לתקנון הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אכן יש בישראל, בכנסת ישראל, הבדל בין חבר כנסת אחד לבין חבר כנסת אחר. יש חבר כנסת שהוא ובניו – – –

דוד צוקר (מרצ):

אחרת לא היינו יודעים שאתה ליגה ב'.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

שמעת מה הוא אומר? בתור יושבת-ראש, שמעת מה הוא אומר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, אתה עוד לא שמעת אותו עד הסוף.

דוד צוקר (מרצ):

— — — שמעת מה הוא אמר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, אתה כרגע מפריע, ואני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא כל הכנסת כשרה בעיני דן תיכון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אכן, יש הבדל בכנסת ישראל בין חבר כנסת אחד לבין חבר כנסת אחר. יש חבר כנסת שהלך לצבא, הלך למלחמות, הוא ובניו, ושם הוא היה מוכן לשפוך את דמו. כאן אמרה חברת הכנסת גוז'נסקי, ששופכים את דמו של האשם מחאמיד – – –

חיים אורון (מרצ):

זה ההבדל בין יהודים לערבים, או בין יהודים ליהודים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון. חבר הכנסת אורון.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא הוא ולא בניו שפכו את דמם על הגנת מדינת ישראל.

חיים אורון (מרצ):

זו הבחנה בין יהודים ליהודים או בין ערבים ליהודים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לפי החלטת ממשלת ישראל.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, אני קוראת אותך לסדר בפעם השלישית, ואני מבקשת ממך לצאת כעת.

דוד צוקר (מרצ):

חוצפה כזאת. יושב-ראש הכנסת לא מאפשר את הביטויים האלה כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת ממך לצאת. אתה תצא עכשיו.

(חבר הכנסת ד' צוקר יוצא מאולם המליאה.)

בנימין טמקין (מרצ):

יש באמת שני סוגים: יש גזענים ויש לא-גזענים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, עכשיו אתה מתחיל את המקהלה? חבר הכנסת טמקין, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

בנימין טמקין (מרצ):

אלה הסוגים שיש: גזענים ולא-גזענים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

רחבעם זאבי (מולדת):

ובכן, במסמך שפרסם משרד ראש הממשלה כתוב: רק"ח הגוף המסוכן ביותר בקרב ערביי ישראל. ואני אקרא לכם מתוך המסמך.

נעמי חזן (מרצ):

איזו ממשלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזו ממשלה?

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא משנה, רק"ח היא רק"ח, זה לא משנה באיזו ממשלה.

בנימין טמקין (מרצ):

זו ממשלה גזענית.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן.

רחבעם זאבי (מולדת):

רק"ח היא רק"ח, ואני אקרא לכם מה כתוב על זה במסמך של משרד ראש הממשלה.

חיים אורון (מרצ):

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא משנה.

כתוב במסמך לאמור: – – –

חיים אורון (מרצ):

גועל נפש.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

את שומעת מה הוא אומר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון. חבר הכנסת אורון.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

נעמי חזן (מרצ):

תתביישו לכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן.

רחבעם זאבי (מולדת):

שיתביישו אלה שלא משרתים בצבא.

חיים אורון (מרצ):

נכון, יש פה רבים כאלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

נכון, נכון, נכון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון.

רענן כהן (העבודה):

אם הם לא משרתים בצבא, זה משום שממשלת ישראל לא רוצה לגייס אותם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, לא נתתי לך את רשות הדיבור, אני קוראת אותך לסדר.

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, לא נתתי לך את רשות הדיבור. חבר הכנסת רענן כהן, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

רחבעם זאבי (מולדת):

ובכן, כתוב במסמך של משרד ראש הממשלה כלהלן — — —

נעמי חזן (מרצ):

תקרא במגילת העצמאות.

בנימין טמקין (מרצ):

תקרא במגילת העצמאות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

נעמי חזן (מרצ):

תקראי אותי לסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קוראת אותך לסדר.

רחבעם זאבי (מולדת):

כתוב לאמור: "לא הגופים הקטנים אלא רק"ח, כארגון פוליטי, היא מקור הסכנה הראשי למדינת ישראל. אינני רואה את ערביי ישראל כסכנה ביטחונית אלא כסכנה פוליטית". לעומת זאת – זו התוספת שלי, המלים "לעומת זאת" – "מטרתה של רק"ח היא ליצור זהות בין ערביי השטחים לבין ערביי ישראל, זהות במטרה – מדינה פלשתינית, וזהות באמצעים, כאשר ערביי השטחים מתקוממים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזה שטויות.

בנימין טמקין (מרצ):

באותה מידה אפשר לצטט מ"הפרוטוקולים של זקני ציון".

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת טמקין.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא נותנים לבן-אדם לדבר? מה זה, אסור לו לדבר? האגודה לזכויות האזרח לא נותנת לדבר?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון.

חיים דיין (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חיים דיין. חבר הכנסת חיים דיין, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

חיים דיין (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חיים דיין, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

חיים דיין (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין, אני קוראת אותך לסדר בפעם השלישית ואתה יוצא עכשיו החוצה. חבר הכנסת דיין, החוצה.

(חבר הכנסת ח' דיין יוצא מאולם המליאה.)

רחבעם זאבי (מולדת):

כתוב באותו מסמך על רק"ח: "זזהות באמצעים – כאשר ערביי השטחים מתקוממים, גם ערביי ישראל משבשים את החיים התקינים בישראל".

תודו שיש לנו בעיה, והאבות המייסדים של המדינה והדורות הקודמים בכנסת נתנו לזה פתרון טכני.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני קוראת אותך לסדר בפעם השלישית. החוצה. חברת הכנסת נעמי חזן, קראתי אותך לסדר בפעם השלישית ואת יוצאת עכשיו החוצה.

(חברת הכנסת נ' חזן יוצאת מאולם המליאה.)

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זיסמן.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת טמקין.

רענו כהן (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אתה לא יכול.

גונן שגב (צומת):

אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, לא, תנו לדובר לסיים את דבריו.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי. חבר הכנסת יצחק לוי.

רחבעם זאבי (מולדת):

האבות המייסדים של המדינה והדורות הקודמים בכנסת הכירו את הבעיה ונתנו לה פתרון טכני. כוונתו של הפתרון היתה שקופה, היתה ברורה לכל הנוגעים בדבר, גם לחברי הכנסת היהודים, גם לחברי הכנסת הערבים, גם לתקשורת, גם לעם בישראל. הבינו שאי-אפשר לכלול בסודות מדינה אנשים שאינם בדיוק מתומכי המדינה המובהקים, בלשון עדינה ובלשון הפחתה.

זה הפתרון שהמציאו האבות המייסדים של המדינה, דוד בן-גוריון וחבריו, וכך חיינו 45 שנה. הפתרון הזה עבד, על דעת כולם.

עד שמצאו פתאום את האשם החדש, לא "האשם מחאמיד" אלא "האשם" תיכון. הוא אשם בעניין הזה? מי שאשמה בבעיה שנוצרה היא מפלגת העבודה, שלא השכילה לשמור על המסורת שהמציאה מפלגת העבודה לדורותיה, כאשר היא עוד נקראה מפא"י.

רענן כהן (העבודה):

אני מציע שתקרא את כל – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מכיר את כל הפרוטוקולים, והייתי יועץ ראש הממשלה למודיעין, ואני מכיר הכול.

רענן כהן (העבודה):

אתה יכול להגיד כל מה שהיית, אבל בדברים שלך אין עניין ואין קשר, ואני לא חושב שאתה תורם איזו תרומה ייחודית למדינת ישראל – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו כותבים תקנון לא לפרלמנט באיסלנד, שאין לה אויבים, לא לפרלמנט בשבדיה, שאין לה אויבים. אנחנו כותבים תקנון למדינה שנמצאת במצב מלחמה באופן בלתי פוסק.

בנימין טמקין (מרצ):

ואתה רוצה שהיא תמשיך להיות כזאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש את הגנתך.

היו"ר א' סלמוביץ:

רענן כהן (העבודה):

ערבני ישראל הם אזרחי המדינה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אני לא נתתי לך את רשות הדיבור.

רענן כהן (העבודה):

אבל חייבים להדגיש, שערבני ישראל הם אזרחי מדינת ישראל – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

כלום אני לא יודע את זה, חבר הכנסת רענן כהן? אני לא יודע מי הם ערבני ישראל? אני עשיתי למענם בוודאי לא פחות ממך.

רענן כהן (העבודה):

בנימין טמקין (מרצ):

כמה מהחברים הטובים ביותר שלו הם ערבני ישראל. SOME OF MY BEST FRIENDS ARE JEWS.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת טמקין, אני קוראת אותך לסדר בפעם השלישית ואתה יוצא עכשיו.

(חבר הכנסת בנימין טמקין יוצא מן האולם.)

רחבעם זאבי (מולדת):

ובכן, אנחנו לא כותבים תקנון לפרלמנט באיזו מדינה שחיה בשלום. אנחנו כותבים תקנון למדינה שנמצאת במצב מלחמה מתמיד ויש לה סודות ביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסיים.

לכן, אין לנו ברירה אלא להתגונן, כי כל גילוי סוד זה לא רק סיפוק התאוה שלנו להיראות נאורים ודמוקרטים. כל גילוי סוד יש לו משמעות דמים, תרתי משמע. ומה שמדאיג אותי בדמים אלה הדמים האדומים שלנו ושל בנינו. אי-אפשר היום להיות מופקרים ולהגיד: נפרוץ את כל הסכרים, כולם יעיינו בכל הסודות. גם אני כיהודי, אם אינני חבר בוועדת משנה, אני כאלוף בצה"ל, כמי שהיה שר וחבר בוועדת שרים לענייני ביטחון – גם אני לא צריך לקרוא את כל הסודות, שהם לא ענייני. למדינה הזאת יש סודות. המדינה הזאת נמצאת במצב מלחמה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אז מה אם היית – – –

מי בכלל ביקש לקרוא? איש לא ביקש לקרוא.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, זמנך תם.

רחבעם זאבי (מולדת):

ומפני שהמדינה נמצאת במצב מלחמה, צריך לשמור על הסודות ולא לעשות אותם הפקר. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמינה את חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת רחבעם זאבי, כולם בכנסת הזאת נשבעו אמונים למדינת ישראל – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מבקשת.

לפני שיעלה חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה, דקה אחת לחברת הכנסת ענת מאור.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, גם אני ביקשתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אחרי חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מה הוא הנוהג הזה? חבר הכנסת אורון, אתה – – –

חיים אורון (מרצ):

יושבת-ראש הישיבה מאפשרת לה לדבר, אתה רוצה שאני אתנגד?

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת שהכנסת תבדוק אם הדברים של חבר הכנסת זאבי עומדים בביקורת הדמוקרטיה. ואם לא, שיימצאו ההליכים המתאימים לפעול נגדו.

לימור לבנת (הליכוד):

שאול יהלום (מפד"ל):

גונן שגב (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני מודה לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת, משפט אחד.

רענן כהן (העבודה):

אני פונה אל חברי הכנסת מכל הסיעות. 20% מאוכלוסיית מדינת ישראל הם ערביי ישראל. הם חיים אתנו, הם יחיו אתנו. כל מתח שיהיה בכנסת ייתן את ביטויו בצורה הפוכה. כולנו אחראים למה שיקרה כאן.

לכן אני פונה לכל אחד מאתנו לגלות סבלנות, לרדת מהעץ הזה וללכת לקראת משהו שיכול להביא לשיתוף, לאחדות ולמתינות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא דיברתי רק על ערבים. גם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לא יכולה לדעת סודות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

והיא יהודייה, כביכול.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

את ה"כביכול" תוסיף לעצמך. אתה אדם, כביכול.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבינה שחברי כנסת נוספים רוצים לדבר, אבל לא אוכל לאפשר זאת. אין לזה סוף.

אני מזמינה את חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה שתאזינו לדברי בשקט, כי נדמה לי שיש כאן הרבה אי-הבנות. בחודשים האחרונים נכתבו עשרות מאמרים ופרשנויות בנושא החיסיון בוועדות המשנה שליד הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ושלא בצדק, ואולי בשל אי-הבנה, עסקו בענייניו של חבר הכנסת האשם מחאמיד, מה שנקרא בטעות "פרשת האשם מחאמיד".

למעשה, לא מדובר בסכסוך בין יושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה לבין חבר הכנסת האשם מחאמיד. חבל שרבים מכותבי המאמרים לא טרחו כלל לשוחח עמי, ונראה לי שהעניין איננו מובן לפחות לחלק די ניכר מחברי הכנסת.

ראשית, ברצוני לקבוע כי על-פי הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת, הרי לפי החלטת הוועדה המסדרת בשעתה חבר הכנסת האשם מחאמיד הוא חבר בוועדה לענייני ביקורת המדינה על חשבון המכסה של מפלגת העבודה, ולא מכוח בחירתו כחבר הכנסת מטעם סיעת חד"ש. אני שמח שחבר הכנסת מירום אישר את העובדה הזאת.

על-פי המפתח וחלוקת המושבים בוועדות הכנסת, לא זכתה סיעת חד"ש לקבל מקום בוועדה לענייני ביקורת המדינה. לכן, אין לי דבר כנגד חבר הכנסת האשם מחאמיד, אלא מדובר במושב בוועדה ששייך למפלגת העבודה. כאמור, העניין איננו בין חבר הכנסת דן תיכון לביינך, חבר הכנסת חיים אורון, ובין חבר הכנסת האשם מחאמיד. העניין שייך במהותו למפלגת העבודה, לראש מפלגת העבודה ולשר הביטחון.

חיים אורון (מרצ):

לא הבנתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה אתה לא סומך על שר הביטחון?

דן תיכון (הליכוד):

אני מייד אסביר, מייד תשמעי. סבלנות, רבותי, אני מבקש להתאזר בסבלנות.

אני קובע במפורש, שהבנתו של ראש הממשלה בענייני ביטחון עולה על הבנתי שלי, ומי אני כאשר מדובר בהגנה על ענייניה הביטחוניים של המדינה לעומתו? מאז הקמת המדינה ועד למועד בחירת הכנסת השלוש-עשרה, ב-23 ביוני 1992, היה נהוג שבועדת החוץ והביטחון, בוועדת הכספים ולאחר מכן – – –

גברתי היושבת-ראש, את מאותתת לי, אבל אני עוד לא התחלתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

שלוש דקות הן הזמן המוקצב.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה שלוש דקות? חמש דקות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני יכולה לקבוע גם פחות.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, תני לו קצת יותר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לפי התקנון.

דן תיכון (הליכוד):

לאחר מכן, בוועדה לענייני ביקורת המדינה היה נהוג שחברי סיעת מק"י, לאחר מכן סיעת חד"ש, שימשו כרצפה. כלומר, כדי להצטרף לוועדת החוץ והביטחון היה תמיד מדד של סיעת מק"י-רק"ח-חד"ש פלוס אחד.

אני רוצה לקרוא כאן קטעים ממכתב:

"1. עם הרכבת הוועדה בכנסת השלוש-עשרה נכנס זו הפעם הראשונה כחבר הוועדה לענייני ביקורת המדינה חבר הכנסת האשם מחאמיד מסיעת חד"ש.

"2. אין ספק שמבחינת מימוש עקרונות המשטר הדמוקרטי בישראל הלכה למעשה יש בכך צעד חשוב וחיובי בכיוון הנכון. דא עקא שמבחינת החומר בו עוסקת הוועדה מתעוררת בעיה חמורה – ואני רוצה שתבחינו בהבדלים הקיימים כשמדובר במליאת הוועדה וכאשר מדובר בוועדות המשנה.

"א. בפני הוועדה לענייני ביקורת המדינה, להבדיל מכל שאר ועדות הכנסת, מובאים על-פי חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], כל דוחות מבקר המדינה בשלמותם, פרט למקרים נדירים ביותר, שבהם לפי בקשת הממשלה אין המבקר נותן לוועדה דוח בכתב כלל – ראה סעיף 17(ג) לחוק האמור."

שאלו יהלום (מפד"ל):

של מי המכתב הזה?

דן תיכון (הליכוד):

"בכפוף לחריג האמור מונחים על שולחן הוועדה ונדונים בה, או בוועדות משנה שלה, דוחות הכוללים, בין היתר, חומר סודי ביותר, הנוגע לרוב לביטחון המדינה, ולעתים – ליחסי החוץ של המדינה, או לקשרי המסחר הבין-לאומיים שלה. הוועדה במליאתה היא שדנה ומחליטה בשאלה מה יפורסם ומה יישאר חסוי ויידון רק במסגרת הוועדה, או ועדת המשנה שלה – סעיפים 17(א) ו-17(ב) לחוק האמור."

כאמור, רוב החומר הסודי נוגע לביטחון המדינה והוא מצוי, בדרך הטבע, בדוחות על מערכת הביטחון ומפעליה: רפא"ל – רשות לפיתוח אמצעי לחימה, התעשייה הצבאית והתעשייה האווירית.

זאת ועוד, גם בחלקים אחרים של הדוח השנתי ודוחות אחרים על תאגידים שונים מצויים פרקים בעלי רגישות ביטחונית או אחרת. למשל: בדוח על "פז", חברת נפט בעירבון מוגבל, בתקופה שעוד היתה חברה ממשלתית, שפורסם אך בחלקו ואשר נוסחו המלא הונח על שולחן הוועדה ונדון רק בה, נכללו פרקים חסויים. אני יכול לחזור ולומר, שגם בדוח האחרון שדן בחברת "אל על" יש קטעים חסויים ביותר.

אני ממשיך וקורא: "(ב) המצב המשפטי הקיים, כפי שאני מבין אותו, הוא כי לכל חברי הוועדה ללא יוצא מן הכלל הזכות המלאה לעיין בכל חומר שברשות הוועדה או ברשות ועדת משנה שלה, גם אם אינם חברים בה. מסקנה זו עולה, לדעתי, הן מחוק-יסוד: הכנסת ותקנון הכנסת שהותקן על-פיו והן מהעקרונות הכלליים שביסוד שיטת הממשל בישראל. פירוש הדבר, שלכל חברי הוועדה גישה לחומר

הסודי המגיע לידי הוועדה, אם במסגרת דוחות מבקר המדינה ואם בחומר המובא בפניה על-ידי נציגי הגופים המבוקרים לצורכי הדיון בוועדה או בוועדת המשנה".

וכאן אני מסיים את הקטע הנ"ל: "אם תוצאות אלה נצפו מראש ונשקלו, אין לי אלא לקבל את הדין. אם לא, לא לי הסמכות ולא עלי המלאכה למצוא את הפתרון לבעיה, אך ראיתי חובה לעצמי להפנות אליה את תשומת לבך".

זהו מכתב שנכתב לראש הממשלה. מטעמים השמורים עמי אני לא אומר מי שלח את המכתב, וכמובן, שמטתי מתוכו כמה קטעים שעסקו בעניינים חסויים.

ואכן, ועדת הכנסת הגישה הצעות לתיקון התקנון, ואני מקבל בברכה את ההצעות ולא אומר, כפי שאמרו לי: "גזעני", "פאשיסטי", אבל הבעיה לא נפתרה. כשמדובר במליאת הוועדה לענייני ביקורת המדינה, קיים סעיף 17(א), (ב), (ג) לחוק מבקר המדינה, ובואו נראה מה אומר הסעיף הזה, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, כי בעצם לא התייחסנו לקטע הרלבנטי לגבי הוועדה לענייני – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אתה צריך לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

אני מסיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבר נתתי לך זמן כפול ומעבר לזמן הכפול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה עם הזמן? כבר מזמן היה צריך לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי, תקשיבי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מקשיבה.

דן תיכון (הליכוד):

פעם אחת תשמעי בסבלנות, כי זו לא פרשת האשם מחאמיד, זו יכולה להיות גם פרשת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הלוואי.

דן תיכון (הליכוד):

שהרי את ממלאת-מקום של חבר הכנסת – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ענת מאור (מרצ):

דן תיכון (הליכוד):

ואני קורא את סעיף 17(א): "תוך 12 השבועות האמורים בסעיף 16 רשאית הוועדה, על-פי הצעת המבקר, להחליט" – אני חוזר ואומר: מליאת הוועדה – "שחלקים מסוימים מן הדין-וחשבון לא יונחו על שולחן הכנסת אם הדבר נראה לה דרוש לשם שמירה על ביטחון המדינה או כדי למנוע פגיעה ביחסי חוץ או בקשרי מסחר בין-לאומיים שלה". אמרתי זאת, כי התיקון המוצע יפתור את הבעיה בוועדת החוץ והביטחון, בוועדת הכספים, אבל לא יפתור את הבעיה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, שהרי ההכרזה על החלקים החסויים נעשית מכוח חוק מבקר המדינה, סעיף 17, במליאת הוועדה.

לכן אני בא ואומר, שמה שצריך לעשות, נוסף על ההצעה שאני מברך עליה והיא במקומה, הוא להגיש הצעת חוק – חבר הכנסת לס, אתה שקראת לי כשהגשתי את ההצעה לתיקון התקנון, ואגב, לא אני עשיתי זאת, ואמרת: ריח של גזענות, לא נעביר דבר כזה. לכן אני בא ואומר, שבשלב השני צריך לפעול כדי לתקן את חוק מבקר המדינה, העוסק במליאת הוועדה.

וכאמור, אם לראש הממשלה לא אכפת, לי בוודאי לא אכפת, שהרי אם הוא מחליט שהוועדה צריכה להיות פתוחה, מי אני שאחסום חבר כנסת שנבחר כדת וכדין? והיה ואחשוב שמליאת הוועדה מקיימת דיון חסוי, וחבר כנסת או חברת כנסת יופיעו בפני המליאה, אני פשוט אפסיק את הדיון לרבע שעה ולאחר מכן אחדש אותו כשהוא פתוח לכלל חברי כנסת, ללא הבדל דת, גזע ומין.

ועכשיו, חבר הכנסת אורון, אליך. אני יודע – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שתקצר ותסיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה עם הזמן? זה פשוט לא ייאמן.

דן תיכון (הליכוד):

אני מקצר ומסיים. חבר הכנסת אורון, אליך, שהרי אתה רגיש ואתה ניסית – – –

גונן שגב (צומת):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי, מגיע לו זמן כפול מכל מקום, ואני גם צריכה להפחית את זמן ההפרעות פה. הוא הגיש שתי הסתייגויות.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, הרי אתה איש שאני מעריך ומוקיר כחבר כנסת הוגן והגון. רוצה אני לשאול אותך שאלה אחת: כשאומר ראש הממשלה שלא תקום ממשלת 61, מה שקרוי "הבלוק החוסם", למה הוא מתכוון? האם אתה קורא לו "גזען"? האם אתה קורא לו "פאשיסט"?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

דן תיכון (הליכוד):

מה התגובה שלך בעניין הזה? באמת, בכנות ובהגינות אמור לי מה דעתך. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מזמינה את חברת הכנסת לימור לבנת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לא מה שראש הממשלה אמר לנו.

משה פלד (צומת):

הוא אמר את זה לכל עם ישראל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

משה פלד (צומת):

הוא אמר את זה לכל עם ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת משה פלד.

בבקשה, חברת הכנסת לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני חושבת שאני הוצאתי אותך מן האולם.

בנימין טמקין (מרצ):

אני שאלתי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

את מי שאלת?

בנימין טמקין (מרצ):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

מזכיר הכנסת לא רשאי לתת לך רשות. אני הוצאתי אותך ולא אפשרתי לך לחזור.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

זה לא הדבר היחיד שחברי הכנסת ממרצ לא מבינים.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

עם כל הכבוד, הוציאו אותך מן האולם, ואתה יושב בפנים, כי אתה מצפצף על כל חוק וסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אין לך זכות להיות פה. אני מצטערת, אתה צריך לצאת.

בנימין טמקין (מרצ):

אני אציית ליושבת-ראש. אני לא צריך את חברת הכנסת לימור לבנת — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני שאלתי ונאמר לי שלא לצאת.

שאול יהלום (מפד"ל):

בנימין טמקין (מרצ):

לימור לבנת (הליכוד):

לא הבנת?

היו"ר א' סלמוביץ:

טוב, חבר הכנסת טמקין, אני מצטערת, אני הוצאתי אותך, ואני מבקשת ממך לצאת.

בנימין טמקין (מרצ):

(חבר הכנסת בנימין טמקין יוצא מן האולם.)

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה – – –

יורם לס (העבודה):

הקהל לא משתתף בדיון פה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את הדיבורים ביציע.

בבקשה, חברת הכנסת לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, תראו תראו איך אבירי חופש הדיבור והדמוקרטיה – עמד כאן קודם סגן שר החוץ יוסי ביילין והגן פה על חופש הדיבור של המשלחת הלובית – סותמים פיות, לא נותנים לחברי כנסת לדבר פה, קופצים על כל מלה שנאמרת כאן בלי ששומעים אפילו את סופו של המשפט. איזו צביעות יש כאן. גזענות – – –

ענת מאור (מרצ):

לימור לבנת (הליכוד):

אתם צבועים ואת צבועה, וזו צביעות מה שנאמר כאן. איזו גזענות? על מה מדובר כאן בכלל? מה כאן היה גזעני באותה הצעת תיקון לתקנון שהובאה על-ידי יושב-ראש ועדת הכנסת? בואו נראה. הרי אמרה כאן חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בעצמה, ש-44 שנים היה נהוג. אז 44 שנים היה נהוג, והנה עכשיו מביאים תיקון לתקנון ברוח אותו נהוג שהיה במשך 44 שנים. מה כאן לא בסדר ומה כאן גזעני?

אבל נשאלה כאן השאלה, מדוע חברת הכנסת יעל דיין יכולה לשבת בוועדת החוץ והביטחון, וחבר הכנסת האשם מחאמיד לא יכול לשבת בוועדת משנה לנושאים חסויים? קודם כול, לא נאמר, לא נכתב בשום מקום, ואני מציעה שנפסיק לכנות את הקבוצה הזאת שמדובר עליה "חברי הכנסת הערבים". איש לא מדבר על חברי הכנסת הערבים. אנחנו מדברים על אותם חברי כנסת שרואים את עצמם ומציגים את עצמם כשליחיו של ארגון הטרור אש"ף. יעל דיין נפגשה, בניגוד לטעמי, בניגוד לעמדותי, תוך מחלוקת רחבה בציבור, עם יאסר ערפאת, אבל היא איננה מציגה את עצמה כשליחה של אש"ף והיא איננה כזאת, וזה כל ההבדל. זה מה שעושה את ההבדל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חד"ש לא הציגה את עצמה כשליחה של אש"ף. לא היה ולא נברא.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

לימור לבנת (הליכוד):

לכן, אלה שעומדים כאן עכשיו ויושבים כאן וצועקים שפוגעים בערבים, אין זאת אלא פרנויה. בסך הכול, דינם של כל חברי הכנסת שאינם חברים באותן ועדות, יהודים כערבים, נשים כגברים, אותו דין.

לכן, כל אותם דיבורים וכל ההתפרצויות האלה נועדו רק לצורך אחד: אתם חשבתם שעם הרוב החוסם הזה שיש לממשלה הזאת באמצעותכם אתם תקבלו לגיטימציה ציבורית, ואתם רוצים לגיטימציה כזאת, אבל לא תקבלו אותה, כי הציבור לא מטומטם, והציבור יודע טוב מאוד שהממשלה שנשענת על קולות של חמישה חברי כנסת, לא ערבים, אלא חמישה חברי כנסת שמייצגים מפלגות שמייצגות את אש"ף, שמייצגות את ארגון הטרור, חמישה חברי הכנסת האלה אינם יכולים לקבל לגיטימציות בציבור הישראלי.

לכן אני מציעה לכם להפסיק כאן לזעוק את הזעקות המרות האלה, המיותרות האלה, הצבועות האלה, ולאפשר לשמור על ביטחון המדינה, בדיוק כפי שנאמר על-ידי הדוברים לפני. אגב, שום חבר כנסת שאיננו חבר ועדת החוץ והביטחון, אפילו הציע הצעה לסדר-היום שהוחלט להעביר אותה לדיון בוועדת החוץ והביטחון, לא רשאי להיות בדיונים. עד כדי כך שומרים על הסודיות של הדיונים האלה, ובדין שומרים עליהם.

אני מציעה לכל הכנסת, לכל חברי הכנסת וחברות הכנסת, מכל הסיעות ומכל מוצא, אני מציעה לכולנו, אל תהיו רדופי פרנויות ואל תנסו כאן להפיל את כל התיק הזה על הנושא הערבי. לא מדובר כאן על חברי כנסת ערבים, מדובר כאן על מי שמייצגים את אש"ף.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קביעה פוליטית עמוקה מאוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לבנת. אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי.

חברת הכנסת גוז'נסקי, את מפריעה, ממשיכה להפריע.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, התיקון הזה לא היה נצרך אילולא עוררה אותו הקואליציה. אני מזדהה עם מה שאמרה חברת הכנסת גוז'נסקי. אילו שמרנו על המסורת של 44 השנים, שלפיה בוועדות שיש בהן חומר חסוי, חברי כנסת מסיעות מסוימות – ולא היה הבדל בין יהודי לבין ערבי, בסיעת רק"ח לא היה הבדל בין וילנר לבין האחרים באותה סיעה – – –

דן תיכון (הליכוד):

סנה, שהיה ראש המטה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גם הוא לא נכנס. תמר גוז'נסקי והאשם מחאמיד – זה אותו דבר. דובר כאן על סיעות, לא דובר כאן על חברי כנסת או על מוצא של חברי כנסת.

אילולא שינתה הקואליציה את מסורת 44 השנים, חברת הכנסת גוז'נסקי, באמת לא היה צריך להעלות נושא זה. היינו צריכים לשמור על אותה מסורת, חבר הכנסת מחאמיד לא היה צריך להיות חבר הוועדה לביקורת המדינה, זו היתה המסורת שהיתה. עכשיו באה הקואליציה, מטעמים שלה – –

חיים אורון (מרצ):

אפשר לומר משפט בשקט, ברשות היושבת-ראש?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן.

חיים אורון (מרצ):

אני אומר במלוא האחריות ובידיעת מבקרת המדינה וראש הממשלה, שלא היתה שום מניעה להפעיל את הוועדה לביקורת המדינה על כל תפקידיה, בהשתתפותו של האשם מחאמיד. אני אומר זאת באחריות מלאה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מוכן לקבל את דבריו, ואני מקבל באותה אחריות מלאה את דברי חבר הכנסת, שהכנסת הפקידה בידיו את הוועדה לביקורת המדינה.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לבנת.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

אתם מוכנים להפסיק, חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת תיכון? אני קוראת את שניכם לסדר בפעם הראשונה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה, חבר הכנסת אורון.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת אורון, אתה בעיני אדם מאוד אמין, אבל אני צריך להאמין באותה מידה לאותו חבר כנסת, שהכנסת הפקידה בידיו את ראשות ועדת ביקורת המדינה, ולו יש בעיני אותה דרגת אמינות. המדינה מאמינה לו ומפקידה בידיו דוחות חסויים ואינפורמציה חסויה, והוא אמר אחרת ממך. הוא אמר בדיוק ההיפך ממך ברגע זה. לכן, אתה מכניס אותי פה לדילמה קשה, בין שני חברי כנסת אמינים כל כך – למי להאמין. אבל כאשר מדובר בסודות המדינה, אני מעדיף ללכת לחומרא ולא לקולא בעניין הזה. בוא נחמיר עם עצמנו.

אני רוצה לומר דבר אחד: כל הפרשה אירעה מפני שהקואליציה רצתה לשנות מה שהיה במשך 44 שנים. אם הקואליציה רוצה להתקדם בדרך דמוקרטית ולאפשר לחברי כנסת, שמקובל היה שלא ישתתפו, אל תבואו בטענות שמשנים את התקנון. שינוי אחד גורר שינוי אחר, דבר אחד גורר דבר אחר. לכן, חברת הכנסת גוז'נסקי, אל תבואי בטענות כאלה. אנחנו חייבים לשנות את התקנון כי חל שינוי בכנסת הזאת, והשינוי זה לא התקנון. השינוי זה מה שהקואליציה החליטה; אם הקואליציה החליטה אחרת, יש צורך בשינוי בתקנון.

אני רוצה לומר, גברתי היושבת-ראש, שאני חושב שיש כאן שני שיקולים שצריכים להנחות אותנו: השיקול הראשון הוא, שכמה שפחות אנשים יודעים סודות מדינה, כך יותר טוב למדינה. לא משנה אם אלה יהודים או ערבים, או אם הלכו לצבא או לא הלכו לצבא, או אם הם נאמנים או לא נאמנים. יש חומר שהוא בבחינת אש כלפי המדינה. יש חומר שהוא בבחינת סכנה, אם הוא ייוודע. ועל כן, כמה שפחות אנשים ידעו – יותר טוב. אם צריך לחסום את זה היום בתקנון, כי חלו שינויים, נחסום את זה בתקנון. כשראיתי את התיקון, וכאשר הוא הובא לוועדת הכנסת לא שמעתי שדיברנו כל כך הרבה על חבר הכנסת האשם מחאמיד. זה הוזכר ברקע, אבל הדיון היה דיון ענייני; דיון ענייני שבאמת כך צריך להיות. זה שיקול אחד שצריך להנחות אותנו.

לכן, אני אומר לגבי עצמי ולגבי אחרים ולגבי כל אזרח בישראל: אין לגלות סודות מדינה. רק מי שעוסק בכך ומי שחובתו לעסוק בכך, שידע אותם; ומי שלא, שלא ידע אותם.

דבר שני: הקביעה, שבעצם באה מבית-מדרשה של מפא"י, של מפלגת העבודה, שמפלגות מסוימות לא יהיו שותפות בוועדת החוץ והביטחון או בוועדות חסויות אחרות – יש לה סיבה. הסיבה היא – מגמות מדיניות שונות לגמרי. מתוך המגמות המדיניות השונות אכן יש גם סכנה לביטחון. הייתי רוצה שתשאלו חברי כנסת ממפלגת העבודה מה דעתם על זה. למה ההתנפלות על הצד הזה של הבית? תשאלו את חבר הכנסת אורי אור, תשאלו את ראש הממשלה, תשאלו את סגן שר הביטחון. תשאלו אותם האם הם היו מוכנים שחברי הכנסת מרק"ח יראו את הדוחות החסויים ואת הפרוטוקולים החסויים גם בוועדת החוץ והביטחון וגם בוועדה לביקורת המדינה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל גם אתה לא רואה את הפרוטוקולים החסויים.

יצחק לוי (מפד"ל):

ודאי שלא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אז למה אתה שואל?

יצחק לוי (מפד"ל):

כי אם סיעתי היתה בוחרת אותי כחבר ועדת החוץ והביטחון, הייתי רואה, ולך לא היו נותנים. זה ההבדל. היום, כיוון שאינני חבר ועדת החוץ והביטחון, באמת אני לא צריך לראות. אבל אם היו קובעים אותי כחבר ועדת החוץ והביטחון הייתי רואה, ואת לא, כיוון שהמגמות שלך שונות. יש לך מגמה מדינית אחרת לגמרי. יש לך תפיסה אחרת בנושא מדינת ישראל. לכן, אגב, מה שנאמר כאן לגבי חברת הכנסת יעל דיין, אני מציע לחשוב על העניין. מי שהולך להיפגש עם ערפאת, יש לחשוב אם הוא יכול להיות חבר ועדת החוץ והביטחון. אני מציע למפלגת העבודה להתכנס ולדון בעניין הזה, האם נכון הדבר או לא נכון הדבר. זה בהחלט לא רק לגבי חבר כנסת פלוני או אלמוני, אלא זה לפי תפיסותיו ולפי מעשיו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

נחשוב על זה.

יצחק לוי (מפד"ל):

בהחלט יש מה לבדוק בדבר הזה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חשבנו על זה כשביטלנו את האיסור על המפגשים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מתאר לעצמי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמינה את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אחרון המשיגים. בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, על ההסתייגות שלי אדבר בסוף דברי. לי אין ספק, שיש סוג אחד של חברי כנסת. כל חברי הכנסת הם נבחרים העם, וכולם נבחרו באופן דמוקרטי. לי אין גם ספק בכך, שבמדינת ישראל צריך להיות שיווי זכויות מלא, ואנחנו, הרוב היהודי – ואני חושב שהרוב היהודי צריך להיות גדול יותר וחזק יותר – צריך לתת שיווי זכויות מלא לכל המיעוטים, מוסלמים, נוצרים ואחרים. איש לא יאשים אותי שאני לא לוחם עקבי למען שיווי זכויות.

אבל יש שני סוגים של חברי כנסת מבחינת הנאמנות הביטחונית למדינת ישראל. חבר הכנסת זאבי אולי לא הגדיר, אם כי הוא יודע לנסח דברים ויש לו גם עברית רהוטה. אני אומר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני פונה אלייך כי את יהודייה, ואני מעריך אותך ומכבד אותך, אפילו בתחומים חברתיים אנחנו לפעמים משתפים פעולה. מי שהאמין בדבקות ובנאמנות ובעקביות בסטליניזם –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה זה שייך?

עמנואל זיסמן (העבודה):

– ובחתיירה נגד המדינה היהודית והציונית, אני לא יכול שלא להטיל ספק בנאמנותו הביטחונית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שכחת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי, את מפריעה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני לא יכול, גם אם חלו תמורות אידיאולוגיות ופוליטיות אצלך, אני לא יכול עדיין להפקיד בידייך את ביטחוני ואת ביטחון המדינה.

לקחתי אותך לדוגמה, כי אילו לקחתי לדוגמה חבר כנסת ערבי אולי היית אומרת שאני גם גזען.

אני בעד שיתוף פעולה פרלמנטרי, כי אני מאמין בממשלה הזאת וביעדים שהיא הציבה לעצמה בעיקר בתחום השגת השלום והביטחון. עם זאת, אני מתנגד לקואליציה, ואילו היתה הצעה כזאת, הייתי מצביע נגד קואליציה. לא יכולה להיות קואליציה עם חד"ש, לא יכולה להיות קואליציה יחד אתך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גם אנחנו לא רוצים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא מפני שאת לא רוצה להיות בקואליציה, אלא מפני שאנחנו לא יכולים להיות באותה קואליציה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת מאור, את לא קיבלת את רשות הדיבור.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה לא מקרה שגם בוועדת החוץ והביטחון – אני הייתי חבר בוועדת החוץ והביטחון – גם שם יש הבדל. יש הבדל בין אלה שהם חברי המליאה של ועדת החוץ והביטחון לבין אלה שהם חברים בוועדות המשנה. זה לא מקרה שוועדות המשנה הן חסויות, וחברי ועדת משנה לא מדווחים לחבריהם שיושבים על-ידם במליאת ועדת החוץ והביטחון, פרט לאדם אחד ויחיד – יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון. גם מבחינה זו יש הבדל. צריך להבחין בהבדלים האלה.

לכן אני אומר לחבר הכנסת חיים אורון, שהבעיה איננה חבר הכנסת האשם מחאמיד, הבעיה היא מדינת ישראל, שעדיין נתונה במצב של מלחמה, שעדיין מקיימת פעילות מלחמתית.

חיים אורון (מרצ):

אני לא מבין מה אתה אומר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

האם מדינת ישראל יכולה בכל מחיר ובכל מקרה לחשוף בפני כל חבר כנסת את הכול?

חיים אורון (מרצ):

מי מציע את זה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי ביקש?

עמנואל זיסמן (העבודה):

מי ביקש? על מה כל הוויכוח?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא צריך היה בכלל לתבוע ולדרוש את זה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, אני קוראת אותך לסדר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

עכשיו להסתייגות שלי. ובכן, בסעיף 102א נאמר: "כל ישיבה של ועדה או ועדת משנה אחרת שעליה הודיע יושב-ראש הוועדה הקבועה לא יאוחר מ-48 שעות לאחר תום הישיבה כי היא חסויה". אני חושב שלא די ב-48 שעות. מאחר שהתעורר ויכוח, ויש גם הסתייגות ומציעים מספר שעות גדול יותר, לפי דעתי צריך לתת עוד פסק זמן. הצעתי היא במקום 48 שעות לקבוע 72 שעות.

דן תיכון (הליכוד):

למה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

צריך פסק זמן מינימלי. 48 שעות זה פחות מדי זמן.

דן תיכון (הליכוד):

מייד כשנגמר הדיון יודעים מה נאמר. למה לא להכריז מייד?

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אתה שואל אותי את השאלה הזאת? אתה מציע 96 שעות.

דן תיכון (הליכוד):

לצורך טכני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אה, קודם כול גילית לנו שהגשת הסתייגות לצורך טכני.

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוכח לנו ש-48 שעות זה זמן קצר מדי. לפעמים קורה שיושב-ראש צריך זמן מסוים על מנת להכריז על כך. אני מציע לתקן ולקבוע 72 שעות במקום 48 שעות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זיסמן. אני מזמינה כעת את יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, להשיב למשיגים. בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמעתי את הסתייגויות חברי הכנסת, ואני רוצה להעיר כמה הערות להסתייגויות.

ראשית, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בכל הכבוד הראוי, אני אינני חוזר בי מדברים שאמרתי קודם שדיברת, כי כנראה ניחשתי נכונה. אני חושב ששלילת התיקון תנציח מצב קיים שהוא רגיש יותר. לכן אני מציע, ואני מבקש שתנסי לחשוב על זה, אפשר גם להימנע.

חבר הכנסת זאבי עשה הבחנה בין חברי כנסת המשרתים בצבא לבין חברי כנסת שאינם משרתים בצבא. אני חושב שההבחנה שאתה עשית, חבר הכנסת רחבעם זאבי, היא הבחנה בעייתית מאוד, מסוכנת מאוד, ואני חושב שהיתה גם מיותרת. אני לא שמעתי אותך, חבר הכנסת זאבי, מתריע ומצביע על כך שחברי כנסת שאינם משרתים בצבא, מקרב חברי הכנסת החרדים, נמצאים בוועדות

בעלות אופי ביטחוני. לא שמעתי אותך טוען טענה כזאת, וזה כנראה מפני שאתה מבדיל בין יהודי לערבי. אם אתה עושה הבחנה כזו, יש בעיה חמורה, עניינית. הייתי מציע לך לחשוב על העניין הזה. לא נצחק על זה, אלא נחשוב קצת איך מציגים עניין, איך זה עומד. הסוגיה הזאת של שירות בצבא היא בעייתית. הסוגיה של חבר כנסת ערבי ויהודי, אנחנו מנסים להתגבר עליה, גם השינוי בתקנון בא כדי לנסות לפתח במידה מסוימת את הבעיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מסכים שאשיב לך?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אין צורך. אתה כבר השבת לי כשטענת את הטענה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הבאתי את הדוגמה של שירות בצבא לא מפני – – – אלא כדי להגיד שיש הבדלים בינינו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

יש הבדלים בהרבה עניינים ובהרבה מקרים. אבל אנחנו צריכים להיזהר מאוד שעה שאנחנו מחוקקים ומתקינים תקנות ומעמידים את האדם אל מול החוק, אל מול התקנון; תמיד צריך לשאוף לכך שבני האדם יהיו תמיד שווים בפני החוק ובפני התקנון. זאת היתה המחשבה שלנו כשהלכנו לתיקון הזה.

אני רוצה להגיד לך דבר נוסף. מפלגת העבודה, שנתנה את המקום בוועדה לחבר הכנסת האשם מחאמיד, לא רק שהיא איננה אשמה, אלא היא אף גאה בכך שעשתה איזה תיקון, איזה שינוי שהוא בתפיסת העולם שלה. אבל אנחנו ערים לכך שצריך למצוא איזונים מתאימים בין הנושאים שחברי כנסת צריכים לעסוק בהם לבין המגמה לשמור על חיסיון בנושאים ביטחוניים. הייתי אומר שהצעת התיקון הזאת מנסה למצוא איזה איזון. יש כאן בעיה עדינה, אמרתי אותה, ובכל זאת אני חושב שבהצעה הזאת אנחנו מתקדמים במשהו.

לחבר הכנסת דן תיכון – שמעתי היטב היטב את מכתבה של מבקרת המדינה, אשר קראת פה בלשון זכר, ואני מבין מי כתב אותו. ראשית, בכל הכבוד הראוי, מבקרת המדינה אינה המחוקק. היא מפעילה את עיני הביקורת כלפי תופעות במדינה הזו, ובסופו של דבר המחוקק יכול שיקבל את המלצתה, יכול שלא יקבל את המלצתה. הוא הריבון.

דן תיכון (הליכוד):

אלה בדיוק הדברים שהיא אמרה במכתב. חבל שלא האזנת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אנחנו, בהצעת התקנון הזו, מנסים למצוא פתרון לוועדת משנה חסויה, לוועדות שלנו. אנחנו גוזרים את זה לוועדת החוץ והביטחון, אנחנו מנסים לראות איך זה מתפקד בוועדה בעלת אופי חסוי, שהיא כלכלית ביסודה, ואנחנו רוצים שזה יחול גם על הוועדה לביקורת המדינה.

אני מודה לך, שמעתי ממך עוד טרם הדיון הזה על הבעיה שאנחנו נתונים בה עם סעיף 17 לחוק מבקר המדינה. אני חושב שטוב נעשה, אני מקבל את הצעתך, אם נתקן גם את חוק מבקר המדינה, באופן שייתן מענה לא לבעיית הוועדה החסויה, אלא לבעיית הפרקים והנושאים החסויים בדוח מבקר המדינה. מבחינה זו אני מוכן להצטרף אליך בהצעת חוק משותפת, נשלים גם את העניין הזה וניצור את האיזון המושלם בין מה שרצינו להשיג, שוויונות, לבין מה שרצינו להשיג בנושא החיסיון.

בסך הכול, חברי הכנסת, אני חושב שאנחנו מביאים פה הצעת תיקון שיכולה להיות מקובלת על כל חלקי הבית. אני חושב שהיא תורמת במשהו להורדת הפרופיל של הנושאים הבלתי-שוויוניים בבית הזה, ואני אסתפק בזאת ואבקש את תמיכת הכנסת בתיקון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי תומך בהשגה מס' 1 של חברי הכנסת תופיק זיאד, האשם מחאמיד ותמר גוז'נסקי?

הצבעה מס' 1

בעד התיקון של חברי הכנסת ת' זיאד, ה' מחאמיד ות' גוז'נסקי לסעיף 1 – 2

נגד – 23

נמנעים – 1

התיקון של חברי הכנסת ת' זיאד, ה' מחאמיד ות' גוז'נסקי לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שניים בעד, 23 נגד, אחד נמנע. התיקון של חברי הכנסת תופיק זיאד, האשם מחאמיד ותמר גוז'נסקי לא נתקבל.

דן תיכון (הליכוד):

אני טעיתי.

היו"ר ש' וייס:

לאן לצרף אותך? מן השניים להעביר אותך ל-23?

דן תיכון (הליכוד):

כן. אני מבקש להוריד את ההסתייגויות שלי.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם את שלי.

היו"ר ש' וייס:

נגיע לזה. אם כן, אני מודיע. יש תומך אחד, 24 מתנגדים, לרבות חבר הכנסת דן תיכון, ואחד נמנע. ההשגה לא התקבלה.

חבר הכנסת זאבי מסיר את ההשגה שלו; חבר הכנסת תיכון וחברת הכנסת לימור לבנת גם?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

לימור לבנת (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק לוי?

יצחק לוי (מפד"ל):

מסיר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן?

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא, אני מבקש להצביע.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההשגה של חבר הכנסת עמנואל זיסמן לסעיף 2.

הצבעה מס' 2

בעד התיקון של חבר הכנסת ע' זיסמן לסעיף 2 – 6

נגד – 17

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת זיסמן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

בעד התיקון – 6, 17 מתנגדים ואחד נמנע. התיקון של חבר הכנסת עמנואל זיסמן לא נתקבל.

אני מבין שחבר הכנסת דן תיכון מסיר גם את ההשגה הבאה.

דן תיכון (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו יכולים לעבור להצבעה על ההצעה לתיקון תקנון הכנסת, תיקון סעיף מס' 15, כמפורט בעמוד שלפניכם. מי תומך בנושא הזה?

הצבעה מס' 3

בעד סעיף 15, כהצעת הוועדה – 22

נגד – 1

נמנעים – 3

סעיף 15, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

בעד ההצעה – 22, נגד – 1, נמנעים – 3. לפיכך אני מודיע שההצעה התקבלה, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת.

אני עובר לתיקון סעיף 102א.

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 102א – 22

נגד – 1

נמנעים – 3

סעיף 102א נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

22 תומכים, אחד מתנגד, שלושה נמנעים. סעיף 102א כהצעת הוועדה התקבל.

הודעה לנציג סיעה שנמנעה, סיעת מרצ. אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר באופן הברור ביותר מה שכבר אמר יושב-ראש ועדת הכנסת. שום חבר כנסת, לא יהודי ולא ערבי, לא יהודי ולא ערבי, לא ביקש לעיין בפרוטוקולים חסויים. שום חבר כנסת ערבי שאני דיברתי אתו לא אמר לי אלא זאת שהוא איננו רוצה, איננו רוצה לעיין בפרוטוקולים חסויים.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא מה שהוא אמר לי.

חיים אורון (מרצ):

במכתב, שקטעים ממנו נקראו כאן, בסעיף 3, האחרון, נאמר: אם תוצאות אלה נצפו מראש ונשקלו, אין לי אלא לקבל את הדין. אני אומר באחריות מלאה, שתוצאות אלו נשקלו על-ידי ראש הממשלה, על-ידי השר המתאם בין הממשלה לבין הכנסת, חיים רמון, ונאמר ליושב-ראש הוועדה לביקורת

המדינה, שאין מניעה שהוועדה תפעל על-פי מה שמתחייב מחוק ביקורת המדינה, ואני אומר לזכותו של היושב-ראש, הוא אמר: אומנם קיבלתי, והוועדה תפעל על-פי מה שמתחייב מדוח מבקר המדינה, על כל הכללים שיש בו.

אני אומר באופן הברור ביותר, מי שקבע במליאת הכנסת שההבחנה בין חברי הכנסת היא בין כאלה שמשרתים בצה"ל ובין כאלה שאינם משרתים בצה"ל, והוא מחיל זאת על הערבים בלבד, אומר דבר גזעני. זאת המשמעות היחידה של ההבחנה הזאת.

אני לא מתעלם מהמציאות הסבוכה שבה חברים ערבים בתוכנו, גם בכנסת, אומרים: אני חי במצוקה, כי אני נלחם במולדתי. אני מעריך את המצוקה הזאת ואני מחפש לה פתרון, לא כדי לתת להם דה-לגיטימציה, לא כדי לערער על שוויונותם בחברה הישראלית, אלא מתוך הכרה של המציאות הסבוכה שאנחנו חיים בה עד בוא השלום. אבל אני רוצה להחיל בתוך הכנסת כללים, שמשמעותם הפליה כתובה וחקוקה?

שום חבר כנסת, מאז כינונה של הכנסת, לא פנה לעיין בפרוטוקולים חסויים. מעולם זה לא קרה. אין שום סיבה שזה יקרה עכשיו. אם הדיון לא היה מתנהל באווירה שבה הוא מתנהל, לא היתה לי שום הסתייגות לעגן בתקנון נוהל הקיים זה 44 שנים. אבל פה היה דבר אחר. היה רצון בוטה, לא מצד כל חברי הכנסת, גם לא מצד כל חברי הכנסת שדיברו; היה רצון בוטה להשתמש בסעיף הזה כדי ליצור דה-לגיטימציה, החשדה טוטלית של כל הציבור הערבי ושל חברי הכנסת הערבים, כשלאיש אין על מה לבסס זאת חוץ מאשר על חשדות, פחדים והיסטריה.

אבל, אם מדובר על מה שהיה עילת הדיבור כאן היום – מי כמו חבר הכנסת תיכון יודע – ולכאורה אין בינינו ויכוח – שמה שנכתב במכתב שקראתי את הסעיף האחרון שבו, מתקיים; לא יתקיים אלא מתקיים בפועל בחודשים האחרונים, לרבות בדיונים חסויים במליאת הוועדה, שלכאורה ניתן היה לפתוח אותם בפני כל חברי הוועדה, לרבות בכינונה של ועדת משנה לענייני שב"כ, בלי שום בעיה.

למה הדליקו את המדורה הזאת? למה לא נותנים לנושא הזה לרדת מסדר-היום? למה יש חברים שזו כוונתם? חבר הכנסת תיכון, אני לא אומר שאתה.

דן תיכון (הליכוד):

הנושא הזה עלה היום משום שחבר הכנסת – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, אמרתי קודם, ואני אומר גם עכשיו, לו היה הנושא הזה עולה היום על-פי יוזמתם של חברי הכנסת חגי מירום ובני בגין, כדי לעגן בתקנון נוהל שקיים בכנסת, הוא לא היה מעורר אצלי שום שאלה. אבל איזה דיון היה פה? אילו הנמקות עלו פה? צריך לחסום את הפרוטוקולים בפני החברים הערבים, שמא הם יחשפו סודות מדינה. הם חוזרים ואומרים: אל תפסלו

אותנו, אל תטביעו על מצחנו אות קין, אנחנו איננו רוצים, כי אנחנו מודעים לדילמה שלנו – אומרים הערבים – כמו לדילמות שלכם.

אני יודע, יש מי שרוצה שהנושא הזה לא ירד מסדר-היום גם כאשר מדובר במיעוט הערבי בכלל וגם כאשר יש לו היבט פוליטי. זכותה של חברת הכנסת לימור לבנת, היא אמרה את זה בגלוי: אנחנו נערער על הלגיטימיות של הגוש החוסם, של הצירוף בין המפלגות היהודיות והערביות, זאת התכלית, זאת המטרה. לא ביטחון המדינה, לא הפחד שמא יודלפו סודות נוראיים, אלא רצון מתמשך של דה-לגיטימציה פוליטית בכלים שגם פוליטיקאים צריכים לחשוב פעמיים לפני שהם משתמשים בהם. האמיני לי, את משתמשת בכלי שראוי מאוד היה שלא תשתמשי בו.

מיכאל איתן (הליכוד):

תבוא בטענות אל רבין. למה אתה בא אליה בטענות? רבין אומר כל הזמן, שהוא לא יישען על חמשת חברי הכנסת הערבים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — — תכיר ביהדותי. ראש הממשלה לא אמר דברים כאלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את יושב-ראש ועדת הכנסת לנמק מדוע הוא מבקש שאנחנו נתמוך בתיקון סעיף 104 לתקנון הכנסת. בבקשה, אדוני.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כעת אני מתרשם שהדיון יהיה קצת רגוע יותר, ענייני יותר, ויעסוק בבעיות הקשורות לכלל חברי הכנסת.

ביום 17 במאי הניחה ועדת הכנסת על שולחן הכנסת הצעה לתיקון סעיף 104 לתקנון הכנסת, שעניינו השתתפות של חברי כנסת שאינם חברי ועדה מסוימת, כאשר אותה ועדה דנה בהצעתם לסדר או בתיקון שהגישו להצעה הנדונה בוועדה. עד כה קבע התקנון, כי הוועדה היא הקובעת את מידת השתתפותם של חברים כאלה בדיוני הוועדה. היו מקרים שבהם אף לא הוזמנו חברי כנסת כלל להציג את הצעתם בפני הוועדה לאחר שהיא עברה מן המליאה; במיוחד אמור הדבר לגבי חלק מההצעות שהובאו על-ידי ועדת החוץ והביטחון.

אשר לישיבות חסויות, ומדובר באמת בוועדת החוץ והביטחון, יש לנו, ואנחנו מביאים להכרעתכם כאן, שתי גרסאות. גרסה א' אומרת, כי יהיה שיקול דעת ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, או, אם

אתם רוצים, ליושב-ראש הוועדה שאליה מוזמן חבר הכנסת, לקבוע את מידת הישגותו בוועדה. כלומר, אם עברה הצעתו של חבר הכנסת מן המליאה לוועדת החוץ והביטחון, הוא בא לוועדה והמצב מאפשר שהוא ימשיך להשתתף בדיון בלי שיש שם איזה סודות מדינה גדולים, יכול יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת אורי אור, להגיד לו: תישאר בדיון עד סופו. אבל אם הדיון הוא בעל אופי מאוד מאוד חסוי, נניח שחבר כנסת העלה בעיות הקשורות לסודות הגרעין של אירן, ושר הביטחון וראש הממשלה צריך להשיב על כך, והוא לא יכול להשיב על כך לחברים שאינם חברים בוועדת החוץ והביטחון, כי אז יכול יושב-ראש הוועדה לומר לו: תנמק את הצעתך, תקבל אולי תשובה חלקית, ואחר כך אתה יכול לעזוב את הוועדה והוועדה תמשיך. כלומר, גרסה א' אומרת, שיושב-ראש הוועדה יקבע את מידת הישגותו בוועדה.

לעומת זאת קיימת גרסה ב', שהיא גרסה שהוגשה לנו על-ידי חבר הכנסת אליהו בן-אלישר, שהיה יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון הקודם, והיא נתמכה גם על-ידי חברי הכנסת בוועדה. הגרסה הזו מדברת על כך, שבכל מקרה לא ישתתף המציע בדיון לאחר שהציע את הצעתו. כלומר, יכול חבר הכנסת לבוא לוועדה, לנמק את הצעתו, ואחר כך יקום ויצא. אין, לפי ההצעה של חבר הכנסת בן-אלישר וחברים נוספים, שנקרא לה פה גרסה ב', אופציה שחבר הכנסת יוכל להמשיך להיות בדיון.

היו"ר ש' וייס:

מי מנמק את גרסה ב'?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

ינמק אותה חבר הכנסת יצחק לוי, שאני לא רואה אותו כאן.

היו"ר ש' וייס:

אצלי כתוב: חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אז ינמק אותה חבר הכנסת עמנואל זיסמן, שגם הוא תומך בהצעה.

אנחנו נועצנו ביושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, כי זו הוועדה שבה בעצם עוברות ההצעות הללו, שאי-אפשר לנמק אותן או מנמקים אותן חלקית. חבר הכנסת אורי אור הוא אשר הציע, שיושב-ראש הוועדה יקבע את מידת הישגותו. כלומר, הוא תומך בגרסה א', ואני חושב שצריך לומר את זה כאן.

חברי הכנסת, היום דנה ועדת הכנסת גם בהשגות אחרות שהוגשו להצעה שלנו. ההשגות האלה הוגשו על-ידי חברי הכנסת זיאד, מחאמיד וגוז'נסקי, ולדעתנו הן מתעלמות מן ההבדל בין ישיבות חסויות לבין ישיבות שאינן כאלה. הם מציעים לקבוע דין אחד לכל הישיבות. דהיינו, שחבר הכנסת המציע ישתתף במהלך כל הדיון. לדעת רוב חברי הוועדה, אין לעשות כן ויש לדחות אפשרות כזו.

אני מבקש מחברי הכנסת להביט בהצעה שלנו, ואני מבקש לאפשר לחברי הכנסת שהגישו השגות, להשיג אותן. אחר כך אני מבקש את תמיכת מליאת הכנסת בהצעה זו.

היו"ר ש' וייס:

יש שאלה לחבר הכנסת שאול יהלום, אבל קצרה מאוד.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מאחר שאני מבין, חבר הכנסת מירום, שאתה תומך בגרסה א' – – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כן, אני תומך בגרסה א'. הדעות נחלקו שווה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הרי גרסה א', ללא קשר לבעיה שדנו בה בפרק הראשון היום, תביא למעשה בסופו של דבר לאפליה בין חברי כנסת, כי היושב-ראש יקבע מפעם לפעם: חבר כנסת זה יכול להשתתף בדיון משום שהוא היה פעם רמטכ"ל, נניח, בלי לפגוע כמובן בהם, וחבר כנסת אחר לא יכול להשתתף בדיון על סודות הגרעין של אירן. לעומת זאת, גרסה ב' אומרת, שזה לא נתון לשיקול דעת, ולכן אין הבדלים בין חברי הכנסת. בעקבות דבריו בדיון הקודם, מדוע לא תתמוך דווקא בגרסה ב'?

היו"ר ש' וייס:

זה שוויון של עניים. לך לא יהיה וגם לא לך, נכון? זאת היא הנוסחה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מענה לך בקצרה, חבר הכנסת יהלום. אני חושב שאפשר לסמוך על שיקול דעתו של יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון. אנחנו השארנו בתקנון שיקול דעת כל כך נרחב ליושבי-ראש ועדות, ואנחנו סומכים עליהם שהם ינהלו את העניין בשיקול דעת, בדרך כלל גם בהוגנות, אפילו בבית הזה, שהוא בית פוליטי.

אני רוצה להביא לך דוגמה קטנה. אני זוכר שחבר הכנסת דראושה הביא הצעה לסדר-היום פה, במליאה. היא עברה לוועדת החוץ והביטחון. הוא בא לוועדת החוץ והביטחון, נימק את הצעתו ועמד לקום. היה שם באותה שעה שר הביטחון, והוא אמר לו: חכה, שב. אני מרגיש שאני יכול להשיב לך על הצעתך. בדרך הזאת הוא יכול היה לזכות לאפשרות ששר הביטחון ישיב לו אישית, תשובה בלתי אמצעית, לא כמו במליאה, כשאנחנו מדברים מאוד דקלרטיבי, אלא בצורה של שיחה.

לדעתי, זאת היתה דוגמה נכונה לכך שאפשר שחבר כנסת יבוא לוועדת החוץ והביטחון, ואני בכונה הבאתי את הדוגמה של חבר הכנסת דראושה, ושר הביטחון יגיד לו: שב, שמע את תשובתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי איזה קריטריון הוא יעשה את זה?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אמרנו, יש שיקול דעת. זה אומר הסמכה של יושב-ראש הוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

שיקול דעת לפי מה?

היו"ר ש' וייס:

קריטריון השכל הישר.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא המציע אלא הנושא שעולה, והיכולת לאפשר לאדם שהוא לא חבר בוועדה לשמוע אותו. בזה אנחנו סומכים שיהיה שיקול הדעת של יושב-ראש הוועדה.

אלה הם הדברים. חברי הכנסת, יש גרסה א' ויש גרסה ב'. אנחנו מבינים את היתרונות של כל אחת מהן. נצביע, ומה שיתקבל יתקבל. תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — יש דברים שהם בגדר סוגיות מהותיות, ואי-אפשר להשאיר אותם לשיקול דעת כזה או אחר. זכות שכנוע, זכות דיון, זכות דיבור — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, זכות הדיבור עכשיו לחבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת בן-אלישר משתתף בהלוויה של בתו של חבר הכנסת מאיר שטרית — —

היו"ר ש' וייס:

כן, אנחנו באים זה עתה משם, וזו אולי גם הזדמנות להעביר לו את תנחומי הכנסת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

בכוונתי היה להגיד זאת. אני רוצה לשלוח מכאן את תנחומי ואת תנחומי כולנו לחבר הכנסת מאיר שטרית, לרעייתו ולמשפחתו ולכל מוקירי זכרה של בתו המנוחה.

מאחר שהייתי שלוש שנים בוועדת החוץ והביטחון, אני מכיר את הנושא. חבר הכנסת בן-אלישר מציע שהדבר ייקבע מראש, ולא יהיה נתון לשיקול דעת. אני מאמין ביושב-ראש ועדת החוץ והביטחון וסומך עליו, אבל זה דבר מאוד בלתי נעים. הוא אפילו הסכים, ואני אומר זאת לחבר הכנסת חגי מירום, שתהיה תוספת, האומרת: אלא אם כן יושב-ראש הוועדה יגיד "תישאר".

אני יכול להביא לכם דוגמה. נתאר מצב שבו אני מעלה נושא הקשור בביטחון ירושלים, ואז מתקבל על הדעת שיושב-ראש ועדת החוץ והביטחון יגיד לי, כאיש שמכיר את ענייני הביטחון של ירושלים, להישאר בישיבה. אבל, שבכל מקרה יהיה הדבר נתון לשיקול דעתו, זה רק יגרום אי-נעימות גדולה מאוד. צריך לשחרר מהאי-נעימות הזאת גם את חבר הכנסת שהעלה את ההצעה, וראיתי חברי כנסת במצבים בלתי נעימים כאלה, וגם את יושב-ראש הוועדה. ליושב-ראש הוועדה יש בוודאי דברים יותר נעימים שהוא יכול לעשות. למה לא לשחרר אותו מראש?

הנוהג המקובל היום, ועל זה היה הוויכוח, הוא שחבר כנסת שמעלה הצעה במליאת הכנסת יבוא לוועדה ויציג בפניה את הנושא, ולאחר מכן יעזוב את הישיבה, כפי שזה נהוג בה היום, והוועדה תדון בנושא.

אני חושב שהגרסה השנייה היא הרבה יותר נוחה, הרבה יותר נעימה ויותר מכובדת.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מבין שאת עניין השוויון תביא לידי ביטוי גם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. נכון? בבקשה, השגה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מאוד מעריכה את יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, שביוזמתו ולפי הצעתו הוגשו התיקונים האלה לתקנון. הנושא הזה, נראה לי, מעיד על כך, בניגוד לדברים שנשמעו מעל במה זו קודם לכן, שיש בכנסת הזאת חברי כנסת שמבינים את החשיבות של הסרת המכשולים ושל שילוב כל חברי הכנסת בעבודת הכנסת, ללא אפליה.

אבל, אני רוצה להדגיש את הנושא הזה של ועדת החוץ והביטחון. חבר הכנסת דן תיכון הזכיר כאן את מה שנקרא מחסום מק"י או חד"ש + 1. המחסום הזה, כידוע, נוצל במשך 44 שנים נגד חברי הכנסת של סיעת מק"י בזמנה ושל סיעת חד"ש. מובן שמצאו דרך לעקוף את זה. מצאו דרך לאפשר לסיעות שהיו קטנות מסיעת מק"י וסיעת חד"ש לשבת בוועדת החוץ והביטחון, לפי השיטה של מקומות של הסיעות הגדולות.

הדבר החמור ביותר שהיה בשיטה הזאת, ולצערי הרב היא הובאה שוב היום מעל הבימה הזאת, בקשר לדיון הקודם, היה הניסיון להדביק לחברי כנסת מסיעת מק"י אז, ועכשיו מסיעת חד"ש, תוויות של חוסר נאמנות, תוויות של שירות לאינטרסים זרים, תוויות של מי שאינו רשאי לדעת את מה שיודעים יתר חברי הכנסת.

אני תמהה היום על חבר הכנסת שהעלה מן האוב את סטלין. במשך הרבה שנים נשמעו מעל הבימה הזאת שוב ושוב האשמות כלפי חברי כנסת של סיעת מק"י בזמנה, ושל סיעת חד"ש היום, בדבר שירות לאינטרסים זרים. לאחר שקרסה ברית-המועצות ואנחנו נשארנו בדרכנו, נשארנו בפועלנו ונשארו לשרת אותן מטרות שאנחנו מאמינים בהן בתחום המדיני, בתחום השלום הישראלי-הפלשתיני, בתחום השוויון לאוכלוסייה הערבית, בתחום שוויון האשה, בתחום ההגנה על זכויות העובדים, חשבתי שיבואו חברי כנסת ויאמרו: מצטערים, אנחנו מסירים את הכובע, טעינו. אתם סיעה עצמאית, אתם מפלגה עצמאית, אתם משרתים את האינטרסים לפי מיטב הבנתכם, כל אחד בדרכו.

אבל לא זה מה שקרה כאן היום. אני עומדת המומה ושואלת: עד מתי, עד מתי ימשיכו אנשים לגרור לתוך הבית הזה את הדעות הקדומות של תקופת המלחמה הקרה? כאשר יושבים היום בווישינגטון

ומדברים עם משלחת פלשתינית שמקבלת הוראות ישירות מאש"ף, כאשר מנהלים משא-ומתן לשלום עם העם הפלשתיני – עד מתי יעלו על הבמה הזאת, ובלי בושה יתירו לעצמם חברי כנסת לומר על סיעה מסוימת שהיא משרתת את אש"ף? כאשר חברי הכנסת יודעים טוב מאוד שהסיעה שלנו עברה את כל הביקורות, והוכחנו לציבור הישראלי שאנחנו משרתים את האינטרסים של העם בישראל.

לכן אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, שאנחנו נמצאים בשלב מאוד גורלי של מערכה לשלום ומערכה לדמוקרטיה. יש הרבה שקמים כדי לחסום את הדרך לשלום, יש הרבה שקמים כדי להרוס סדרי שלטון דמוקרטי במדינת ישראל. אחד המבחנים של הכנסת הזאת הוא ההתייחסות שלה לחברי הכנסת הערבים בכלל ולסיעת חד"ש ולסיעת מד"ע בפרט.

לכן, חברי הכנסת, אני מציעה שתאשרו את ההשגה שלי. אם לא, אני בכל מקרה אתמוך בהצעה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. לפני כן אאפשר ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון להעיר הערה. זה אומנם לא לפי התקנון, אבל זה לפי השכל. אחר כך אאפשר לחבר הכנסת חגי מירום.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

חברי הכנסת, אני לא מתכוון להיכנס לפולמוס הקודם. אני רק רוצה לומר לחבר הכנסת יהלום, שהיה צריך להעביר אפשרות ב', זו החוקה כפי שהיא קיימת היום. אלה חוקי הכנסת עד היום.

לדעתי, אפשרות ב', שהועלתה פה, גרמה לפיחות במעמד של הצעה לסדר בוועדת חוץ וביטחון. כי חברי הכנסת לא היו מוזמנים, כי כל ישיבה אצלנו היא סודית ולא היו מזמינים אליה, ואין פה שום קשר בין יהודי לערבי.

הרעיון שלי הוא הפוך: לתת יותר חשיבות למעמד השאלה, למעמד ההצעה לסדר בוועדת החוץ והביטחון. ואז, בחלק גדול מהנושאים הנדונים בוועדת החוץ והביטחון יכולים להשתתף גם יהודים וגם ערבים, לשמוע את הדיון ואת כל הדברים. מעמדו של יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון ושיקול דעתו הם כאלה שהוא יכול להחליט שבנושאים מסוימים יכול להשתתף חבר כנסת יהודי וחבר כנסת ערבי.

לכן אני אומר, הבה נקבל את הצעת התיקון שלי, כי אני חושב שהיא תביא ליתר מעורבות של חברים בדיונים של הוועדה שאינם פוגעים בביטחון המדינה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום, האם הוא ייצג – – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הוא היטיב להציג ממני את התשובה.

היו"ר ש' וייס:

לפי ההסכמה שעל פניך, נראה שדבריו משקפים את עמדתך.

חברי הכנסת, תחילה נצביע על ההשגה. אחר כך נצביע על שתי הגרסאות. חברי הכנסת, אנחנו מדברים עכשיו על סעיף 104 של תקנון הכנסת. מי תומך בהשגה על סעיף קטן (א), וגם בהשגה על סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) וכן הלאה, שהוצגה על-ידי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. מי בעד ההשגה?

הצבעה מס' 5

בעד התיקונים של חברי הכנסת מסיעת חד"ש לסעיף 104 – 1

נגד – 13

נמנעים – 5

התיקונים של חברי הכנסת מסיעת חד"ש לסעיף 104 לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

אחד בעד, 13 נגד וחמישה נמנעים. ההשגה לא התקבלה.

עכשיו אשאל מי תומך בגרסה א'. האם מותר לי להניח, שמי שמתנגד תומך בגרסה ב'? – לא. נצביע בנפרד. למה לנו? אנחנו מצביעים על גרסה א', שהוצגה כאן על-ידי חבר הכנסת חגי מירום וחוזקה על-ידי יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד גרסה א' של סעיף 104(ב) – 17

נגד – 4

נמנעים – אין

גרסה א' של סעיף 104(ב) נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

17 תומכים, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. האם חבר הכנסת זיסמן חושב שכדאי להצביע על גרסה ב'?

יורם לס (העבודה):

מה יקרה אם היא תתקבל?

היו"ר ש' וייס:

נעשה ניסיון, זה יהיה מעניין. גרסה א' עוד לא נתקבלה.

מי בעד גרסה ב'?

הצבעה מס' 7

בעד גרסה ב' של סעיף 104(ב) – 4

נגד – 17

נמנעים – 1

גרסה ב' של סעיף 104(ב) לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה בעד, 17 מתנגדים ואחד נמנע. 17 חברים מצביעים על כך שהחברים פה היו יציבים בדעתם.

רחבעם זאבי (מולדת):

סיעה שלמה התנגדה.

היו"ר ש' וייס:

הימנעות בשם סיעה.

חברי הכנסת, התקבלה גרסה א'. מכיוון שהתקבלה גרסה א', אינני חושב שצריך לערוך עוד הצבעה, זאת היתה ההצבעה. אני מודה לחבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה עם ההצבעה על כל הסעיף?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מי בעד סעיף 104 כולו, כאשר בתוכו תהיה גרסה א' שהוצגה לפנינו?

הצבעה מס' 8

בעד סעיף 104 – 22

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 104 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

22 תומכים, אחד נגד, אין נמנעים. סעיף 104, לרבות סעיף קטן (ב), גרסה א', נתקבל.

הצעה לסדר-היום חמישים שנה לכתיבת "הנסיך הקטן" – האם לא קוראים יותר ספרים?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת אלי גולדשמידט להצעה לסדר-היום מס' 1654: 50 שנה לכתיבת "הנסיך הקטן" – האם לא קוראים יותר ספרים? כדי להבהיר קצת את העניין, זה לקראת פתיחת שבוע הספר. בבקשה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה.

היו"ר ש' וייס:

כן, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש לשאול שאלה עקרונית; היא לא מכוונת למקרה הזה, וגם איננה משמעותית לאור הנסיבות. מדי פעם בפעם אני מעיר. התקנון קובע, שהצעות דחופות לסדר-היום תידונה בראשית סדר-היום. יש לנו אילוץ פרקטי, ששרים מסוימים מגיעים להשיב על הצעות לסדר-היום, ואז אי-אפשר להעלות את כל הנושאים הדחופים בזה אחר זה כי הם מתייחסים לשרים שונים.

היו"ר ש' וייס:

חושש אני שאתה צודק הפעם, אבל זה אותו סגן שר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל בתוך אותו נושא ואותו שר שמשיב, אני סבור שצריך להקפיד על התקנון, והצעות דחופות צריכות לבוא לפני ההצעות הרגילות.

היו"ר ש' וייס:

על פני הדברים נדמה לי שאתה סבור נכון.

האם סגן שר החינוך והתרבות כאן?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מתכוון מהיום. התכוונתי להבא.

היו"ר ש' וייס:

ההערה של חבר הכנסת איתן, לפי מיטב שיפוטי, נכונה לחלוטין. הפעם כבר נקיים זאת, להבא נשגיח על כך.

בבקשה, חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמי שנמצא בכנסת קרוב לשנה, יכול מאוד להיות שהיה מתאים לי יותר לדבר על איקס מאות שנים לכתיבת "הנסיך" של מקיאבלי, כיוון שאני חושב שיש בחיים הפוליטיים במדינת ישראל בכלל ובכל הזמנים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

500 שנה.

אורי אור (העבודה):

יש 120 נסיכים קטנים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא אמרתי במדויק, כי "הנסיך הקטן" זה 50 שנה. אבל אני חושב שנכתבים גם בחיים הפוליטיים שלנו פרקים נוספים בספרו של מקיאבלי. אבל לא על זה רציתי לדבר, אם כי גם מה שמקיאבלי כתב הוא ספר, וגם הוא בוודאי נמכר בדוכני שבוע הספר.

היו"ר ש' וייס:

מקיאבלי כתב עוד ספרים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן, אבל כולם מכירים את "הנסיך".

אני ציינתי את "הנסיך הקטן" כי 50 שנה להולדת "הנסיך הקטן" – אמר ויצא חבר הכנסת דוד צוקר, שבועדת החוקה ציינו היום 26 שנים להוצאת התקליט "סרג'נט פפר" של הביטלס, אמרתי לו שלפני שנה חגגנו את יובל ה-25 ולא צריך להגזים.

בכל אופן, הסיפור של "הנסיך הקטן" הוא סיפור שלדעתי מאפיין במידה רבה את מעמדנו ואת גישתנו כעם הספר בכל נושא קריאת הספרים. אני חושב שזה נושא רציני, אף שראיתי הרבה חברים טובים שלי פה בבית, שהעלו חיוך ובדל גיחוך על שפתייהם כאשר הם ראו את הכותרת על "הנסיך הקטן".

"הנסיך הקטן" נכתב בתחילת מלחמת העולם השנייה. הוא נכתב על-ידי טייס צרפתי, טייס קרב. לפני שהתחילה מלחמת העולם השנייה הוא היה טייס בחברה, ובתקופה זו להיות טייס אזרחי היה להיות אדם קרבי, אדם שמסכן את חייו. באותה תקופה הטיסה לא היתה בטוחה כפי שהיא היום. לאחר פרסום הספר, כשנה לאחר מכן, הוא הצטרף לצבא האמריקני, ובאחת הגיחות שלו הוא נעלם ועקבותיו לא נודעו מאז ועד היום – אנטואן דה סנט-אכזופרי.

הסיפור של "הנסיך הקטן" בעצם מלווה אותנו 50 שנה. מה שקורה הוא שאנחנו קוראים אותו כספר ילדים, ואנחנו מתייחסים אליו כאל ספר נעורים, אבל בפועל יש לי תחושה, ואולי זו המהות של העניין, שהיום כבר לא ילדים ובני נוער קוראים את "הנסיך הקטן". מה שקורה לנו עם "הנסיך הקטן" קורה לנו בכלל עם כל נושא הקריאה. ברגע שמישהו עובר דירה ומתחיל לארוז את חפציו ולגלות את כל החפצים החבויים בבידעם, הוא מגלה גם את הספר "הנסיך הקטן", ועובר הלאה, ובעצם אנחנו נשארו, כאנשים מבוגרים, עם זיכרונות על ספרות וספרים שקראנו בילדותנו ואיננו חוזרים אליהם. אנחנו גם קונים את הספרים בשבוע הספר ובזמנים אחרים, אבל ילדינו לא קוראים בהכרח באותם ספרים שאנחנו אהבנו לקרוא.

כתב יוסף לפיד ב"מעריב" השבוע, לקראת שבוע הספר, כדלקמן; הוא הכתיר זאת בכותרת "הזמן הנכחד", אולי על משקל "הזמן הצהוב" או זמן מסו אחר: בשבועון "ניוזוויק" נאמר השבוע, כי ייתכן

שעד סוף המאה יקטן מספר הספרים היוצאים לאור ב-50%, לא מפני שאנשים חדלו, בהשפעת הטלוויזיה, לקרוא ספרים, אלא מפני שההתקדמות המהממת באלקטרוניקה הופכת את הספר למוצר מיושן. כבר כיום ניתן לרכוש תקליטור, המכיל 28 כרכים של אנציקלופדיה. אם תכתוב במקלדת המחשב הפרטי שלך את המלה אריה, יופיע על המרקע הערך אריה. לחיצה על כפתור והאריה ירוץ בצבעים טבעיים לאורך המרקע. לחיצה על כפתור ותשמע את שאגת האריה. בתנאים כאלה רק פוליטיקאים יקנו אנציקלופדיות.

אבל הנושא הוא הרבה יותר רציני. אני חושב שהירידה בקריאת הספרים גורמת במידה רבה לדלדול השפה. אני חושב שדלדול השפה גורם במידה רבה להקטנת היכולת לתקשר איש עם רעהו. אני חושב שהדבר גורם גם להורדת איכות החיים. אני חושב שהדבר פוגע באושר-יסוד של חברה מודרנית, שאמורה להיות מושתתת על ערכי הומניזם. אני אומר את כל הדברים האלה משום שאנחנו עדיין נקראים עם הספר.

זכור לי שהשר אמנון רובינשטיין כתב לפני כשנה מאמר בעיתון "הארץ", ובו הוא ביכה את מעמדו של המכתב בכתב-יד. אפילו המכתב המודפס במכונת הכתיבה השמרנית הוותיקה, שכולנו מכירים אותה גם כן, הפך מוצג מוזיאוני. הוא אמר: מי יכתוב היום מכתב אהבה, כמו שפעם כתבו? היום ישלח אדם לבת-זוגו מכתב באמצעות הפקסימיליה, ואחרי ימים מספר הכתב ידהה והנייר יפוך להיות נייר לבן. זה בעצם מה שקורה לנו: האותיות פורחות באוויר.

העניין הזה הוא רציני. נכון שיש קניית ספרים. בעבר היינו שואלים ספרים וקוראים בהם; היום אנחנו רוכשים אותם, הציבור רוכש, והוצאות הספרים משגשגות. אבל נדמה לי שחלק מהרכישה הוא לצורך רכישה בלבד ולא לצורך קריאה.

אני חושב שמדינת ישראל צריכה לעשות מעשה בנושא קריאת הספרים. קודם כול, אני חושב שמשפחה שמשתכרת 2,500-3,000 שקלים לחודש תתקשה להוציא את הכסף הדרוש לרכישת ספר. רכישת ספר, שעולה היום בממוצע כ-50 שקלים, היא דבר בלתי אפשרי למשפחה ממוצעת או למשפחה השרויה במצוקה כלכלית. קל וחומר כשאנחנו מדברים על ספרים שיש בהם כדי להעשיר, כדי ללמד, אנציקלופדיות וכדומה.

אני יודע שהנוער מתמודד היום עם ה-MTV, הוא מתמודד עם המחשב, עם משחקי המחשב. יכול מאוד להיות שאנחנו, כציבור מבוגר שלא גדל על המחשב, מתרפקים על איזה עבר שנכחד ואיננו עוד, ובעצם הם הרבה יותר טובים מאתנו, כי הם שולטים ברזי הטכניקה, הם שולטים ברזי המכניקה, הם שולטים ברזי המחשב, ואנחנו רק מתקנאים בהם. ואנו הולכים לשוקי הספרים בנוסטלגיה וקונים פעם נוספת את "המוהיקני האחרון" ואת ספרי ז'ול וורן ואת כל הספרים הטובים שאהבנו לקרוא כשהיינו צעירים; אבל בעצם הילדים שלנו – אני מקווה שאינני מכליל – רוב הילדים שלנו לא פותחים אותם ספרים ולא קוראים בהם.

הדבר הזה, כפי שאמרתי קודם, פוגע קודם כול בעושר של השפה, בעושר הביטוי. היתה תוכנית טלוויזיה, שבה רואיינו ספרניות ומורות בבתי-הספר התיכוניים, שהתלוננו על שיכולת התלמידים היום לנסח משפט מגיעה לרמה מאוד מאוד נמוכה; אצל התלמידים שהתראיינו באותה תוכנית טלוויזיה, במשפט אחד שלהם הופיעה המלה "כאילו" ארבע פעמים, ו"כזה", ו"נראה לך", וכל הביטויים שאנחנו שומעים בחיי היום-יום, שבצבם – – –

היו"ר ש' וייס:

או "במידה ו-"

אלי גולדשמידט (העבודה):

"במידה ו-" – זו שגיאה. צריך להגיד "במידה ש-".

היו"ר ש' וייס:

צריך להגיד "במידה ש-" או "אם".

אלי גולדשמידט (העבודה):

אינני מדבר על שגיאות בעברית. אני מדבר על כך שמישהו מתחיל משפט ובעצם גומר אותו במין איזה משהו ממוסמס כזה, כאילו כזה, משהו כזה באוויר, כמו שאני אומר עכשיו, כזה, כאילו. והדברים האלה לדעתי מצביעים בסופו של דבר על תרבות של עם.

אינני רוצה לפרוט כאן את העניין לפרוטות. אבל בסופו של דבר, לדוגמה, על פירות וירקות אין מס ערך מוסף, מכל מיני סיבות. אינני רוצה כרגע להיכנס לזה. זאת לא ועדת הכספים ולא ועדת משנה לחקלאות. אבל מה יקרה אם מדינת ישראל תכריז על שנה שתהיה שנת הספר, שבה, למשל, תהיה רכישת ספרים פטורה מתשלום מס ערך מוסף, לפחות ספרים עבריים שיוצאים בשפה העברית, על-ידי מוציאים לאור במדינת ישראל. בצורה כזאת יעודדו את קריאת הספרים גם בשכבות שקשה להן לרכוש אותם ספרים.

כיוון שהייתי קצת פיוטי היום – – –

היו"ר ש' וייס:

מה שאתה מציע זה שאנחנו נהיה "עם הספר" ולא "מע"מ הספר".

אלי גולדשמידט (העבודה):

שנהיה עם הספר.

חגי מירום (העבודה):

זה המעבר מעם למע"מ.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אינני יודע כמה מכם זוכרים את הפרקים של "הנסיך הקטן". יש פרק על מדליק הפנסים, יש פרק על השושנה, יש הפרק העצוב של הסיום עם הנחש. אבל יש הפרק הראשון שלדעתי הוא אולי מהפרקים היפים ביותר בתולדות הספרות. זה הפרק על הבקשה לצייר כבשה. אינני יודע אם אתם זוכרים גם את האיורים של אותו פרק. אני רוצה לסיים בציטוט מתוך הפרק הזה, ובזה אסיים את הקטע הפיוטי של היום. ואני ממש מבקש סליחה שלא עסקתי בנושאים הנורא-בוערים שעומדים על סדר-היום.

וכך נאמר בתרגום של אותו קטע: "והקול אמר: בבקשה – – – צייר לי כבשה". והוא עונה: "מה? – צייר לי כבשה – – – קפצתי על רגלי כהלום רעם, שפשפתי את עיני, הסתכלתי היטב וראיתי ברנש קטן ומדהים שהביט בי בכובד ראש".

אני מאחל לכולנו שנחזור לכתוב מכתבים זה לזה, ואולי אפילו נכתוב מכתבי אהבה לבנות זוגנו ולבני זוגנו, ונעשה את זה שלא באמצעות הפקסימיליה אלא באמצעות הדואר, ומישהו, בעוד 50 שנה או בעוד 100 שנים, יקרא את המכתבים וימצא בהם גם ערך ספרותי, כפי שאנחנו מוצאים היום במכתבים מהמאה ה-19, מהמאה ה-18 וכו'.

היו"ר ש' וייס:

אני מוסיף המלצה, לעשות את זה בעט נובע.

גונן שגב (צומת):

בנוצה ובדיו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת גולדשמידט. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה. חבר הכנסת רביץ שאל אתמול שאלה שאני לא ידעתי להשיב לו עליה: האם שאלות בנושאי תרבות הוא צריך להפנות לשר החינוך והתרבות או לכיוון אחר?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

השבוע הכנסת עוד לא אישרה. אז כל מה שקשור לשבוע הזה – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

השבוע זה עוד בסדר. מה יש לצעוק על הנוער כשמדובר בשר החינוך והכאילו-תרבות?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, סגן שר החינוך והתרבות.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שההצעה של חבר הכנסת אלי גולדשמידט היא אחת מן ההצעות שאפשר להעלות אותה מדי חודש בחודשו, ומדי שנה בשנה.

אני לא אכנס כאן לנתונים סטטיסטיים לגבי מספר הקוראים – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא עצום.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אבל אני יכול לומר מעל במת הכנסת, שמשרד החינוך והתרבות, מאז עבר בכנסת, וקודם לכן בממשלה, חוק הספריות הציבוריות, שינה את המצב גם לגבי אותה אוכלוסייה שקשה לה לרכוש ספרים. הקמת הספריות הציבוריות בכל יישובי ישראל באה לעודד את השאלת הספרים, אם זה ביישוב הקטן ואם בעיר הפיתוח או בכפר. והיום יש לנו במדינת ישראל מערכת של ספריות ציבוריות בכל היישובים. אפשר למצוא מספר קטן של יישובים שבהם עדיין לא הוקמו ספריות ציבוריות.

משרד החינוך והתרבות פתח במבצע, כחלק מהיערכות המעבר לחמישה ימי לימודים וליום לימודים ארוך, ובכל מבנה חדש של בית-ספר בונים ספרייה שהיא שלוחה של הספרייה העירונית או הספרייה הציבורית.

לא אכנס להצעות שאתה העלית כאן, בדבר פטור ממע"מ וכדומה. כי כמו שאתה אמרת, חבר הכנסת גולדשמידט, זה נושא שצריך להידון בוועדת הכספים. זה חשוב לנו כדי לעודד את ילדי ישראל לקרוא ספרים. ראיתי פה נתון שהציג לי חבר הכנסת אפרים סנה, מה"ניוזוויק" של השבוע האחרון. מדינת ישראל היא מדינה הקולטת עלייה, ויש בה גם אוכלוסייה, שיעברו שנים עד שנוכל לעודד אותה לקרוא ספרים ולפתח אצלה הרגלי קריאה. אז לגבי הציבור המבוגר – אנחנו עושים מאמצים גדולים כדי שבכל ספרייה ציבורית יהיה מדור, תהיה פינה לספרים בשפות שונות, כדי לאפשר לאותם עולים שמגיעים לארץ להמשיך לקרוא, ובעיקר כדי ליצור את המודעות ולחנך את הילדים לקרוא ספרים בבית. ויש היום שילוב, גם בבת-הספר וגם בספריות הציבוריות.

אחד הדברים החשובים שחוק הספריות הציבוריות קבע אותו, שבעבור השאלת ספרים אין תשלום אלא יש עירבון בלבד של 5 שקלים, והתקרה מגיעה ל-15 שקלים, לפי אזורים ולפי מצב כלכלי, למשפחה לשנה. על-פי חוק הספריות הציבוריות כל ספר חדש מופץ לכל הספריות הציבוריות. בוודאי, כשאתה לוקח יישוב גדול ושם יש עותקים מספר של ספר מסוים, לא כולם יצליחו לקרוא את הספר הזה בחודש הראשון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

יש פיקוח על המחיר הזה? מישהו מפקח?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

יש פיקוח.

גם בחברת המתנ"סים – שם הספריות הן חלק מהמתנ"ס – וגם ברשויות המקומיות יש תקרה לגבי העירבון של 5 שקלים עד 15 שקלים. נדמה לי שיישוב אחד – בדקתי את זה לקראת ההצעה לסדר-היום – כרמיאל, הוא היישוב היחיד שנקבע בו סכום נוסף של אגרה כדי להגדיל את מספר הספרים בספרייה מעבר לתקציב שמאושר בהתאם לחוק הספריות הציבוריות, וגם זה נקבע עם תקרה מסוימת, משום שהערייה לא יכולה לקבוע את הסכום לפי איזה רצון של מנהל מתנ"ס או של מנהל ספרייה ציבורית.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אז על מה הוא עובר אם הוא קבע דבר כזה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

מועצת המנהלים של המתנ"ס – אני מביא את הדוגמה של כרמיאל – קבעה תקרה מסוימת כדי להגדיל את מספר הספרים, והיא קבעה שיש תשלום של 10 שקלים נוספים.

שאול יהלום (מפד"ל):

זאת אומרת שמותר להעלות את התשלום.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אמרתי: עבור הספרים הרגילים אין צורך לשלם. אם הוא רוצה לשלם עבור ספר נוסף, מעבר למספר העותקים שנקבע, והקורא מתעקש לקבל דווקא את הספר החדש שהגיע, הוא נכנס לאפשרות שכזאת. אם אתה שואל אותי אם זה מאה אחוזים בסדר, אני אומר לך: זה לא מאה אחוזים בסדר. אבל יש לנו תקציב אחד במדינה, ותקציב הספריות הציבוריות, שהתחיל להתקיים לפני כ-20 שנה, הצטמצם. זה היה שקל מול שקל; המדינה השתתפה ברכישת הספרים בשיעור של 50%, ו-50% – הרשות המקומית. היום, לצערי הרב, יש שחיקה, כמו בדברים אחרים. זה ירד לרמה של 20% מול 80%, ולכן יש צורך לעשות את מה שעשו בכרמיאל.

אני רוצה לדווח על דברים נוספים שאנחנו מעודדים אותם. נכון שיש ירידה, אבל אם אני מדבר מבחינה סטטיסטית, יש עלייה. אנחנו גם עושים פעולה חשובה מאוד – ואני יכול רק להצטער, ואני אומר זאת מעל הבמה הזאת: אני לא הייתי מביא היום את החוק שדנו בו קודם לכן ביום שבו חברי הכנסת הערבים לא נמצאים. אני רואה בזה גזענות.

היו"ר ש' וייס:

איזה חוק?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

החוק שעבר על-ידי ועדת הכנסת קודם לכן. אני חושב שזאת היתה טעות. אני מדבר על התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אגב, אם כך, אני רוצה שיירשם בפרוטוקול: השבוע מנעתי את כל סוגי ההצבעות שעשויות לפגוע בחברי הכנסת המוסלמים שחוגגים את חג הקורבן, או בחברי הכנסת מאגודת ישראל, שמתקבלים עכשיו בכנס הוועד הפועל העולמי שלהם. אני מוכרח לומר שבסופו של דבר גם היזמים למיניהם נענו בעניין הזה, ואנחנו יודעים מה היה אתמול.

אני ייצגתי אתכם בהלוויה של מירי, זיכרונה לברכה, הבת של מאיר ורותי שטרית, ובדרכי שמעתי שכאן מתרחש מה שמתרחש. מהמכונית ביקשתי להפנות את תשומת לבו של חבר הכנסת חגי מירום, שהעניין נראה לי קצת בעייתי.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני חושב שזה היה מיותר.

היו"ר ש' וייס:

ענו לי בשמו, שכאשר הוא העלה את זה בוועדת הכנסת, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שנשאה את כל ההסתייגויות האלה, לא העירה לו.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אם אתה שואל אותי, זה היה מיותר היום. לא ייתכן שדנים בנושא שיש לו שייכות לחבר כנסת ערבי ביום חג מוסלמי. אני חושב שזה דבר שהיה צריך לחשוב עליו.

היו"ר ש' וייס:

אני העירותי.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני לא רוצה להאריך בדברים – – –

גונן שגב (צומת):

אני מציע שתסתייג מהמלה "גזענות", שהזכרת.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני לא צריך להסתייג, משום שאני גם מתכוון להוציא הודעה לעיתונות בנושא הזה. אני חושב שזה לא היה חכם.

היו"ר ש' וייס:

אני ביקשתי להימנע. נו, טוב, זה קרה.

גונן שגב (צומת):

זה חבר סיעתך.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

זה לא קשור, זו האשמה. זה לא חשוב מאיזו סיעה, אני לא עושה את החשבון לפי הסיעה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

גם אני לא הייתי משתמש במלה, אבל היה פה איזה פגם, לא מתוך רצון רע.

שאול יהלום (מפד"ל):

טעם לפגם – ייתכן, אבל לא גזענות.

היו"ר ש' וייס:

נוציא את זה מהפרוטוקול, חברי הכנסת?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

תוציא, תוציא.

היו"ר ש' וייס:

הוצאנו.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

צריך להגיד גזענות ולא גזענות.

היו"ר ש' וייס:

גם את הגזענות נוציא מהפרוטוקול, כי בפרוטוקול לא מנקדים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני לא רוצה להוסיף דברים.

היו"ר ש' וייס:

אמרת דברים חשובים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

יוזמה חדשה תופעל בקרוב במשרד החינוך כדי לעודד את קריאת הספרים: חברי הכנסת זוכרים את התקופה שבה היתה ניידת מגיעה ליישוב. במגזר הערבי אנו מתכוונים להפעיל ניידות של ספרייה ציבורית כדי לעודד את קריאת הספרים העבריים – מובן שתהיה גם פינה בשפה הערבית בכל ספרייה ניידת כזאת – ואני מקווה שנוכל להרחיב את פעולת הניידות, כדי שנוכל להפעיל בכל היישוב הערבי בישראל.

באתרים של העולים החדשים אנחנו פותחים שלוחות של הספריות במועצות האזוריות, ספריות ציבוריות, כדי לעודד ולאפשר לאותם עולים שלומדים עברית, לאותם תלמידים, להגיע לספר, שהרי אין להם אפשרות לרכוש ספרים, משום שזה לא נמצא בסדר העדיפויות של משפחה שחיה מהקצבה מיוחדת או משכר נמוך. אמר זאת חבר כנסת גולדשמידט.

אני מציע להביא את הנושא הזה לוועדת החינוך של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אגב, יש לי שאלה: אופרטיבית זה עניין של מע"מ. אולי באמת לוועדת הכספים?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

סליחה, אני מקבל את הצעת חבר הכנסת גולדשמידט ואני מציע דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא מציע, אתה מקבל את הצעתו.

יש לנו הצעה אחרת. חבר הכנסת זאבי, מן המקום, במסגרת דקה. אתה יכול קצת להאריך, אם זה יימשך עוד חצי דקה, נסתדר עם זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להסיר את ההצעה כדי לברך את חבר הכנסת אלי גולדשמידט – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להעביר לוועדה.

שאול יהלום (מפד"ל):

את זה אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, טוב.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — כדי לברך את חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שמצא בתקופה כזאת, שבה סערות מקיפות אותנו מכל עבר, להעלות נושא חשוב ממדרגה ראשונה בפרוס שבוע הספר העברי, שנפתח מחר. אני מוכרח להודות שחבר הכנסת גולדשמידט עושה את זה כבר בפעם השנייה, ומבחינתי זו הפתעה. הוא העלה בעבר את נושא ההגנה על האדמה, שזה נושא שנראה ירחמיאלי, רחוק, משונה, והוא היה נושא חשוב ממדרגה ראשונה, והיום הוא עושה את זה בפעם השנייה, כבן אם הקבוצות דגניה. כל הכבוד.

אני רוצה להעיר שתי הערות. חבל ש"הנסיך הקטן" משמש לנו דוגמה כאשר יש לנו ספרות יהודית עשירה, גם ספרות מסורתית, ישראל סבא, עשירה מאוד, ויכולנו להשתמש בה כדוגמה, כמנוף, כטריגר להעלות את הנושא לדיון.

בצעירותי היה הנוהג שמביאים לחגיגות, לבר-מצווה ואפילו לחתונה ספר כמתנה. הנוהג הזה כבר מזמן עזב אותנו. אני מתעקש להחזיק בו, ולא אחת אני נתקל בעיניים תמהות שמסתכלות עלי: הוא מתעקש להביא ספרים? אם לא מביאים שיק, אז לפחות שעון או דבר כזה. אני מתעקש להביא ספרים, ויהיו יקרים ככל שיהיו.

ראוי הנושא באמת להיות נדון בכנסת וגם בוועדות הכנסת, כדי לעודד את הוצאות הספרים על-ידי סבסוד המוציאים-לאור, על-ידי הקמת ספריות וכיוצא בזה, כדי שנוכל לשמור על ייחודנו כעם הספר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חבר הכנסת יהלום, אתה מבקש להעביר לוועדה. תנסו להקפיד על דקה אחת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, לפני שאני מציע להעביר לוועדה הייתי מבקש, אם אפשר, ליישם את מה שאמר חבר הכנסת תיכון ביחס להצעות דחופות כבר ממחר ואילך, כי ראיתי בסדר-היום שזה לא נעשה בדיוק.

היו"ר ש' וייס:

אבל יש לנו בעיה, שאנחנו מקבצים קבוצות לשרים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כן, למרות זאת.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו לא יכולים להביא שרים חמש פעמים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לגבי העניין, והייתי פונה גם למציע וגם לסגן השר: אומנם מבחינת היוקרה יהיה נכון לדון במליאה, אבל מניסיון, הנושא יופיע בסוף העמוד השלישי של סדר-היום, וחודשים רבים לא ידונו – – –

קריאה:

שנים רבות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

שנים רבות, לפי ניסיון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא, עם ישראל לא יראה אותו, רק אנחנו נראה אותו בקושי, מי שקורא.

לכן, אם אתם באמת מעוניינים בנקיטת צעדים לשיפור הנושא – ואני חושב שהנושא חשוב מאוד – הרי אני מציע להעביר את ההצעה לאחת הוועדות. אם זה לגבי מע"מ – לוועדת הכספים, אם זה לגבי הספריות – לוועדת החינוך, אבל בוודאי, לא להשאיר אותו בתחתית העמודים המכילים את סדר-היום של המליאה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

האם אני יכול, כיושב-ראש, לבקש מכם בכל זאת להעביר את הנושא לאחת הוועדות? כל הנושאים שאנחנו מחזירים למליאה באים שלא בעתם, והרי דנו כבר בזה, ואם יהיה עניין חדש בספרים, תעלה בוודאי עוד הפעם הצעה לסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

לוועדת החינוך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני פשוט חושב שיש חשיבות לכך שחברי הכנסת יכינו נאומים בנושא הספרות.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. אם כך, נעבור להצבעה.

מי בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת אלי גולדשמידט לדין במליאה?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 2

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, אין מתנגדים, שני נמנעים. תודה.

חברי הכנסת, מי בעד העברת הנושא לוועדה?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – 3

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, חמישה הצביעו בעד העברת הנושא לוועדה, והנושא יועלה במליאת הכנסת. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא היית צריך להעמיד את זה כך להצבעה.

דוד צוקר (מרצ):

יוצא ששתי ההצעות תקפות.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, אבל רציתי לספק את עניין התקנון עד תום.

חבר הכנסת עמיר פרץ מודיע לי, שבטעות הוא לחץ על הכפתור של חבר הכנסת אביגדור קהלני, ואנחנו מוחקים את זה. שוב, תודה.

הצעות לסדר-היום

העלאת המחזה "פליישר" בתיאטרון הקאמרי

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מן הספרות אנו עוברים לתיאטרון, ועוד איזה תיאטרון: העלאת המחזה "פליישר" בתיאטרון הקאמרי. אלה הצעות לסדר-היום מס' 1649, 1651, 1653, 1670, 1699 ו-1701, מאת חברי הכנסת מיכאל איתן, דוד צוקר, אבנר חי שאקי, גונן שגב, אברהם רביץ ויעל דיין.

יש לנו שש הצעות לסדר-היום ואני מקציב שבע דקות לכל נואם.

אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן להביא לפנינו את גרסתו לנושא הזה. אחריו – חבר הכנסת דוד צוקר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר כבוד הרב שך מתח ביקורת ואמר דברים חריפים, אבל במידה ראויה, נגד הקיבוצים, נגד מידת יהדותם על-פי השקפתו, מתוך חרדה על-פי אמונתו להמשך היהדות של הקיבוצים, שחבריהם אינם שומרי מצוות, הארץ רעשה וגעשה. הוא הואשם בשורה ארוכה של האשמות, שאינני רוצה לחזור עליהן כאן.

אבל אני אביא את דבריו של יעקב חזן, זיכרוננו לברכה, איש מוסר, מקובל על אנשי השמאל. הוא אמר אז על דבריו של הרב שך: "הרב שך חוטא בשנאת אחים, שהיא אחת העבירות החמורות ביותר ביהדות. בעבר חרב בית-המקדש בשל שנאת אחים. ליבוי השנאה גם בימינו עלול לגרום חורבן דומה".

מה היא מידת המוסר לומר על דבריו של הרב שך שזו שנאה העלולה לגרום לחורבן, כאשר אתה עצמך מטיל בציבור יהודי האשמות חמורות פי כמה וכמה, שגובלות גם בפלילים? ואת זה אולי צריך לברר. איזה מוסר זה? אתה עושה לאחרים מה שאתה עצמך גינית, מה שאמרת שלא ראוי שיעשו לך? זה המוסר שלכם, אנשי השמאל?

דוד צוקר (מרצ):

זה הנושא?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, זה הנושא.

היו"ר ש' וייס:

הוא מחליט מה הוא אומר.

מיכאל איתן (הליכוד):

מעלים מחזה שכולל ביטויים אנטישמיים, שאילו עלה בכל מקום אחר בעולם היינו כולנו מתאחדים פה-אחד ומגנים את המדינה ואת הבמה שמעלה על קרשיה מחזה כזה.

דוד צוקר (מרצ):

היית בהצגה?

שאול יהלום (מפד"ל):

ואתה היית?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, חבר הכנסת צוקר, הייתי בהצגה. ואתה יודע למה המחזה הזה הוא לא מוסרי? משום שלאחר שהייתי בהצגה פניתי אל מנהל התיאטרון הקאמרי וביקשתי ממנו את הטקסט. אמרתי לו: זה יעלה לדין בכנסת ואני רוצה את המקור, כדי שלא להסתמך על עדות שמיעה. הוא אמר לי: תבוא מחר לקאמרי. באתי למחרת לקאמרי, אבל הוא נעלם ולא מצאו אותו. צלצלתי פעם נוספת, אבל שוב לא מצאו את המנהל. אמרו לי: תצלצל מחר. צלצלתי שלוש פעמים, דיברתי עם שלושה אנשים, אמרו לי: מחר, מחר, מחר. התחמקו, לא רצו לתת לי את הטקסט.

פניתי אל יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת ואמרתי לו: אתה יושב-ראש ועדת החינוך, אני חבר כנסת, אני רוצה לקבל את הטקסט, כדי שנוכל באופן נאור ותרבותי להתווכח על הדברים הכתובים. עד היום הוא לא הצליח להביא לי את הטקסט. הם עצמם מתביישים. הם יודעים שזה לא מוסרי.

התיאטרון הקאמרי, שמקבל כספים וחי מקצבאות עירוניות וממשלתיות, מעלה מחזה מסוג זה שבו היהודי נקרא יהודון, שבו יהודים נמשלים לעכברים, שבית-הכנסת מוגדר שם על-ידי אנשים שאתם אתה מזדהה; אתה יוצר את ההזדהות עם הצד החילוני על-ידי זה שאתה מוסיף אלמנטים דרמטורגיים, על-ידי כך שאתה עושה אותם ניצולי שואה – מגייס את השואה לטובתם על-מנת ליצור אתם הזדהות; אתה עושה אותם הורים סובלים לילד מפגר, ואתה מגייס את כל זה על-מנת ליצור אתם הזדהות; אחר כך אתה מכניס בפיהם את האמירות נגד הדתיים בצורה אנטישמית ממש.

אותם אנשים שאתה יצרת אתם הזדהות אומרים: היינו שורפים אותם מהזקן; היינו תולים אותם מהפיאות שלהם. הם אומרים שם: בית-הכנסת, היית חושב מי יודע מה, אבל למעשה זה שוק. כך אומר אותו גיבור: חם, צפוף ומסריח וכולם צועקים. וחברו שואל אותו: על מה הם צועקים שם ואומרים אמן? והוא עונה: על העסקים שלהם, שיצליחו.

זו המורשת שלנו? על זה צריך משלם המסים הישראלי להוציא את כספו?

אני יודע שתיכף יעלו לכאן אבירי חופש הביטוי לכאורה ויאמרו שהכול מותר. אני אומר לכם, שחופש הביטוי הוא עיקרון גדול ונעלה, כל זמן שהוא לא פוגע בזכויות של אחרים. גם החוק הפלילי במדינת ישראל קובע סייג לחופש ביטוי. לא מדובר רק על עניינים של ביטחון המדינה, לא מדובר רק על עניינים של צנעת הפרט, לא מדובר רק על עניינים של לשון הרע, אלא מדובר גם בעניינים של פגיעה ברגשות דתיים.

אני מציע לכולכם לעיין בסעיף 173 של חוק העונשין, שקובע במפורש שפגיעה גסה באמונתם וברגשותיהם הדתיים של אחרים זו עבירה פלילית. אבל זה עניין ליועץ המשפטי ולא לנו, ונניח לזה לרגע. ייתכן שהוא ישקול, ייתכן שהוא יבדוק.

אני שואל אתכם בהגינות: האם אתם לא מבחינים בין תיאטרון מסובסד מכספי הציבור לבין חופש הביטוי? העולם התרבותי, עולמם של שוחרי חופש הביטוי, כל ההיסטוריה האנושית, רדופים או מלאים בדוגמאות של אנשים משני סוגים: טובים ומוכשרים כמו מולייר, אולי כמו אריסטופנס, שידעו גם איכשהו לחיות עם הממסד אבל גם להעביר עליו ביקורת ולהצניעה בצורה אלגנטית, מתוחכמת, לא ברברית ובוטה כמו שנעשה כאן, והם חיו ולפעמים גם השלימו עם המצנאטים למיניהם, עם המממנים, עם המלווים, עם הרשויות. והיו אחרים, רוסו למשל, שסירב לקבל קצבה כאשר הוא רצה להביע את דבריו והיה מוכן להיאבק על חופש הביטוי עד הסוף; בוריס פסטרנק, מנדלשטאם, רבים נלחמו בזמננו, לא מזמן. אבל לעשות את שני הדברים בכספי משלם המסים, בכספם שלהם, זה לעג וזו בושה לדמוקרטיה. והיום זה פופולרי.

החרדים, כולכם גיבורים עליהם. זאת לא דמוקרטיה, זאת לא אמנת זכויות, זאת התבהמות. הרוב שלנו, הרוב החילוני, צריך להצמיד לעצמו אותן מגבלות ויותר. אנחנו הרוב כאן, ועם כל ההסתיוגויות שיש לי מהעולם החרדי ועם כל הכאב כאשר הם מבזים סמלים ציוניים כשהם רואים אותם בתחרות – עם כל זה אנחנו הרוב כאן. והם המורשת שלנו; הם העבר שלנו; הם הבסיס לקיומנו כאן. ועם שאין לו עבר, אין לו גם עתיד. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

חבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי. תנסו להקפיד על הזמן. שבע דקות הן זמן מספיק.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה עוד דיון אחד בשורה ארוכה של דיונים שהיו, וכנראה, עוד יהיו, שעניינם חופש הביטוי, והפעם בהקשר של יחסי דתיים-חילונים. נקרא לזה "דתיים חילונים" לצורך הדיון. יש בהכללה הזאת משום טעות, עיוות, אבל לשם הדיון נשתמש בהכללות הללו. וזה עוד דיון במחלוקת הקשה שיש בין קבוצות שונות בתוך החברה הישראלית, כיצד הן תופסות את חופש הביטוי, כיצד הן מתייחסות אל החירות הזאת, עד כמה הן מוכנות למתוח את גבול החירות הזאת של חופש הביטוי, והאם הן מוכנות לשעבד גם ערכים אחרים לטובת חופש הביטוי, כל עוד הוא – כן, כפי שאמר חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו רומס את זכויותיו של הזולת.

אבל אינני בטוח שחבר הכנסת איתן היה מוכן למתוח את חופש הביטוי עד למקום שאפשר למתוח אותו. הוא מתח אותו מעט מדי, המתיחה הזאת היתה מכווצת לטעמי, משום שמי שראה את המחזה – גם חבר הכנסת איתן ראה אותו – יודע שמדובר פה ביצירה, שאני מניח שאפשר להיות חלוקים עליה, אפשר להתווכח על נקודת הראות של המחזאי. אבל מכאן ועד לבקשה של חבר הכנסת ביבי, שלא ראה את המחזה, להגדיר את העניין הזה על-פי סעיף 173 כעבירה, כגזענות, את זה יכול לעשות מי שלא ראה את ההצגה.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת צוקר, אני לא ראיתי את המחזה, אני מודה, אבל לפי מה שקראתי בעיתונים, לו הציגו מחזה כזה בניו-יורק, היו הפגנות של מאות אלפי יהודים, והמדינה היתה מזדעזעת. אני לא ראיתי, אני מודה.

דוד צוקר (מרצ):

אז אני מציע דבר כזה: קודם כול צריך לראות את המחזה, ואני אומר לך, ראשית, ניו-יורק – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה ראית?

דוד צוקר (מרצ):

כן, כן, הרי לא הייתי שואל את השאלה לולא ראיתי.

דב שילנסקי (הליכוד):

דוד צוקר (מרצ):

וזה מומלץ לראות. ראה, חבר הכנסת שילנסקי, ניו-יורק היא הדוגמה הפחות מתאימה למה שאתה אמרת, ואגב, מי שמנהל את הקאמרי היה כמה שנים בניו-יורק ויודע במה מדובר. בניו-יורק היו מתירים את שני הדברים, וזו המשמעות האמיתית של חופש הביטוי. היו מתירים גם הצגה קשה ככל שתהיה והיו מתירים גם את ההפגנה בפתח שלה. זו המשמעות האמיתית של חופש הביטוי.

אגב, מרבית היהודים בניו-יורק היו מתגייסים לצד של חופש הביטוי. מי שמכיר את פרשת סקוקי יודע, שהיא אולי אחת הפרשיות הקיצוניות ביותר, שבה התייצבה קבוצה גדולה של יהודים, בכללם פרקליטים יהודים בשיקאגו, כדי להגן על הזכות – הם מתחו את חופש הדיבור עד לקצה שאולי גם אני לא הייתי מותח – של קבוצה נאצית בשיקאגו להפגין ולא לאסור את ההפגנה. וליהודים בארצות-הברית יש מסורת של הגנה על החירות הזאת עד הקצה.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא, אתה טועה, הם הפגינו נגד.

דוד צוקר (מרצ):

לא, לא.

המחזה, חבר הכנסת שילנסקי, הוא, אגב, מחזה שעוסק לא רק בענייני דתיים וחילונים. יש שם סיפור של משפחה קשת-יום, עם עבר שהוא עברך, עם ההשפעות הטראומטיות הקשות של ההשואה במחנות, של לחימה בפרטיזנים. זה חלק אינטגרלי של הסיפור. אי-אפשר להסביר את הדמויות הראשיות שם בלי הסיפור הנורא, שגם אתה חווית אותו.

שאול יהלום (מפד"ל):

דוד צוקר (מרצ):

או. קיי., אתה רואה, זאת עוד דוגמה לכך שכל אחד מאתנו יראה את המחזה בעיניים שונות.

שאל גוטמן (מולדת):

מה דעתך על ההסתה שם?

דוד צוקר (מרצ):

אתה היית בהצגה?

שאל גוטמן (מולדת):

אני שואל אותך.

דוד צוקר (מרצ):

אני שאלתי אותך: היית בהצגה?

שאל גוטמן (מולדת):

אני לא הייתי, ואני שואל אותך מה דעתך על ההסתה נגד – – –

דוד צוקר (מרצ):

הבנתי. אז עכשיו אני אומר לך: חבר הכנסת גוטמן, לטעמי, מדובר במחזה של יהודי דתי היה יכול להיות קשה לראות אותו, אם כי ישבו באולם יהודים דתיים כשאני ראיתי את ההצגה. הוא רחוק מאוד מן המושג "הסתה", משום שיש שם איזה מבט, לעתים נלעג או ביקורתי, על הציבור החילוני, למשל, על הבורות שלו בנושאי יהדות.

שאלו גוטמן (מולדת):

דוד צוקר (מרצ):

תקשיב, תקשיב לי רגע, נו. אני אומר לך את זה עכשיו, כי אני ממליץ לראות את המחזה באופן קצת יותר מורכב. וחבר הכנסת שאול יהלום יראה אותו באופן אחד, ואני אראה אותו באופן אחר. כן, אני, למשל, אראה שם את יחסי הגבר והאשה באופן מסוים. לפי דעתי, זה חלק אינטגרלי במחזה, חשוב, מעניין. אתה אולי – וזה לגיטימי, כמובן – תראה את יחסי הבעל והאשה שם באופן קצת שונה. יש שם מערכת של חברויות שנפרמת, שהיא מרתקת, לפי דעתי. כלומר, המאבק שם בין דתיים ושאינם דתיים הוא גם חלק מן הסיפור והוא גם אמצעי, אבל אני לא מציע רק על סמך העיתונות לבוא ולומר, שמדובר באיזה מחזה של הסתה. לא מדובר בהסתה.

ובכן, אני רוצה להזכיר לחבר הכנסת איתן, לחבר הכנסת גוטמן ולחבר הכנסת יהלום: למחזה הזה לא מוכרחים ללכת. כלומר, זה לא חלק מתוכנית החובה, מתוכנית הלימודים. זה לא עניין שכופין על אדם ללכת ולראות. מי שלא רוצה לראות מחזה מסוג א' לא ילך לראות את המחזה, ומי שמחזה ב' איננו לטעמו, לא ילך לראות את מחזה ב', אבל אז בא חבר הכנסת איתן ואומר דבר אחר. חבר הכנסת איתן לא מדבר על המחזה הזה כאילו מדובר בלוח מודעות עם תמונת פריצות שכל אדם צריך לראות אותה, ושם באמת יש בעיה ליהודים חרדים, ויכול להיות שבמקרים רבים אני אהיה לצדם, משום שמוכרחים לעבור דרך לוח המודעות החושף. פה מדובר במחזה שאתה, באופן רציני, הולך או לא הולך לראות אותו. אז בא חבר הכנסת איתן ואומר – ואת זה לא העלית – — —

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה אליך.

דוד צוקר (מרצ):

מייד.

אבל אתה בא עם טיעון אחר. אתה בא ואומר את הדבר הבא: מאחר שהתיאטרון הוא מסובסד, מאחר שמדובר בכספי ציבור, לא ייתכן שיעלו מחזה שבאופן כל כך קשה מתנגח עם חלק מן הציבור היהודי – וחבר הכנסת גוטמן, הוא מתנגח והוא איננו הסתה. ואני אומר לחבר הכנסת איתן: אתה אמרת דבר קשה ביותר מבחינת החיים התרבותיים במשטר דמוקרטי. משום שהמדינה מממנת ומסבסדת את התיאטרון – ואין תיאטרון שאיננו מסובסד, ולא יכול להתקיים היום תיאטרון שאינו מסובסד – צריכה המדינה, באמצעות שר התרבות או שר החינוך או ראש הממשלה, להתערב בתוכני המושא, בתוכני ההצגה, בתוכני המחזה. זה בעצם מה שאמרת, חבר הכנסת איתן. אני מודה שעל העניין הזה התפלאתי מאוד כאשר שמעתי אותך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מותר לשאול אותך שאלה?

דוד צוקר (מרצ):

אני מוכן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אילו היה כתוב שם, שאפשר לתפוס את הערבים ולשרוף אותם, או שהמסגד הוא מקום צפוף ומסריח, אתה היית עומד פה הראשון ואומר: אני לא מרשה את הזוועה הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת יהלום רצה לשאול שאלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, יש לי בעיה אתך. אתה הוצאת מאולם המליאה, בכלל לא היית רשאי לנאום פה עכשיו.

דוד צוקר (מרצ):

זה נושא חדש.

היו"ר ש' וייס:

בשום נושא, עד סוף הישיבה. אז עוד להוסיף לך זמן – זה מופרז. לכן תסיים. שאלות, כשנחזיר אותו לאולם.

דוד צוקר (מרצ):

כמה זמן אתה מוסיף?

היו"ר ש' וייס:

תסיים בתוך חצי דקה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

טוב, אבל יש כללים, אני לא ידעתי על זה.

דוד צוקר (מרצ):

אני אסכם, ואני גם רוצה להפנות כמה דברים אל נציגי הציבור הדתי או החרדי שכאן, כי נדמה לי שהבעיה אתם שונה מן הוויכוח שעכשיו ניהלתי עם חבר הכנסת איתן. הבעיה היא עם חלק מן הציבור הדתי וחלק מן הציבור החרדי, ואני מדגיש: חלק, כי עובדה היא שיש א-סימטריה מוחלטת, אי-שוויון מוחלט בין הציפיות שלנו מן הציבור הדתי בכל מה שקשור לחופש הביטוי לבין הציפיות שלהם מאתנו. בשעה שאני חושב שלגיטימי לגמרי לכתוב עלינו את הדברים הקשים ביותר ב"יתד נאמן" – אם כי זכותי גם, כפי שעשה חזן, להתווכח עם הרב שך, וזו היתה זכותו של שך לומר את זה, אבל זו היתה זכותי גם להגיב בחריפות; איש לא הציע לסכור את פיו של שך – אתם באים ומציעים לסכור את פי המחזאי ולא לאפשר את העלאת ההצגה.

ולכן, חבר הכנסת רביץ, אני רוצה לומר: חשוב, חשוב מאוד שתהיה פה סימטריה. אני מוכן לאפשר לציבור שאתה נמנה עמו לומר את הדברים הקשים ביותר כל עוד לא מדובר בהסתה, אבל בתנאי שאתה תכיר בזכותי ובלגיטימיות של הזכות לומר לך את הדברים הקשים ביותר, להתווכח אתך באופן הקשה ביותר כדי למתוח את חופש הביטוי, שיאפשר לחברה כל כך מגוונת וכל כך מפוצלת לשמור על מסגרת משותפת. אם לא כן, אי-אפשר לשמור על מסגרת משותפת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא ענה על השאלה שלי – – –

דוד צוקר (מרצ):

אני מוכן לענות לך.

היו"ר ש' וייס:

תענה לו באופן פרטי.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

טוב, תענה ב"כן" או "לא".

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אחליף את החרדים בערבים, אתה תאשר – – –

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו אני אתן לך את התשובה הבאה: יש הגדרה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

גם הביטוי "מסריח".

דוד צוקר (מרצ):

רגע, תנו לי, חבר'ה, אני מוכן לענות, הרי זו שאלה במקומה, היא לא קנטרנית.

היו"ר ש' וייס:

תנו לו. נא לסיים.

דוד צוקר (מרצ):

יש הגדרה מדויקת לדבר אחד שאסור על-פי החוק, והוא גזענות. יש הגדרה למושג "גזענות". הדברים הקשים מאוד שנשמעו על-ידי חלק מן הדוברים במחזה אינם נופלים בקטגוריה ובהגדרה של "גזענות", ואתה יודע את זה טוב ממני; הם אינם נופלים בהגדרה הזאת. גזענות אסורה על-פי החוק, ולכן דברים שיישמעו על בסיס גזעני אסורים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מאה אחוז, נגד ערבים זו גזענות, נגד חרדים זה מותר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

מיקי, אתה יודע שלא זה מה שאמרתי ואתה מעוות את הדברים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, בקשר לגזענות, אני לא חושב שההבחנה היא: אם זה בתוך אותו עם, לא, ואם זה עם מול עם, כן.

דוד צוקר (מרצ):

לא אמרתי את זה.

היו"ר ש' וייס:

לזה רמזת, חבר הכנסת איתן?

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

אני שואל, כי ברוב המקרים אנחנו בכלל משתמשים במושג הזה מחוץ להקשרו.

חברי הכנסת, אני מבקש להעיר שכאשר מוציאים חבר כנסת משיבה – – –

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

לא, להבא.

המשמעות היא – עד סוף הישיבה. רק להצבעה אפשר לשוב. זה נוגע במקרה של היום לחברי הכנסת דוד צוקר, בנימין טמקין וחיים דיין. כך רשום אצלי.

דוד צוקר (מרצ):

אני רשאי להמשיך לשבת?

היו"ר ש' וייס:

לא, אני מצטער.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

תישאר שם ותשמע את התשובה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חברי הכנסת, כדי למנוע אי-הבנות, חברי הכנסת צוקר, טמקין, חזן וחיים דיין אינם יכולים להימצא, לא באולם, לא בשוליו ולא בתאיו. זהו, תודה רבה.

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יחסי דתיים-חילונים היו, הינם ויהיו למשך הרבה זמן נושא בעייתי מאוד במציאות הישראלית. הוא איננו אופייני רק לחברה הישראלית, הוא אופייני לכל חברה בימינו, בעיקר לחברות המערביות, אבל מה שהתיר לעצמו המחזאי של "פליישר" הוא לא הצגת הבעיה, הוא לא ניסיון להתמודד עם הבעיה, אלא הסתה פרועה כנגד הציבור הדתי באשר הוא דתי.

יעל דיין (העבודה):

אתה ראית את המחזה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

חברת הכנסת יעל דיין, תני לי לדבר. אני אשיב לך אחר כך, כדי שלא לשבור את הרצף.

גונן שגב (צומת):

ואם הוא היה, לא היית — — —

יעל דיין (העבודה):

אני שאלתי אם הוא ראה את המחזה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני רוצה לומר לך: לא ראיתי את ההצגה, אבל קראתי את תמציתה, דיברתי עם אנשים שראו, קראתי את הביקורות על המחזה, ואני משוכנע היום שזה מחזה פסול, זה מחזה העומד בסתירה גם לעקרונות האנטי-גזענות, כפי שקיבלנו אותם בכנסת לפני כשבע שנים, ואני אומר לך כיצד.

מה היא גזענות? גזענות היא אפלייתו של אדם בשל שוני במוצאו, בדתו, בגזעו, בלאומו, בתרבותו, באורח חייו וכו' וכו'.

נשאלת פה שאלה שאני רוצה לחזור עליה ולשים בה דגש. לו נאמרו דברים דומים לאלה שנאמרו במחזה הזה – ולצערי, נאמרים, כנראה, מדי ערב – כנגד הציבור הערבי בישראל, אין לי ספק שכל הבית היה נסער והיה אומר: זו גזענות, יש להפסיק את ההתבטאויות האומללות הללו.

אבל כדי לחזק את דברי אני לוקח תשובות שהשיב המחזאי לכמה מאלה שאצלם הוא התראיין בעיתונות. הוא אומר: "הסכסוך הערבי-היהודי על הטריטוריה הוא סכסוך קטן, הוא סכסוך בן מאה שנים. הסכסוך בין דתיים לחילונים, ימיו כימי ההיסטוריה".

וברוב "בקיאותו" – לצערי, הוא לא מגלה הרבה בקיאות וידע ביהדות, וכאן חולשתו, מפני שלו העמיק ביהדות, הוא לא היה מעז לומר, בין השאר, ורשמתי פה כמה דברים מזעזעים, שאין בינם לבין חופש הדיבור ולא כלום, ביטויים כמו: "טקס ההלוויה הפרימיטיבי הזה". כאן זה לא עניין נגד דתיים. כל ההלוויות נעשות בישראל על-ידי מי שמטפל בכך, וכל הטקס הזה של הלוויית יהודים הוא טקס פרימיטיבי, וכשאתה מדביק תווית של פרימיטיביות להתנהגות כלשהי, למעשה אתה מבקש לומר: רבותי, אלה מחוץ לעולם התרבות.

אחר כך הוא לועג לקברנים הדתיים, ש"שברו למת את האף עם בלטה", כאילו אפשר לקבור אחרת, אלא אם כן אתה קובר בארון, זאת אומרת: זוהי ביקורת גסה על כל הנושא הזה של הקבורה היהודית המסורתית, שכל העם הזה מכבד אותה.

אחר כך הוא אומר: "לא רק מעיל שחור. אני כבר לא מדברת על הזקן ועל הפיאות".

אני אומר לך, חבר הכנסת צוקר, כי אלה הם דברים מסוכנים. ה"שטירמר" הגרמני של היטלר, יימח שמו וזכרו, דיבר על יהודים במושגים של פיאות וזקן, וכאשר נאצי היה תופס יהודי – ולצערנו, אנחנו עדיין רואים את זה בסרטים שמישהו צילם והשאיר, ב"יד ושם" – רואים תמיד נאצי עם יהודי מגודל זקן ובעל פיאות. ללעוג לפיאות, ללעוג לזקן, לקרוא ליהודי "יהודון", לומר: "אילולא נולדתי יהודי, הייתי אנטישמי" ו"אני שונא יהודים"?

קריאה:

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מלה במלה. זה חופש הדיבור? זהו חופש ההסתה, ההסתה הפרועה, שלוחת הרסן, ואל לנו לסבול זאת.

ולכן כשמדובר פה על סבסוד, גם לו עמד התיאטרון הקאמרי על רגליו והיה מממן את עצמו, גם אז היו באים ואומרים: אסור לו להמשיך בכך. אבל שמדינת ישראל תסבסד אותו כדי שהוא יסית נגד ציבור שלם, דתי וחרדי, לסוגיו?

אני גם אומר יותר מכך: המוסלמים הם גם כן בני דת. היה מישהו פה סובל, יהודי או לא-יהודי, שהיו מתארים כך, בצבעים קודרים כאלה, את הציבור המוסלמי על מנהגיו ועל אורחותיו?

ואם זה לא די, "הם, בגטו שלהם, רק ירימו את הראש, מכה אחת והם בחזרה בחור שלהם, כמו עכברים". גם הביטוי "עכברים" הוא ביטוי נאצי כלפי יהודים.

ובכן פאות, זקן, עכברים, "יש לשנוא יהודים", "אני שונאת יהודים", "העסקות של היהודון הזה", ברית מילה לסוס שממנו עשו את הנקניק – ברית מילה, לקשור אותה עם סוס? וחזיר שעבר גיור. והיא מתארת שם את המשפחה הזאת בצורה נוראה. היא אומרת: היא מדליקה נרות, רחמנא ליצלן, הוא שם כיפה על הראש כמו פרימיטיבי. כל מי שחובש כיפה במדינה הזאת הוא פרימיטיבי. כל אשה שמדליקה נרות היא פרימיטיבית.

ובכן, אני רוצה לומר לחבר הכנסת צוקר ולכל מי שתומך במחזה העלוב, המשפיל, האנטישמי הזה – ואני אחראי למלה "אנטישמי", ואני מוכן לעמוד ולנמק אותה בכל מקום, כי אנטישמיות היא בראש ובראשונה שנאת יהודים; שנאת יהודים באשר הם יהודים, שנאת לבושם, שנאת פאותיהם, שנאת זקניהם, שנאת תורתם – זו הגזענות בהתגלמותה המלאה.

בית-כנסת מתואר כשוק חם וצפוף ומסריח. אילו אמרו זאת על מסגד או על כנסייה, איך זה היה עובר ומי היה סובל זאת? "רק כוח הם מבינים". ואני שואל את חבר הכנסת צוקר. הוא אומר פה, וזה נשמע לילה לילה: הערבים מבינים רק כוח והדתיים מבינים רק כוח. איזו אמירה אמנותית, איזו תרומה לאמנות הישראלית. "אפשר להתפוצץ", הוא אומר, "גונבים לנו את המדינה מתחת לאף, וכולם שותקים. הייתי שורפת אותם מהזקן, הייתי תולה אותם מהפיאות שלהם". זה מה שציבור ישראלי צריך לשמוע על חשבון מדינת ישראל. חבר הכנסת צוקר הביא כאן את סקוקי. אני מכיר את פסק סקוקי.

היו"ר ע' מאור:

עליך לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אבל הנושא הוא כל כך כבד, כל כך רציני. פה מדובר על הלעזה על ציבור אדיר בישראל. כאן מדובר על השפלת הדת היהודית. כאן מדובר על פגיעה בערכים בסיסיים של עם ישראל, והדעת לא סובלת שההצגה הזאת תימשך בלי שמשדד החינוך יתערב, אם על-ידי קיצוץ הסבסוד, ואם על-ידי דרישה מהמחזאי להסיר את המשפטים המעליבים, הפוגעים, המשפילים והאנטישמיים הללו. "השחורים", כך הוא קורא לדתיים, "פיזרו לי רעל בחצר, הרגו את כל החתולים. היום הם מרעילים חתולים, מחר ירעילו בני-אדם". ובכן, הציבור הדתי הוא מרעילן גדול, הוא יודע להרעיל חתולים; בעתיד הוא בוודאי גם ירעיל בני-אדם.

חברי הכנסת הנכבדים, אם יש בעולם תורה שקידשה את החיים הרי היא תורת ישראל. אם יש בעולם תורה שהעמידה את כבוד האדם מעל לכל ערך – "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך"; לו ראה המחבר הזה את המאמר הזה, הוא לא היה מעלה על דל שפתיו לפגוע בצורה כזאת בקודשי ישראל. "אני צריכה רובה, אני צריכה כדורים, אני כבר הייתי יודעת מה לעשות מהם" – משפט זה לבדו אין די בו כדי להתערב בהצגת המחזה המביש, המשפיל, המדכא הזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

זו הסתה לרצח.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שאקי, עליך לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מדובר בהסתה לרצח. מדובר בגזענות, מדובר במשהו שעל במה זו לא הסכימו לשמוע מאדם שהרגו אותו ורצחו אותו כשהוא אמר זאת על אויב פוליטי וכאשר מעולם לא הסית לרצח. לא ידוע לי על שום יהודי, לא דתי ולא לא-דתי שמסית לרצח. כאן יש הסתה לרצח, התרת דמים של יהודים דתיים. על שום מה? על שום שהם שומרים על קודשיהם? על שום שהם מכבדים את מסורתם? על שום שהם נאמנים למסורת בת אלפי השנים?

אני בא לסכם ואומר: יש גבולות לחופש הביטוי. חופש הביטוי הוא ערך גדול, אבל יש ערך גדול ממנו, והוא קדושת חיי אדם. יש ערך גדול בקדושת מסורת ישראל. לא יעלה על הדעת שמדינת ישראל

תתיר לפגוע באותה מסורת שבזכותה היא הגיעה הלום, שבזכותה אנחנו כאן, שבזכותה שמרו יהודים על יהדותם במשך דורות. אילו שמעו בעצתו של המחזאי האומלל הזה, הרי לא היו יהודים בעולם היום.

אני רוצה לסיים בנימה אישית. נועם סמל היה תלמידי בפקולטה למשפטים. אני זוכר אותו כתלמיד טוב. אני יודע שהוא עבר לתיאטרון כי הוא החליט להעדיף את התיאטרון על המשפטים. זכותו לעשות זאת, עשה את זה, הוא נחשב מצליחן, אני מאחל לו הצלחה. עם זאת, ביקשתי את הטקסט כדי לקרוא אותו בשלמותו. כי כאיש מדע, כאיש משפט, אני אוהב ללמוד דבר בשלמותו. נאמר לי שפלוני ייתן והיום איננו ומחר יהיה. לכן אין לי הטקסט כי אחרי ארבע-חמש פעמים שביקשתי מנועם סמל ומעוזריו בתיאטרון הקאמרי לשלוח לי את הטקסט – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הם מתביישים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני משוכנע שהם מתביישים, ואני מציע להם להתבייש, יש להם על מה להתבייש.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מתהלך ברגשי נחיתות, כי נועם סמל היה סטאז'ר שלי. אם אתה לא הצלחת לחנך אותו – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הלל הזקן אמר: "דעלך סני לחברך לא תעביד", מה שאתה שונא שיעשו לך אל תעשה לזולתך. מי שמתנגד לסגנון בוטה וארסי כלפי ערבים או כלפי יהודים לא יכול להשליך בוך ורפש כפי שהוא השליך פה על היהדות הדתית ועל הדת היהודית כולה. אני דוחה בכל לשון את הסגנון הארסי, שיש בו מן השנאה העצמית.

משה פלד (צומת):

מה אתה מציע, חבר הכנסת שאקי?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מציע שמשדד החינוך והתרבות יקצץ בתקציבו של התיאטרון הקאמרי עד שהעניין הזה ירד מעל הבמה, או שהפסוקים העלובים האלה יימחקו מן המחזה.

דן תיכון (הליכוד):

איזה שר?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

בינתיים אין לנו שר אלא שרה. הייתי שמח אילו באה היום. אני מצטער שהיא לא באה לענות על הדברים הללו. זה היה מתאים שהיא תענה, אבל נשמע מידידי מר גולדמן מה יש לו להשיב.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא יודעים מי יהיה?

היו"ר ע' מאור:

היא איננה שרה עוד.

משה פלד (צומת):

שרת האמנויות.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת שאקי. הארכתי לפניכם משורת הדין. אני מבקשת עכשיו להקפיד על הזמן המוקצב. בבקשה, חבר הכנסת גונן שגב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנשי תרבות, נועם סמל.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים, חבר הכנסת איתן. בבקשה.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אחרי הסערה התקשורתית סביב המחזה "פליישר" הלכתי לראות את המחזה. המחזה עשוי בטוב-טעם, מוסיקה נפלאה של רפי קדישזון, תפאורה שובה עין של אלי סיני ומשחק מצוין של שחקנים מהשורה הראשונה בקאמרי, כמו יוסף כרמון, זהרירה חריפאי, יוסף ידן, אלברט כהן ואחרים.

לאחר המחמאות לצד האמנותי, אינני יכול להשתחרר מההרגשה כי נורתה יריית הפתיחה וניתנו האות והלגיטימציה למלחמת תרבות.

חופש הדיבור וההבעה האמנותית הוא מאבני היסוד של הדמוקרטיה. ביטול הצנזורה ב-1991 היה צעד התפתחותי חשוב בחיי התרבות שלנו. אך מה דק הגבול בין הארת עובדות אמיתיות לבין הסתה. מי יקבע האם מחזה המעלה בעיה קשה, המאיר נושא מרתק ומעורר שערורייה, מטפל בבעיה באובייקטיביות? מי יפסוק האם המחזאי נלחם באומץ בתופעה חברתית קשה, או חס וחלילה, המחזה הוא הסתה גזענית פרועה נגד אוכלוסייה יהודית חרדית? אני לא מכיר, לא מונה גייגר ולא סייסמוגרף שייתן תשובה על בעיה חברתית סבוכה זאת.

מעניין היה לראות כיצד אנו, כישראלים וכחברי כנסת, יהודים לא-דתיים, היינו מגיבים לו הועלה מחזה דומה ל"פליישר" על בימות גרמניה, לו מעט מהביטויים ששמעתי אתמול מפי שחקני הקאמרי המעולים היו נשמעים בבימות אירופה. איך היינו, חברי הכנסת, נזעקים לשמע השם "הונד", כלב, לעורך-הדין החרדי. וזה לא היה כינוי, זה היה שמו במחזה.

אני מצטט קטעים מספר מהמחזה: "הם לא בני אדם הם חיות טרף". "אם לא הייתי יהודייה הייתי אנטישמית". "רק כוח הם מבינים". "אפילו החתולה אינה מתקרבת לפחים שלהם, האוכל שלהם מגעיל אותה". "בתי-הכנסת מסריחים". "ב-1820 שלחו היהודים החרדים לרצוח משכילים כיוון שהם היו נגד הדת". "היזהר מיהודים". או פנייה לרב הקהילה בביטויים אנטישמיים: "השטן יודע להתחפש בהרבה תחפושות, כן, גם בתחפושת של רב".

בטוחני שכנסת ישראל היתה מוחה בפני שלטונות גרמניה על הצגה אנטישמית, שבה מוצגים היהודים החרדים כגנבים, כמוצצי דם בדמות השטן, העומדים להשתלט על העולם; עומדים לשחוט את כולנו. כיצד היינו מתרעמים לו נקראה האוכלוסייה הגרמנית לפגוע בהם, ביהודים החרדים. מה היינו אומרים לו נשמעו בגרמניה קריאות כגון: "הם מבינים רק כוח", "אני שונא אותם", "הייתי שורפת אותם מהזקן", "הייתי תולה אותם מהפיאות", "אני צריכה רובה", "תנו לי רובה וכדורים, את המלאכה אני יודעת לעשות".

שיטת בדיקה אחרת היא בדיקת רגישות יפי הנפש לנושא ההסתה וביטויים כנגד קבוצות אתניות או לאום אחר במדינה. לשם כך כתבתי מחזה מעט שונה, לא הרבה. במחזה שלי מסופר על קבוצת ערבים המתחילים לרכוש בתים בשכונה בנצרת. במחזה מוצג הקונפליקט בין תושבי השכונה היהודים לבין הערבים. שמו של עורך-הדין הערבי הוא כלב, והוא מוצג כמוצץ דם ורודף בצע, המוכן לגרש ולהרוס משפחות כדי להשתלט על האזור היהודי. אומר היהודי: "השכונה שלהם, עוד מעט כל המדינה תהיה שלהם". ובאחת ההתפרצויות מכנה הקצב היהודי את שכניו הערבים "הערבים האלה הם חיות טרף, הם אינם בני-אדם", ושכנתו מוסיפה ואומרת, "היכן שהערבים באים אנחנו מפסידים; יעשו לך את המוות עד שתרצה לברוח מעצמך; "אפשר להתפוצץ, גונבים לנו את המדינה מתחת לאף וכולם שותקים". ובסערת הרוחות מצטרפת אשת הקצב ואומרת: "הם מבינים רק כוח, תנו לי רובה וכדורים, אני יודעת איך לחסל ערבים". ובהמשך המחזה טוען אחד היהודים הבודדים שנותרו בנצרת: "אנשי הדת שלהם הם שטן בלבוש אנוש, הריח בשכונה בלתי נסבל, פשוט מסריח. וגם מהמסגדים שלהם עולה צחנה בלתי נסבלת".

חברות וחברי הכנסת, אנו חיים במדינה מיוחדת במינה, מדינה שמלבד כוחות חיצוניים הלוחצים עליה, קיימים בה גם כוחות פנימיים חזקים החיים באי-סדר מאוזן. כאשר מופעלים כוחות הסתה מכל סוג שהוא על האי-סדר המאוזן הזה, הוא עלול לצאת מהאיזון העדין, ואנו נהיה בתוך מערבולת שעלולה לגרום לפגיעה באחת מהאוכלוסיות החיות בישראל, ואין זו חייבת להיות האוכלוסייה היהודית-החרדית דווקא. מרקם היחסים העדין בין יהודים חילונים ליהודים חרדים, בין ערבים מוסלמים ליהודים, בין ערבים מוסלמים לערבים נוצרים ובין קבוצות אחרות עלול להתערער בן רגע ולגרום לסערה קשה, ואולי אפילו, חס וחלילה, לפגיעה בנפש.

ייתכן שהצגת מחזה כזה נובעת מחוסר מודעות של המחזאי, או אולי של מנהל התיאטרון, לכוח האדיר שיש לתיאטרון כמעצב דעת קהל.

התיאטרון, ובעיקר תיאטרון שמסוקר בהרחבה בעיתונות, בטלוויזיה וברדיו, הוא כלי של תקשורת המונים בעל עוצמה אדירה, והנזקים שהוא עלול לגרום במקרה של שימוש לא אחראי בכוח זה הם עצומים.

לא הייתי רוצה ש"פליישר" לא יוצג, אני רוצה שהצגת המחזה תימשך. הייתי רוצה שגם אותם המניפים את נס חופש הדיבור יאזרו אומץ, יקומו ויאמרו: זה מחזה אנטישמי, המסית נגד החרדים.

אני מצפה לגינוי כל הסתה פרועה נגד קבוצה כלשהי באוכלוסייה, בתיאטרון או בכל כלי תקשורת אחר, גם על-ידי המצדדים בחופש הביטוי והאמנות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חבר הכנסת אברהם רביץ, ואחריו – אחרונת הדוברים, חברת הכנסת יעל דיין.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בשבילי המחזה הזה איננו ברמה התיאורטית. אני הוא ההונד ואני הוא הפוקס ואני הוא העכבר המסומם; אני כנראה לא הג'וק המסומם. לכן, חברי הכנסת, הייתי מבקש לומר לכם כיצד מרגיש כיום הונד במדינת ישראל.

אינני מתכוון להשחית מלים, ואני משתמש בחופש הביטוי שלי, על יתושים עוקצניים, על זבובי מוות יבאישו. הם מעוניינים להיות מבוקרים, אפילו להיות מוכפשים, ובלבד שיצליחו על-ידי כך להגדיל את הכנסתם הכספית. אני רק רוצה לומר להם: אין לכם הכוח לפגוע בציבור החרדי, שהוא חזק מכם, ולא בכוח פיסי, אלא בניסיון רב השנים של הישרדות ועמידה מול שונאי ישראל מכל העמים בכל הדורות, וזאת בכוח האמונה בבורא עולם, בתורתנו הקדושה ובנצח ישראל.

אתם מבינים, מבחינה זאת אנו חזקים מכם. כאשר חלק מכם, לצערנו, אולי כבר לא יהיו בארץ, אנו נמשיך להיות כאן ולגדל את ילדינו עד סוף כל הדורות.

אבל, חברי הכנסת, אני מצר על מה שהמחזה הזה עושה לצופים בו מתוך הציבור החילוני. אני לא הייתי שם, אבל שוחחתי עם רבים שהיו במחזה הזה. מדוע תרעו לעם הזה? מדוע תגרמו לו לשנוא חלק אחר של העם, במקרה זה הציבור החרדי, על-ידי הצגת מחזה של שטנה, על-ידי שימוש בדימויים ובביטויים של זלזול בציבור החרדי, המתחיל מן הריח של האדם החרדי, מן הריח שלי – אני עושה את הכול אישי – מן הלבוש השחור, השפה, שנאת האדם החרדי לבעלי חיים? כאשר אתם עוד טיפסתם על עצים, לנו היתה מצווה של צער בעלי-חיים. שנאה לחתולים – זה בהחלט מביא לקונוטציה שגם האדם החרדי הוא כבעל חיים מאוס, ואז ודאי שיש לתלות אותו מן הזקן ולירות בו. לכן מטיף המחזה המתסכל הזה, והכול בשם חופש הדיבור וחופש הביטוי.

האם באמת אנחנו מוכנים בשם חופש הביטוי לפגוע בכל חלקי החברה בישראל, יהודים כערבים, מושבניקים, קיבוצניקים, באותן מלים שמופיעות במחזה הזבל הזה?

גברתי היושבת-ראש, העולם הנאור כיום מזדעזע בגלל פגיעה בזרים במדינות אירופה. נכון, אין זה דומה, שם כבר שורפים נשים וילדים, כאן, ברוך השם, עדיין לא עושים זאת. אבל מקור השנאה הוא דומה – השנאה לשונה, חוסר הסובלנות, חוסר היכולת לראות את האחר כשווה, ובמיוחד כאשר השונה מזכיר לך את אביך או את סבך אשר ממנו ברכת. אבל אין לך ברירה, אתה קשור אליו בקשר בל ינתק. אתה רוצה להינתק ואינך יכול, לכן אתה שונא את כל הדומה לו המזכיר לך את עברך ואת עתידך האחד והיחיד.

כן, גברתי היושבת-ראש, חופש הדיבור, חופש הביטוי זה נכס יקר, בפרט למיעוטים, בפרט לי. מה טוב הדבר, לולא זאת הרי אני כבר לא הייתי יכול לדבר כאן בבית הזה. אבל לא זה הנושא. השאלה היא, האם אנחנו, כציבור, רשאים לעודד, דרך הממשלה, שנאה ושטנה מן הסוג הגרוע ביותר. המחזה הזה הוא נדבך נוסף בחומת השנאה והפירוד, שהוא בלאו הכי גדול מדי. זה בהחלט מחזה גזעני, פאשיסטי, שהנפש הטובה חייבת להירתע ממנו.

על דבר אחד מתוך המחזה, רבותי חברי הכנסת, אני בכל זאת מבקש להעיר, וזאת מכיוון שהוא עוסק באחד השקרים המקובלים בחברה, כאילו קיימת במדינת ישראל מועצת זקני ציון ומתכננת כיצד לנשל את החילוני המסכן והתמים מביתו, מדירתו, מאדמתו, ולרכוש בכסף שאינו חסר לעולם לזקני ציון. אוי הפרוטוקולים, הפרוטוקולים האלה הפכו לחלק מחיינו כאן.

אני רוצה לומר: אין זקנים ואין ועד. יש רק דבר אחד, יש מצוקה, מצוקת דיור קשה בחברה החרדית מחד גיסא, והרצון של הציבור החילוני לצאת לרווחה מאידך גיסא. עוזבים את הבתים המיושנים ומבקשים בעבורם כסף רב, מלא, מתוך רצון להתקדם בחיים. והאדם החרדי קונה את הבית מתוך רצון לחיות חיי קהילה באווירה מסוימת. כך נוצרים החליפין, מתוך רצון, בין מוכר מרצון לקונה מרצון. כל השאר הוא קשקוש, שנאה, הסתה. כן, הסתה, ממש כך.

גברתי היושבת-ראש, ביום זה, כאשר אנשים טובים באירופה, רבבות בני אדם מפגינים נגד שנאת בני אדם בגרמניה, אני קורא להוריד את אש השנאה מעל במת ישראל, לכבות את להבת השטנה בחברה בישראל.

אינני יודע מי יהיה אחראי לתרבות בישראל. אני חושב שאיש לא יודע. אבל אם המחזה הזה הוא תרבות, יש לי הצעה לממשלת ישראל כיצד לצאת מהפלונטר הפוליטי – לבטל בכלל את משרד התרבות. האם חשבתם על זה? אוי לנו כי כך היה לנו היום הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כמו כמה מקודמי, אני רוצה להביע תנחומים למשפחת שטרית, השתתפות בצער.

בהפסקה של דקה אני רוצה להפריד דבר מדבר ולשלוח מכאן ברכות לאזרחי ישראל המוסלמים לכבוד חגם עיד אל-אד'חה.

חברי הכנסת הדתיים והחרדים מאשימים את הקאמרי בליבו שנאה כלפי הציבור הדתי והסתה לשפיכות דמים. חבר הכנסת שאקי מדבר על סגנון ארסי רווי שנאה, הסתה פרועה. אני יוצאת, כמובן, מהנחה שחברי הכנסת הנכבדים צפו במחזה או קראו בטקסט ואינם עוסקים רק באיזו דמגוגיה שקרית לצורך העניין.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

האם זו תשובתך על דברים קונקרטיים שציטטתי? דמגוגיה? את יודעת מה פירוש המלה דמגוגיה?

יעל דיין (העבודה):

כן, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

איפה דמגוגיה? אני מצטט את דברי המחבר, לזה את קוראת דמגוגיה?

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לאפשר לחברת הכנסת דיין לדבר.

יעל דיין (העבודה):

מדובר בתיאטרון, מדובר במחזה שאינו מחויב למציאות או לאמת, שזכותו לפנטז, שזכותו להעמיד באור סרקסטי או קיצוני או דמיוני לחלוטין מציאות כזו או אחרת, היסטורית או עתידנית. לכן, אין בדעתי להיכנס לעמדת מגננה או לדון במחזה עצמו, שראיתי השבוע, שהרי חופש הביטוי והדיבור, חופש האמנות והיצירה, הם מאושיות תפיסת העולם הדמוקרטית שלנו, מעוגנים בחוק ושורדים פסיקות בג"ץ גם בנושאי תיאטרון.

גונן שגב (צומת):

— — —

יעל דיין (העבודה):

גם אם החופש הזה — — —

גונן שגב (צומת):

יעל דיין (העבודה):

זה סוף היום, תצעק, תצעק, תצעק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גון.

גון שגב (צומת):

--- הסתה.

יעל דיין (העבודה):

אתה שואל אותי שאלה, או זו קריאת ביניים ארוכה מאוד? בבקשה, כבוד היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גון, אני מבקשת לאפשר לדוברת לשאת את דבריה. חבר הכנסת גון, אתה נשאת את דברך, הקשבנו ברוב קשב. אני מבקשת לאפשר לדוברת להמשיך בדבריה.

קריאות:

יעל דיין (העבודה):

תגיד שזו הסתה. אמרת. אני לא שוללת את זכותך לומר.

גון שגב (צומת):

יעל דיין (העבודה):

שלום, תודה רבה. הגענו ל-LEVEL האיש? אפשר לרדת עוד קצת ואז תהיה חגיגה.

— — — גם אם החופש הזה פוגע לפעמים בתפיסות עולם אחרות. על מחזה בקאמרי לא חלה חובת צפייה, והמימון הממשלתי הניתן לאמנויות חייב להינתן להם ללא חשד צנזורה או אפילו איזון של החומרים האמנותיים. גם "הסוחר מוונציה", שיילוק, ניתן לו מימון ממשלתי, ואיש לא הציע לצנזר את שקספיר על אנטישמיות, או את ברכט על תפיסת עולם מרקסיסטית, או את אוסקר ווילד על היותו הומוסקסואל, או את "נפש יהודי" של סובול — — —

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

— — — לשנאה? יש הבדל בין שנאה — — —

יעל דיין (העבודה):

— — — או את "נפש יהודי" של סובול שהיו שמצאו בו, אם חיפשו, יסודות אנטישמיים.

תיאטרון הוא לפעמים ראי למציאות, ובכוח האלמנטים האמנותיים הוא ראי שאינו מחויב למציאות הזו כדמותה וכלשונה. במקרה של "פליישר", הצליחו החרדים וחלק מהדתיים, ללא קריאה או צפייה, לאשש את הראי המעוות, כי בעצם תגובתם הציגו תמונה של בורות, של התנערות מערכים שבקונסנסוס, של בידול והסתה.

מה שנאמר על חרדים בתיאטרון שאליו הולכים אנשים בבחירה, וגם יכולים לצאת באמצע, הוא כאין וכאפס לעומת ההסתה של מנהיגות ועיתונות חרדית נגד החילונים, הסתה הקוראת גם היא לשפיכות דמים, המחללת כל מה שקדוש ויקר לי, לאומיותי — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

את בעד הסתה או לא?

יעל דיין (העבודה):

אני אביא לך מובאות.

— — תפיסת העולם שלי ותפיסת החופש והשוויון שלי — —

מיכאל איתן (הליכוד):

את תומכת בזה?

יעל דיין (העבודה):

— — לבל-יעבור שלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

את תומכת בזה?

יעל דיין (העבודה):

אני לא מצנזרת את זה.

קריאות:

— — —

יעל דיין (העבודה):

אני מתקוממת נגד זה, וזכותם של האחרים להתקומם נגד המחזה. אין זכותם לפסול אותו.

משה פלד (צומת):

את דורשת — — —

יעל דיין (העבודה):

אני לא במשא-ומתן אתך, חבר הכנסת פלד.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד.

יעל דיין (העבודה):

לא בטקסט של מחזה הגדיר את תיאודור הרצל ביטאון חסידות בעלז, "המחנה החרדי": "מנהיג מטורף, שכשל בכל מסכת חייו, חולה נפש וחדל אישים", "משוגענער", ולא בהיתול. ואנחנו, לפי אותה הגדרה של "המחנה החרדי", "עם שזנח את אלוהיו – – – אינו ראוי אלא למנהיג מטורף, חולה נפש וחדל אישים".

ביטאון נטורי-קרתא "החומה" – אני מבדילה ביניהם לבין חסידות בעלז – השווה בין הציונות לנאציזם: "הנאצים שרפו את הגופים של כלל ישראל, והציונים שרפו את הנשמות של כלל ישראל, וגדול המחטיו יותר מן ההורגו".

העיתון "המחנה החרדי" קובע – הוא ולא מחזאי בקאמרי – שיש כאן שני עמים: עם ישראלי – החילונים, ועם יהודי – החרדים, וביניהם תהום. "ליהודים יש תרבות עתיקה, מסורת ומוסר; לישראלים יש רק חיים של זוהמה והתבהמות", ו"מכיוון שזו חברה נטולת מוסר, הכול יכול לקרות בה". ומכאן כל הרעות החברתיות, הכלכליות וגם אובדן חיי אדם, כי המזוזות אינן כשרות, כי מישהו אוכל אוכל שאינו גלאט כשר, כי לא צמים, כי הולכים לראות את "רובים ושושנים", כי נוסעים בשבת או הולכים לים ביום-כיפור.

ומכאן ליקר לנו ביותר, לא הכשרות – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

קיבלת את הטקסט של המחזה? ראית אותו?

יעל דיין (העבודה):

צפיתי במחזה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני שואל, האם ראית את הטקסט?

יעל דיין (העבודה):

צפיתי במחזה. אני מטומטמת? אני הולכת לתיאטרון בשביל לקרוא את הטקסט? אני זוכרת כל מלה ואני לא נזקקת בתיאטרון לטקסט. כשהטקסט הזה יפורסם, תדרשו לאסור את הפרסום ותטילו חרם, שבין כה וכה מוטל, על חנויות הספרים האלה.

גם ביקר לנו ביותר, וזה לא הכשרות שסביבה נסוב סיפור "פליישר", ולא זכות החילונים לחיות בחברה חרדית בלי לשלם שלמונים גבוהים, לא השחיתות המוקעת ב"פליישר" וחוסר ההידברות וצומת העימות הכואב שבמחזה, אלא בנינו, חייהם ומותם, זוכים לביטויים כאלה.

"המודיע", ביטאונה של אגודת ישראל, מכנה את חיילי צה"ל אחרי האסון בדרום-לבנון: "ילדים אומללים, נוער חשוך חיים שנהרגו בגלל האסונות שהמיטה הציונות החילונית על ראשה של האומה היהודית".

פרצופיהם של אהוד חלמיש ז"ל, אשר עזרא ז"ל, יעקב גבאי ז"ל, דביר יעקב מור-חיים ז"ל, הם – אני מביאה מובאה מ"המודיע" – "פרצופיהם של חיות ילדים המעוררים רגשי חמלה ורחמים".

כמה חוצפה צריך?

רחבעם זאבי (מולדת):

זה מחזה – – –

יעל דיין (העבודה):

זה מחזה וזו הצהרה של מנהיגים בעיתון.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו ההוכחה הכי טובה שהמחזה לא בסדר. כדי להצדיק אותו – – –

יעל דיין (העבודה):

אני לא מצדיקה. אני לא באה בטענות אל "המודיע". אני מראה שיש כאן צד שני. אין לי הצעה לסדר-היום לגבי "המודיע". היתה הצעה לסדר-היום לגבי "פליישר".

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת דיין, אני מבקשת לסיים.

יעל דיין (העבודה):

אני מנסה. אני מצטערת, את חייבת לנכות את זמן ההפרעות, שהיה רציני.

היו"ר ע' מאור:

אני הוספתי לך עוד דקה.

יעל דיין (העבודה):

כמה חוצפה צריך כדי להאשים מחזה "בהסתה ובשפיכות דמים" ולפגוע כה קשה בהורים שכולים, בילדים של כולנו, ב"מגש הכסף" שלנו.

עורך "המודיע" קובע, שהצעירים האומללים האלה ינקו עם חלב אמם את תחלואי החברה המתירנית. הוא שוכח אולי, שמי שינק חלב אחר אינו רובץ במארבים בדרום-לבנון כדי להגן עליו ועל פרזיטים אחרים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גונן שגב (צומת):

משה פלד (צומת):

בושה וחרפה – – – היה חובש כיפה.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק עם קריאות הביניים.

יעל דיין (העבודה):

אני לא מדברת על חובשי כיפות. אני הבאתי מובאה מפי אומרה ומפי כותבה, אז בבקשה להתייחס. תביא לי את הילדים של האדמו"ר מוויז'ניץ ותראה לי שהם שכבו במארבים.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת יעל דיין, אני מצטערת. לא לענות על קריאות הביניים. אני מבקשת לסיים.

יעל דיין (העבודה):

את לא ניכית לי אפילו שנייה מזמן ההפרעות.

היו"ר ע' מאור:

אני ניכית, אני מבקשת שלא להתייחס לקריאות הביניים ולסיים.

יעל דיין (העבודה):

אני חכייתי בסבלנות. אני איבדתי דקות מספר על הקריאות.

מי שנהרג, נהרג על הגנת חיי קוראי "המודיע" ולא על הגנת הכשרות או אוהלה של תורה. מאוהלה של תורה יוצאות הסתה ושנאה לאוהלי הסיירים ולאוהלי תרבות ולאוהלי הידע והקדמה והרווחה ולאוהל השוויון החברתי ולאוהלן של נשים.

שאל גוטמן (מולדת):

את קשקשנית.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אלה שטויות וקשקוש.

יעל דיין (העבודה):

האדמו"ר מוויז'ניץ הודיע, ש"רק בארץ-ישראל נהרגים יהודים, כי פה מחנכים אותם לגזל ורצח".

משה פלד (צומת):

בושה וחרפה.

יעל דיין (העבודה):

תגיד את זה לאדמו"ר, שזו בושה וחרפה.

שאל גוטמן (מולדת):

מתי שכבת במארב?

יעל דיין (העבודה):

אני שכבתי במארב, אני עושה מילואים – – –

שאל גוטמן (מולדת):

את שכבת במקומות אחרים.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת להפסיק את הדיון הזה. אני מבקשת התנצלות ברגע זה על ההתבטאות של חבר הכנסת גוטמן, ואני דורשת את הזמן שנותר לי אחרי שהוא יתנצל.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גוטמן, אני מבקשת את התנצלותך על הביטוי.

שאול גוטמן (מולדת):

אני לא מתנצל.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת ממך לצאת מן האולם, ואני מבקשת למחוק את הביטוי מן הפרוטוקול.

מיכאל איתן (הליכוד):

את צריכה להתלונן בוועדת האתיקה. יש סדר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גוטמן, אני פונה אליך שנית להתנצל.

שאול גוטמן (מולדת):

אני לא מתנצל.

מיכאל איתן (הליכוד):

שהיא תפנה לוועדת האתיקה.

היו"ר ע' מאור:

אני עושה דקת הפסקה להתייעצות.

(הישיבה נפסקה בשעה 20:06 ונתחדשה בשעה 20:07.)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מחדשת את הישיבה.

חברת הכנסת דיין, הרשות בידך או לכל אחד מהשותפים לנהוג כנגד הקריאה הזאת ולפנות לוועדת האתיקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש משהו.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

חברת הכנסת יעל דיין, אני מבקש ממך בכל לשון של בקשה להמשיך ולדבר. יכול להיות שהיתה כאן פגיעה אישית. זה יבורר בהליך נאות, ישמעו אותו, ישמעו את תלונתך ויסיקו מסקנות.

חברת הכנסת דיין, אני רוצה לשמוע. את לא יכולה לפגוע בזכותי לשמוע בגלל בעיה – – –

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת איתן.

אני רושמת בפרוטוקול שהיתה פה פגיעה. אני קובעת, כיושבת-ראש הישיבה, שהיתה פה פגיעה. חבר הכנסת גוטמן לא נענה לפנייתי להתנצל.

אני מודה לחברת הכנסת דיין על שהיא חוזרת לדבר ואנחנו ממשיכים את הישיבה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, זה עלבון לכל הבית הזה, שחבר כנסת מזהם את פיו – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רן כהן, אני מסכימה. כך הודעתי וכך זה רשום בפרוטוקול.

רן כהן (מרצ):

הוא לא היה מעלה על דעתו לומר דבר כזה על גבר. רק מפני שהיא אשה, הוא מנבל את הפה, הטינופת הזו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקשת שלא להמשיך בביטויים. אנחנו ממשיכים בישיבה. חברת הכנסת דיין, אני מבקשת לסיים את הדברים בדקה אחת.

יעל דיין (העבודה):

בדקה, דקה ורבע אני אסיים.

אמר מי שאמר שיערוך משתה, ללא ספק משתה כשר במטעמיו, על קברה של שולמית אלוני, והיהודים הנוהים אחריו טוענים שמחזה, הצגה, תיאטרון "מציג את דמות היהודי החרדי" – מובאה מ"יתד נאמן" – "כדמות שטנית, אפלה ומאוסה, המבקשת למרר את חייו של האזרח החילוני ישר הדרך". לא למרר, כפי שאולי הובע בהצגה, כנסת נכבדה, אלא לשמוח על קברו כהוראת המנהיג.

ב"יתד נאמן", במאמר הנקרא "מלים יכולות להרוג", מוסבר באריכות הקשר שבין הנאציזם ובין חירות מילולית. "מלים יכולות להכשיר את הקרקע" – כך נאמר ב"יתד נאמן" – "למעשי הזוועה הגרועים

ביותר". ומכאן על הימלר ועל אייכמן ועל רודולף הס, וכל זה בהשוואה למחזאי, לביצוע המשובח של שחקני הקאמרי וגם למנהל התיאטרון.

זו אינה הסתה, וזו אינה שנאה, וזה אינו ראי מעוות?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק עם קריאות הביניים. חברת הכנסת דיין, נשארה לך דקה ללא קריאות ביניים.

יעל דיין (העבודה):

נשאלתי כאן כמה שאלות. הפסקה האחרונה היא תשובה עליהן.

אני לא הגשתי הצעה לסדר-היום ולא פניתי לבג"ץ על זה שקוראים לילדים שלי "ילדים-חיות". לא האשמתי אף אחד על שטען שחלב האם שלי גרם למות חיילי צה"ל. לא היה עולה על דעתי להאשים, לתבוע או לגנות, כי חופש הדיבור שלי שווה לחופש הדיבור של הרב שך, כי זכותם של הרב רביץ והאדמו"ר מוויז'ניץ להתנגד לתוכן מחזה שווה לזכותי להגן עליו. ולא להם ולא לי הזכות לפסול או לצנזר.

הדגל שהם אינם מניפים, הוא גם שלהם, ואני לא מבקשת מונופול עליו. "התקווה" שהם אינם שרים היא גם שלהם, ואני לא מבקשת מונופול עליה. "פליישר" הוא גם שלהם, והם יצטרכו לחיות גם אתו וגם אתי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני רק רוצה לומר, שעיתון "חדשות", שגברת דיין ציטטה ממנו, חוזר בו היום ואומר שזו היתה טעות והשמצה, ואני מודיע: לא נכתב הדבר הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה, חבר הכנסת רביץ. אני מבקשת להוסיף את ההודעה של חבר הכנסת רביץ בפרוטוקול.

אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות מיכה גולדמן להשיב.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בתחילה, הייתי מבקש שוב מחבר הכנסת גוטמן, שכדאי שיחזור ממה שהוא אמר כאן. אני מציע לך לעשות את זה עכשיו, ואני מבקש ממך.

כמו כמה ממגישי ההצעות לסדר-היום, גם אני לא צפיתי בהצגה. קראתי הבוקר בעיתונים קטעים שכיסו את ערב ההצגה שבה צפו חלק ממבקרי התאטרון.

אני, כמו השרים שכיהנו בעבר במשרד החינוך והתרבות, כמו השר אהרן ידלין, השר זבולון המר והשר יצחק נבון, איני מתערב בקביעות של ועדת הרפרטואר של תיאטרון זה או אחר, ומאפשר העלאת הצגות שנבחרו על-ידם, גם הצגות שהיו עליהן ביקורות קשות ביותר.

לפני שנים מספר, נדמה לי, בזמן שהשר אריה דרעי היה שר הפנים, הוא ביטל את הצנזורה על המחזות. זכותם של מבקרים לבקר, זכותם של חברי כנסת לומר את אשר על לבם. אך בשום פנים ואופן אסור שנחזיר בדרך כזו או אחרת את הצנזורה, שאותה ביטל לפני שנים מספר, כפי שכבר אמרתי, שר הפנים.

למשרד החינוך והתרבות אין כל עניין להתערב בהחלטות של ועדת רפרטואר כזו או אחרת, כמו שאמרתי. כמי שמבקר לעתים תכופות בתיאטרון, גם אני יודע שאורך חייו של מחזה נקבע על-פי מספר הצופים שבאים לראותו. אני חושב שכל ניסיון דוגמת הניסיון שהעלו כאן חברי הכנסת, שזכותם לעשות כן, ייתכן מאוד, כפי שאמר, נדמה לי, חבר הכנסת שפי, יגרום לכך שצופים שיתכן מאוד שהיו מחליטים שלא לראות את ההצגה הזאת, יחליטו לראותה. מה שעשו כאן היום כמה חברי כנסת – וזו זכותם, כי תפקידו של חבר כנסת להציג את דעתו ואת ההתנגדות שלו משיקולים כאלה ואחרים – יכול להיחשב אצל חלק מהציבור כעידוד לבוא לראות את המחזה בתיאטרון הקאמרי, וייתכן אף שזה יביא למספר שיא של צופים.

אנחנו חיים במדינה דמוקרטית, במדינה שבה צריך לאפשר העלאת מחזות כאלה ואחרים. בעבר היו לנו מקרים דומים. לכן אני מציע שנמשיך לאפשר לוועדות הרפרטואר של התיאטראות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

סליחה, נעזוב לרגע את המקרה הקונקרטי הזה, האם באופן תיאורטי אין לדעתך סמכות לשר החינוך והתרבות ולעיריית תל-אביב המממנת את התיאטרון להתערב בשום מקרה, אפילו לא במקרה קיצוני מאוד? ניקח לדוגמה מקרה שכהנא היה מחבר מחזה והיו מעלים אותו בקאמרי, או מקרה אחר, שיש בו פגיעה טוטלית בערכים החיוניים שלנו, האומנם אין זכות להתערב בזה? האם אתה בעד חופש ביטוי ללא שום הגבלה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני חושב שאתה סטית פה כשהזכרת את הדוגמה של כהנא. אני חושב שאילו העלו מחזה על התנהגותו של כהנא ועל ביטוייו של כהנא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

עם האידיאולוגיה שלו – – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

זה שונה מהעלאת הצגה בחסותו של כהנא.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

שנאת יהודים פחותה משנאת ערבים? – – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

זה לא קשור, זה לא קשור.

מיכאל איתן (הליכוד):

השאלה היא עקרונית. האם לדעתך תהיה זכות התערבות במקרים קיצוניים, או לעולם לא?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אם אתה שואל אותי, אני חושב שאנחנו צריכים להשתדל שלא להתערב. לא אתחייב במאה אחוזים שלא צריכה להיות התערבות כלל.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא להתערב. אבל לממן? שעל חשבוני יציגו הצגות תועבה כאלה?

משה פלד (צומת):

המחזה הזה עוד לא עבר אצלך את הקווים האדומים. זה מה שאתה אומר?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

שמעתי גם את דבריו של חבר הכנסת גונן שגב, חבר סיעתך, שראה את המחזה, והוא אמר שיש שם ביטויים שאפשר אולי לצנזר אותם. אבל הוא לא קם ואמר מעל במה זו שהוא מציע להוריד את ההצגה. הוא לא אמר את זה, והקשבתי לדבריו בקשב רב.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא לצנזר ולא להוריד, אבל למה לממן על חשבון המדינה תועבה כזאת?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

התיאטרות בישראל מקבלים סיוע ממשלתי, או עירוני במקרה של התיאטרון הקאמרי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

במסגרת המוסכם, אבל לא כדי להסית.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אמרתי כאן שיש מקרים יוצאים מן הכלל, שאליהם התייחס חבר הכנסת מיכאל איתן. נכון שיש כאן מימון, אבל אני חושב שהשימוש בכוח המימון נגד העלאת מחזות הוא גרוע יותר מצנזורה. אני רואה בזה דבר חמור יותר מצנזורה, וזה הדבר שאותו צריך למנוע. לכן יש לתיאטרון הקאמרי ועדת רפרטואר, כמו שיש לכל תיאטרון בישראל – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

ועדת הרפרטואר לא מממנת את ההצגה. אתה, אני וכל האזרחים מממנים אותה, וזכותנו – – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

נכון שאנחנו מממנים חלק, זה נכון. אני מציע לתת להם את חופש הביטוי ואת חופש ההחלטה – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

את החופש לומר "אנחנו שונאים יהודים"? הלא זה מה שאמר כהנא כלפי הערבים – – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת שאקי, תמיד אפשר להביא דוגמאות ולתת הבלטת יתר למשפטים הבודדים. אנחנו חיים בתקופה שבה צריך לאפשר לראות מחזה כזה. אני חושב שהמחזה "פליישר" נותן בסופו של דבר את האפשרות לקיים את הדיון האמיתי במערכת החינוך, כשאתה מעלה דבר כזה ומאפשר להשיג את המטרות שאליון אתה שואף.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, האם אתה יודע שכל מי שצופה במחזה עולה לקופת המדינה 8 דולר? כל מי שצופה בתועבה הזאת צופה בה על חשבוני ועל חשבון כולנו.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

רמת הקהל שבא לצפות במחזות במדינת ישראל היא מהגבוהות בעולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

יפה. שיראו תיאטרון, אבל לא הסתה לרצח.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

קודם כול תעשה הפרדה בין לראות תיאטרון ובין תוכן הדברים שנאמרים שם. נאמר כאן על-ידי חבר הכנסת גונן שגב, שראה את ההצגה, שאם אנחנו מדברים על רמת המשחק, על רמת התפאורה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

זה בדיוק מה שמסוכן כל כך; המוסיקה הטובה, התפאורה הטובה – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אפשרתי חילופי דברים חופשיים כאן, אבל עכשיו אני מבקשת מכם לאפשר לסגן השר לומר את דבריו.

משה פלד (צומת):

נושא הדיון הוא הסתה, ולא התיאטרון הקאמרי. אתה הולך ומסתבך, אדוני סגן השר, עזוב את זה. אתה עוד תיצור משבר ממשלתי.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת פלד, חברי הכנסת, אני מציע שנרכז את דברי חברי הכנסת בנושא זה המופיעים בפרוטוקול, ונעביר אותם לתיאטרון הקאמרי, כי חשוב שהדברים שנאמרו כאן יגיעו לשם, גם לוועדת הרפרטואר.

מיכאל איתן (הליכוד):

בשם כמה חברי כנסת שדיברו כאן בנושא, אני רוצה לומר, שיכול להיות ויכוח אידיאולוגי על העמדות לגבי המחזה, אבל לא יכול להיות ויכוח על התנהגות התיאטרון כלפי חברי כנסת. חברי כנסת פנו פעמים מספר אל התיאטרון הקאמרי, ואני אישית הוטרחתי לבוא במיוחד לתיאטרון הקאמרי, והם ברחו מפני והתחמקו מלתת לי את המחזה שביקשתי, כי רציתי לקרוא את הטקסט על מנת לבוא לכאן מוכן. הם לא נתנו לי את הטקסט. אין חולקים שעל כך הם ראויים להערה – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני ביקשתי זאת שלוש או ארבע פעמים, והם התחמקו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני טוען, שעד שהקאמרי יתנצל על כך, לא יהיה זה נכון להעביר להם פרוטוקול של הדיון הזה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני סגן השר, האם אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה, או שאתה מציע שנסתפק בדברי התשובה שלך?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לא. אם אנחנו רוצים להשיג את המטרה, ובעיקר את הדברים שנאמרו כאן על-ידי חברי הכנסת, אני חושב שמוטב להסתפק בדברי מעל במת הכנסת. זה יהיה מספיק. אני מקבל את ההערה של חבר הכנסת מיכאל איתן. אני גם מתכוון לפנות מחר למנכ"ל התיאטרון הקאמרי, נועם סמל, ולומר לו את הדברים שנאמרו כאן, על כך שלא העבירו לכם את המחזה.

משה פלד (צומת):

— — — משבר ממשלתי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מתפלא על ש"ס, הם נותנים את החסות — — —

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

רבתי חברי הכנסת, אני מציע להסתפק בדברי אלה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. יש הצעה של סגן השר להסתפק בהודעתו, והצעה נגדית היא לקיים את הדיון במליאה, על-פי הצעת המציעים. מי שבעד קיום דיון במליאה יצביע בעד — —

אסתר סלמוביץ (צומת):

את צריכה לשאול את המציעים אם הם מסכימים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה מסתפק בהודעת סגן השר?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא מסתפק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דוד צוקר – אינו נוכח. חבר הכנסת שאקי?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא מסתפק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שגב, אינו נוכח. חבר הכנסת רביץ?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא מסתפק.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת יעל דיין אינה נוכחת. ובכן, אנחנו ניגשים להצבעה.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש לי הצעה אחרת.

היו"ר ע' מאור:

אתה לא פנית. בבקשה, דקה מהמקום. חבר הכנסת יהלום מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אני פונה לחברי הכנסת ומציע להעביר את הנושא לוועדה. לדעתי, במליאה, כפי שאנחנו יודעים, זה ייכנס לעמוד 3, ויידון בעוד שנתיים, אם בכלל. לעומת זאת, אם נעביר את הנושא לוועדה נעשה זאת בתוך שבוע, נזמן את כל חברי הכנסת, נזמן את מנכ"ל התיאטרון, את שר החינוך ואת שרת האמנויות, ויכול להיות שיצא מזה משהו.

היו"ר ע' מאור:

הערת נוהל לחבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הוא לא יכול להציע הצעה אחרת, מפני שסגן השר לא אמר מה שהוא רוצה. הוא ביקש להסתפק בתשובתו. משלא קיבלו את הצעתו, הוא צריך לעלות ולומר מה הוא רוצה. אז יוכל חבר הכנסת יהלום להציע הצעה אחרת.

היו"ר ע' מאור:

סגן השר גולדמן, אם המציעים לא מסתפקים בדברך, האם אתה מבקש להסיר את הצעותיהם?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

מאחר שביקשתי בסוף דברי להסתפק בהודעתי מעל בימת הכנסת והמציעים לא קיבלו את הצעתי, אני מציע להסיר את ההצעות מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

חבר הכנסת משה פלד, ביקשת להסיר. כיוון שסגן השר ביקש להסיר אתה כבר לא יכול.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

שאל ילום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אני חוזר על הצעתי, והיא להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

שמענו את הצעתך.

אסתר סלמוביץ (צומת):

גברתי היושבת-ראש, את צריכה לשאול אם המציעים מסכימים לדיון בוועדה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה מוכן להעביר את הצעתך לוועדה, כהצעת חבר הכנסת ילום?

מיכאל איתן (הליכוד):

לאיזו ועדה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת ילום, לאיזו ועדה?

שאל ילום (מפד"ל):

ועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, האם אתה מסכים?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא לוועדת החינוך. אני מציע להעביר לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ע' מאור:

ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה להעביר את הנושא. חבר הכנסת שאקי, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה לענייני ביקורת המדינה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה לענייני ביקורת המדינה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מציע לוועדת הסמים.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם, בשעה המאוחרת הזאת. חבר הכנסת שגב?

גון שגב (צומת):

מסכים.

חגי מירום (העבודה):

אני מציע את ועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, ועדת הכנסת תחליט.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת סנה מציע לוועדת החינוך.

היו"ר ע' מאור:

מאחר שהמציעים לא מסכימים להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, אני מבינה שהמציעים רוצים דיון במליאה. אנחנו עוברים להצבעה: מי בעד דיון במליאה? מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

12 בעד דיון במליאה, נגד – 6. אם כן, ההצעה לסדר-היום בנושא העלאת המחזה "פליישר" בתיאטרון הקאמרי תידון במליאת הכנסת. תודה.

דן תיכון (הליכוד):

את צריכה לדאוג שההצגה לא תרד מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם בורג. אינו נוכח.

הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 11) (שינוי מפתח החלוקה), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 11) (שינוי מפתח החלוקה), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה. אני מזמינה את שר האוצר אברהם שוחט להציג את הצעת החוק.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהצעת החוק המונחת לפניכם, הממשלה מציעה שני תיקונים מהותיים בחוק מס מקביל, שיביאו לחלוקה שונה אך נכונה יותר, לדעתנו, של כספי המס המקביל בין קופות-החולים.

התיקון האחד – סעיף 1 פסקה (2) – משנה את מפתח החלוקה של כספי המס המוקצים כיום בין הקופות מתוך התחשבות במספר המבוטחים המשוקלל בכל קופה מחד גיסא, ובהכנסות המבוטחים מאידך גיסא. למרכיב ההכנסה ניתן משקל של 25% מן הסכום לחלוקה.

כדי להביא להקצאה נכונה וצודקת יותר של המס בין קופות-החולים, מוצע לבטל את ההתחשבות בגורם ההכנסה של המבוטחים ולהתבסס על חלוקה לפי מספר הנפשות המשוקלל בלבד. השיטה המוצעת מבטאת בצורה נכונה וצודקת יותר את היקף ההוצאה בפועל הדרושה לטיפול רפואי בחברי כל קופת-חולים, הוצאה שהיא פועל יוצא של המחלה ודרכי הטיפול בה ולא של הכנסת החבר. יודגש,

כי מרכיב הכנסות החברים ממשיך לקבל ביטוי במסגרת גביית דמי החבר על-ידי הקופות עצמן, גבייה המתבססת כולה על מרכיב ההכנסה.

התיקון השני נוגע לביטול סעיף 6(ה) לחוק מס מקביל, אשר מכוחו ממומנת כיום ההוצאה הממשלתית לביטוח רפואי של חלק מהעולים החדשים, מכספי המס המקביל. תיקון זה יביא להזרמה של כ-170 מיליון שקל מתקציב המדינה למערכת המס המקביל לחלוקה בין כל קופות-החולים, עובדה שתמתן את השפעת התיקון הראשון על חלק מהקופות.

מכיוון שחלוקת המס המקביל מתבצעת על בסיס שנתי, כשכל התשלומים השוטפים במשך השנה הם בבחינת מקדמות, מוצע להחיל את התיקונים המוצעים מתחילת שנת הכספים הנוכחית. מבחינה כספית יגרום התיקון הראשון לכך שלקופות-חולים הכללית ולקופות-חולים לאומית יהיה גידול בהכנסות, ואילו לקופות-החולים "מכבי" ו"מאוחדת" יהיה צמצום מסוים בהכנסות. ואולם, כאמור, מכיוון שביטול סעיף 6(ה) לחוק הקיים יביא להזרמה של כ-170 מיליון שקל מתקציב המדינה לחלוקה בין כל הקופות, הרי שבסיכומו של חשבון, ולאור ההצדקה העניינית שבשינוי מפתח החלוקה, הפגיעה בחלק מהקופות, יחסית לתקציב הכולל, תהיה מזערית בלבד.

אני רוצה להוסיף את המספרים, כדי שהדברים יהיו ברורים. בחשבון כולל של שני התיקונים במונחים של שנת תקציב, לקופות-חולים הכללית תהיה תוספת – אני רוצה לדייק – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא משנה.

דן תיכון (הליכוד):

משנה מאוד.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה לתת את המספר המדויק. מכל מקום, מכיוון שהמספרים פה לא ברורים, אני לא רוצה לתת מספר שאחרי כן יתברר כבלתי מדויק, אבל אני יכול להגיד, שבסיכומו של דבר הקפיטציה הזאת כפי שהיא מוצעת כאן עושה צדק עם המבוטחים. אני רוצה להזכיר שבתקופת הממשלה, לא הקודמת אלא הממשלה המשותפת, שהיתה רחבה, הובא לוועדת הכספים עניין הקפיטציה על 75% מהסכום, והדבר אושר אז פה-אחד גם על-ידי חברי הליכוד בוועדת הכספים, גם על-ידי חברי המפלגות האחרות. יתירה מזאת: הקופות גם חתמו על העניין, והדבר היה מובן מאליי.

אשר ללקיחת הכסף ממס מקביל לצורך הקצבת הכספים לעולים, אני בשעתי כחבר ועדת הכספים הצבעתי נגד העניין הזה, ולצערי הרב הרוב הממשלתי – זו כבר היתה ממשלה בראשות הליכוד, כאשר מפלגת העבודה היתה באופוזיציה – הרוב הממשלתי – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא הרוב הממשלתי, הרוב בקואליציה.

שר האוצר א' שוחט:

הרוב בקואליציה אפשר את העברת החוק, שלפי דעתי היה לא נכון. הוא לקח בעצם את כספי המבוטחים מהמס המקביל והעביר אותם, והממשלה לקחה ועשתה בזה שימוש לצורך הטיפול בעולים, דבר שלא היתה לו הצדקה. ולכן היום, כשאנחנו כממשלה לוקחים על עצמנו את ביטול החוק המעוות הזה, יש בכך, לפי הערכתי, משמעות חיובית.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מבקש לשאול שאלה: מה פירוש גורם ההכנסה? ככל שההכנסה לקופה גבוהה יותר, היא מקבלת היום ב-25% יותר כסף ממס מקביל?

שר האוצר א' שוחט:

כן, התשובה היא בהחלט כן. כלומר, זה לא בסיס של גיל או מרחק או דברים מהסוג הזה, אלא לפי מרכיב ההכנסה.

אני מבקש ממליאת הכנסת לאשר את החוק בקריאה ראשונה ולהעבירו לוועדת העבודה והרווחה לשם הכנתו לקריאה שנייה ושלישית.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי שאלה אליך. מאחר שהחוק מדבר בכסף, חשוב מאוד לדעת למי מוסיפים וכמה, וממי לוקחים, וכמה.

שר האוצר א' שוחט:

לא אמרתי מספרים, כי אינני רוצה לטעות. אבל אני יכול להגיד ששתי הקופות שמקבלות כסף הן קופת-חולים הכללית וקופת-חולים לאומית.

דן תיכון (הליכוד):

כמה מפסידות שתי הקופות האחרות?

שר האוצר א' שוחט:

נדמה לי שהמספר הזה כן מצוי ביד, אבל אינני רוצה להגיד בביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

כמה מפסידה קופת-חולים מאוחדת?

שר האוצר א' שוחט:

קופת-חולים מאוחדת מפסידה 0.6 מיליון שקלים.

מיכאל איתן (הליכוד):

רטרואקטיבית.

שר האוצר א' שוחט:

היא מפסידה 600,000 שקלים, במונחים של שנת תקציב. הרי אנחנו מדברים בסך הכול בחשבון שנתי. הקופות ידעו, אנחנו הודענו שאנחנו הולכים לחקיקה הזאת. ואני מדבר במונחים שנתיים, החל מ-1 בינואר. אמרתי 600,000 שקלים, אני מקווה שאני לא טועה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה 50,000 שקלים בחודש, מינואר אחורה.

דן תיכון (הליכוד):

זה כשכבר הבאת בחשבון את ההחזרה של החלק מ-170 המיליון.

שר האוצר א' שוחט:

אתם יודעים מה? מכיוון שאינני בטוח בנתונים, אני מעדיף שלא להגיד אותם. אבל אני יכול להבטיח נאמנה, שאם החוק יעבור לוועדה, אנחנו נציג בפני הוועדה בדיוק את הסכומים שבהם מדובר. עם זאת, לשאלתך, חבר הכנסת תיכון, שתי קופות-חולים יקבלו יותר כסף – קופת-חולים הכללית וקופת-חולים לאומית; שתי קופות-חולים יקבלו פחות, במונחים של שנת תקציב, כמובן, והן קופת-חולים "מכבי" וקופת-חולים "מאוחדת". כמובן, הדבר נובע מהעובדה שרמת ההכנסה של המבוטחים שם גבוהה יותר, שכן אנחנו מבטלים את הקפיטציה על-פי ההכנסה והתשלום, ואנחנו משאירים אותה לפי כללי משחק אחרים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר. רשימת הדוברים סגורה. הזמן המוקצב לכל נואם הוא שלוש דקות. מי שלא ימצא באולם בעת ששמו ייקרא לא יוכל לנאום.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, זה חוק חשוב, אולי מהחשובים ביותר במושב הזה.

שר האוצר א' שוחט:

לא צריך להגזים.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש לתת לכל אחד חמש דקות.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. קיבלתי את זה. אני מזמינה את ראשונת הדוברים – חברת הכנסת ענת מאור, אחריה – חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, חברי הכנסת, כשחבר הכנסת דן תיכון אומר שזה אחד החוקים החשובים – אני מקווה ששנינו עומדים הפעם באותו צד של המתרס, ואתה תומך בחוק המוצע.

דן תיכון (הליכוד):

מה דעתך?

ענת מאור (מרצ):

קשה שלא לתמוך בחוק כזה. אני רוצה להצביע על שלושה דברים שהם יותר מאשר חיוביים, ואחר כך להפנות את דברי אל שר האוצר.

הסעיף הראשון מדבר על הנושא של דרך המיסוי במס המקביל.

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי מה זה מס מקביל.

ענת מאור (מרצ):

אתה יודע מצוין. אתה גם יודע מצוין מה זה מס פרוגרסיבי ומה זה מס רגרסיבי.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה מס מקביל? אני רוצה להבין.

ענת מאור (מרצ):

כשלוקחים מס וקובעים בו שני קריטריונים, שאחד מהם הוא רגרסיבי, צריך שתהיה מדיניות, שלא רק שמתעלמת מהצרכים – – –

דן תיכון (הליכוד):

המס האחיד הוא רגרסיבי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקש ממך לא להפריע. אתה רשום פה, תוכל להביע את עצמך בזמנך.

ענת מאור (מרצ):

יכולה להיות מחלוקת על מדיניות, האם צריך לעשות העדפה כלפי אלה שהם חלשים יותר. במצב שבו יש מחלוקת, האם להטיל מסים פרוגרסיביים, עוד ניתן להבין זאת. אבל לעשות מיסוי רגרסיבי – זאת אומרת, מי שמרוויח יותר מתוגמל יותר – זה פשוט דבר שכל חברה שמתכוונת להיות נאורה, מתקדמת – גם אם היא לא סוציאליסטית במאה אחוזים – צריכה לראות בו עיוות. זה דבר שבעוול נולד, ובחדווה ובשותפות של כולם הוא צריך להימחק. חייב שיהיה מיסוי הוגן, ורצוי שיהיה פרוגרסיבי, ולא רק נייטרלי, אך אסור שיהיה רגרסיבי.

הסעיף השני, לגבי העולים, זה גזל לא מובן כלל. יש פה קיפוח מצטבר של קופות שקלטו יותר עולים, ויש פה הטלה של המיסוי חזרה על הקופה שקלטה עולים, דרך המס המקביל. והדברים האלה היו ידועים.

דן תיכון (הליכוד):

אני משתגע, מאיפה את לוקחת את כל הדברים האלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, עם כל הכבוד, לא קיבלת את רשות הדיבור.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת תיכון, תרשה לי, אני יודעת את זה טוב מאוד. אני יודעת שאתה גם בוגר היסטוריה, אז אני למדתי גם כלכלה. אבל אפילו לא צריך להיות בוגר כלכלה בשביל להבין את הדברים האלה. יש פה עיוותים שהם חמורים ביותר. העובדה שהקופות לא תוגמלו בקליטת העולים על-ידי הממשלה, אלא תוגמלו מעט, והעובדה שחלק מהקופות עשו קליטה סלקטיבית של עולים אליהן, היא עובדה חמורה מאוד. לכן, ההצעה להחיל את זה רטרואקטיבית היא יותר מאשר נכונה.

מאחר ששר האוצר יצא, אני רוצה לפנות אל חבר הכנסת גדליה גל בתור יושב-ראש ועדת הכספים. אני רוצה להעיר ולמחות בחריפות על שתי עובדות: האחת, שהחוק הזה מובא רק עכשיו, אחרי

עשרה חודשי שלטון של הממשלה החדשה, כשהעיוותים האלה כולם היו ידועים מזמן, וודאי לא היתה שום סיבה לעכב את הצגת החוק. יתר על כן, הוא לא הוצג לא במקרה. זו לא היתה תקלה טכנית ולא מחוסר זמן. זה היה אמצעי לחץ בזמן ניהול המאבק על קופת-חולים הכללית, על תוכנית ההבראה שלה. הוויכוח בשאלה, האם צריך שתהיה חברות משותפת בין קופת-חולים והסתדרות – הוא ויכוח לגיטימי, אך הוא לא שייך לחוק הבריאות הממלכתי. זה ויכוח שצריך להיות בארגון הוולונטרי של ההסתדרות, של קופת-החולים, שם במת הוויכוח; לא יכולה להיות ממשלה שמדברת על יותר ליברליזציה, על יותר דמוקרטיזציה, על יותר אוטונומיה, ומאידך גיסא רוצה להלאים את הבריאות דרך חוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

ענת מאור (מרצ):

אני בעד חוק בריאות ממלכתי, אבל אין לקשור את החוק עם החברות בקופת-חולים ובהסתדרות. בשעה שדנו בתוכנית ההבראה של קופת-חולים הכללית, הנתונים על גזל הכספים בגין העולים היו ידועים לשר האוצר, לשר הבריאות, ליושב-ראש ועדת הכספים, ולכולנו. אך כל פעם שהעלינו את זה בוועדת העבודה והרווחה, הנתונים האלה הוחבאו מתחת לשולחן. אותם 160 מיליון שקלים, שהממשלה היתה חייבת לקופת-החולים בגין קליטת עולים, ושר הבריאות לשעבר, מממשלת הליכוד, דרש את זה מהממשלה שלו כל הזמן – כל זה הוחבא. ואני אומרת שזה היה שימוש לא נכון, משיקולים פוליטיים במחלוקת אחרת.

לפיכך, מאחר שזמני תם, אני יותר מאשר מברכת על החוק, ואומרת שהוא חוק שהכרח היה שיועלה בכנסת ויתקן את שני העיוותים הנוראים, גם של הרגרסיביות החמורה במיסוי וגם של קיפוח קופות-החולים שקלטו עולים, וככל שקלטו יותר קופחו יותר. אני מצטערת שהוא הוגש רק היום, צריך לאשר אותו, להפעיל אותו כמה שיותר מהר, והחלה רטרואקטיבית מינואר 1993 היא לפחות חלק מתיקוני העיוותים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

אני מזמינה את חבר הכנסת חיים אורון; איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אני לא יודע אם נהוג בכנסת להעיר ליושבי-ראש ישיבות, אבל אני מוצא בכל זאת את ההזדמנות, גם בשעה המאוחרת, להוקיר את יושבת-ראש הישיבה על ניהול הישיבה הקודמת. יישר כוחך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

שאול יהלום (מפד"ל):

לעצם העניין, אני רוצה לפנות אל חברי הכנסת דן תיכון ומיכאל איתן, ולהדגיש לפניהם, שיש בדיון שני מישורים: יש חשבון פוליטי, שלא משנה הרגע אם אנחנו שותפים לו או לא, שהוא חשבון נכון. אבל יש גם צד עקרוני בהצעת החוק, ועליו ברצוני לדבר. נניח שיש בקופת-חולים מסוימת 1,000 חברים, ו-1,000 החברים האלה מקבלים היום, לפי החוק הקיים, הישן, סכום מסוים מכספי המס המקביל. קורה מקרה ומתוך 1,000 החברים 200 חברים מפוטרים מעבודתם, לא מקבלים משכורת או מקבלים משכורת מינימלית לפי חוקי מדינת ישראל. לפי החוק הקיים – לא ניכנס כרגע לסכומים – אותה קופת-חולים שיש בה 1,000 חברים, ברגע זה, ומחר, יש בה 800 עובדים ו-200 מובטלים, תקבל פחות כסף. זה מה שקורה היום, אומנם רק ב-25%, משוקלל.

דן תיכון (הליכוד):

תשלם לממשלה ישירות, למה דרך המס המקביל?

שאול יהלום (מפד"ל):

קודם כול, הרי אתה לא משנה את כל העיקרון. הרי העיקרון הזה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה זה מס מקביל?

שאול יהלום (מפד"ל):

מס מקביל זה המס שמורד מהמעביד – –

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

שאל יהלום (מפד"ל):

– – והמעביד משלם אותו לביטוח הלאומי – –

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

שאל יהלום (מפד"ל):

– – והביטוח הלאומי מחלק את המס המקביל לקופות-החולים.

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי מפקד.

שאל יהלום (מפד"ל):

לא. הוא מחלק לפי מפקד, 75% מבחינת מספר האנשים פר-גולגולת, ו-25% מהסכום הזה פר-ההכנסות שמקבלת אותה קופת-חולים ממשכורותיהם. לדוגמה, אם ניקח שתי קופות-חולים – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – חבר הכנסת יהלום

שאלו יהלום (מפד"ל):

רק רגע, דן.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת יהלום – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

רק רגע.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

יפעילו את החוק הזה במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי ויחזירו את המס האחיד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אתה מפריע כעת לדובר.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, לא אפשרתי לך לדבר.

שאל ילום (מפד"ל):

חבר הכנסת איתן, אנחנו מדברים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צודק.

שאל ילום (מפד"ל):

יפה. אנחנו מדברים בשוליים, על ה-25%.

או נביא דוגמה שנייה: שתי קופות-חולים, שבהן 1,000 חברים בכל אחת, מקבלות סכום מסוים. בקופת-חולים אחת, באותה שנה, נוספו 500 ילדים; היתה שם ילודה מוגברת. המספר בקופת-חולים שנייה לא השתנה. קופת-החולים הראשונה לא תקבל שום תוספת בגין זה שנוספו לה ילדים. בא עכשיו החוק הזה, שהוא צודק מבחינת הרווחה, מבחינת הכלכלה של רווחה, ואומר לנו דבר כזה: אני מתחשב רק במספר האנשים, זה הגורם היחיד לחלוקת המס האחד בין הקופות.

מיכאל איתן (הליכוד):

איך אתה יודע את מספר האנשים?

שאל ילום (מפד"ל):

לפי מפקד.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואיך אתה יודע שבמשך שנה או חצי שנה עברו ממקום למקום?

שאל ילום (מפד"ל):

אתה אומר לי לעשות מפקד כל חודש?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, כן.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה דבר אחר, תגיש הצעת חוק. אני אתמוך במפקד תכופ יותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד להם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל, אדוני, חבר הכנסת איתן, אנחנו לא מדברים כרגע על דברים שלא רשומים בחוק, מדברים על העיקרון, כשהעיקרון אומר: מרגע זה ואילך אותם 25%, בסבסוד של המדינה, שמתחשבים בהכנסת החברים, נוריד ונוסיף ל-75% שמתחשבים רק במספר החברים.

גונן שגב (צומת):

הוא אומר: כל 1 בינואר, ובזה הוא פותר את כל מה שמיקי ודן תיכון אמרו. ב-1 בינואר יש מפקד X, קופת-חולים מקבלת סכום מסוים; רק ב-1 בינואר שנה לאחר מכן שוב בודקים את המפקד.

שאול יהלום (מפד"ל):

בסדר, הרי אנחנו מדברים על שינויים שוליים.

גונן שגב (צומת):

לא.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא שוליים בסכום. אתה מסתכל בחוק על מה שקיים ועל מה שהשתנה. זה נקרא תיקון שולי, לא שולי בסכום. על העניין הזה בלבד אני מדבר, ואותו אני מחייב.

גונן שגב (צומת):

מה הבעיה להעביר את זה?

דן תיכון (הליכוד):

אתה צודק רק לגבי חצי הכוס המלאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני רוצה להסב את תשומת הלב שלכם לכך שכל אחד מכם רשום היום, וכל אחד ידבר בתורו.

שאול יהלום (מפד"ל):

יותר גרוע. לדידך, בדוגמה שלי, שבה 200 חברים נעשו מובטלים, הרי אותה קופת-חולים קודם כול מפסידה פעם אחת שהמס האחיד מוקטן, כי מובטל לא משלם כמו מועסק.

דן תיכון (הליכוד):

כל המס האחיד שילך לקופת-חולים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת ממך לומר את דבריך בתורך, כשתעלה על דוכן הנואמים.

שאול יהלום (מפד"ל):

בנושא של ביטוח הבריאות במדינת ישראל, יש היום גורמים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אז תעביר את זה במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון.

שאול יהלום (מפד"ל):

בסדר, אבל כל עוד אתה לא מחוקק את ביטוח בריאות ממלכתי, ואתה מסתכל – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה חלק מהחוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אתה מאלץ אותי לקרוא אותך לסדר.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, החוק לא שייך לזה. החוק ייתן לפי מאזנים. כשיתקבל חוק ביטוח בריאות ממלכתי – – –

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אתה מתעלם מכל דברי, אני קוראת אותך לסדר פעם שנייה.

גוֹנוֹן שִׁגְבַּ (צוּמַת):

אל תוציאי אותו, נישאר לבד.

הַיּוֹ"ר א' סַלְמוּבִּיץ:

אתה תעלה לדוכן הנואמים ותאמר את דבריך, אבל אתה מפריע.

דָּן תִּיכּוֹן (הַלִּיכּוּד):

אני בשבילך לא "אתה".

הַיּוֹ"ר א' סַלְמוּבִּיץ:

אתה תפסיק לדבר אלי כך. אני קוראת אותך עכשיו לסדר בפעם השלישית ואתה יוצא החוצה.

דָּן תִּיכּוֹן (הַלִּיכּוּד):

אנחנו נתראה.

הַיּוֹ"ר א' סַלְמוּבִּיץ:

זאת אומרת, אתה גם מאיים עלי, אתה מאיים על יושבת-ראש הישיבה. בסדר, זה נרשם בפרוטוקול.

דָּן תִּיכּוֹן (הַלִּיכּוּד):

זה עובר כל גבול.

הַיּוֹ"ר א' סַלְמוּבִּיץ:

זה עובר כל גבול? את ההתנהגות שלך אנחנו נברר אחר כך, ועכשיו החוצה.

דן תיכון (הליכוד):

אל תטיפי לי מוסר. מספיק בלגן עשית כאן היום. בושה.

(חבר הכנסת ד' תיכון יוצא מאולם המליאה.)

שאול יהלום (מפד"ל):

לסיום, אנחנו באים ואומרים: יש נושא של ביטוח בריאות, יש נושא של שיעור המס שצריך לשלם, כמה הממשלה תסבסד. כל אלה בעיות מורכבות, יש עליהן מחלוקת, ואולי הסכמה, לא ניכנס כרגע לעניין. אבל כל עוד אין שינוי ולא משתנה החוק ואין חוק ביטוח בריאות ממלכתי, במצב הקיים, נכון להיום, זה חוק צודק מאין כמוהו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום.

אני מזמינה את חבר הכנסת יגאל ביבי; איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז; איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת גונן שגב, אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי, אחריו – חבר הכנסת חגי מירום; לא, הוא ביקש למחוק. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עמיתי חבר הכנסת שאול יהלום, אני לא רוצה להיכנס אתך למלוא הוויכוח בדבר אופן החלוקה. נניח לרגע אחד שאתה צודק, ונגיד שצריך להגיע ל-100% חלוקה על-פי השיטה הזאת. אבל בדבר אחד תסכים אתי: החוק הזה לא נולד היום, הכוונה לחוקק אותו לא נולדה היום. היו דיונים מוקדמים. הנושא הזה נדון בקשר לוויכוחים שונים שקשורים בנושא קופת-חולים – משבר קופת-חולים, ההסכם עם קופת-חולים. ותראה, יש כאן מגמה חד-צדדית: מכל ההסכם הזה עם קופת-חולים, מה נשאר? מכל מה שהממשלה היתה צריכה לתת, הולכים ופורעים צעד אחר צעד את הנתינות ללא גבול. בכל מה שההסתדרות וקופת-חולים היו צריכות לתת, יש תהליך של כרסום מתמיד, בין שמדובר במכירת נכסים, בין שמדובר בהפרדות שונות ובין שמדובר בכל מיני דברים, ואני לא רוצה לגעת במה שכבר קרוב אליך.

באים ומדברים על הנושא של שירותי בריאות, אחר כך באים לקופת הציבור. איך אמרה חברת הכנסת ענת מאור, שהיא יושבת-ראש הישיבה כרגע? רוצים להיות עצמאים. למה עצמאים, חבר הכנסת שאול יהלום? קופת-חולים תוכל לתת שירותים לגורמים מסוימים שחלק מהם אתה מכיר וחלק מהם יותר מרוחקים ממך, והם יקבלו את השירותים במחיר זול יותר. איפה כאן הצדק? למה לא לאסור את זה? למה – לאנשים השייכים לקופה פלונית או אלמונית הקשורה עם חוג פוליטי פלוני או אלמוני, שמגייס כאן בכנסת תמיכה פוליטית, ועל כך כבר אמרה מבקרת המדינה שזה לקנות שלטון

בכסף; כי אם קופת-חולים נותנת לאדם שמרוויח כמוני אותם שירותי בריאות, אבל לוקחת ממנו רק 80 שקלים לחודש מפני שהוא שייך לזרם פוליטי שאחר כך בא הנה ומחרף נפשו פה למענה, מה יכול להיות יותר גרוע מזה?

אני לא רוצה לתקן את כל העולם, אין לי אליך טענות כעת, ואני לא מבקש שתהיה יותר צדיק מהאפיפיור. אבל דבר אחד אני כן מבקש. אתה יודע יפה מאוד שבמהלך הדיונים המוקדמים היתה נכונות מצד חברי כנסת רבים של מפלגת השלטון לפחות לדבר אחד. באו קופות-החולים ואמרו: אתם יודעים מה? אתם כאן משנים את מצבנו לרעה. תהיו הגונים אתנו לפחות בדבר אחד, שהמפקד יהיה מפקד. אל תעבדו על פיקציות. תנו לנו את חלקנו לפי המספר האמיתי, כפי שצריך להיות וכפי שגם אתה צעקת כאן.

אז תבואו ותגידו: רבותי, מאה אחוזים, אבל מפקד כל חודש. תבואו ותגידו משהו. כל חודשיים, כל שנה, אבל איפה זה? הכול ילך לפי נתונים היסטוריים? הרי כולנו יודעים שנתונים היסטוריים אלה מעוותים לטובת אחד הצדדים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אחת לשנה זה היסטורי?

מיכאל איתן (הליכוד):

סלח לי, למה זה צריך להיות גם אחת לשנה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

בסדר, אבל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל כבר היום הם מעוותים. ברגע זה, נכון לעכשיו. אתה יודע שהולכים כאן לעשות קופת-חולים לפי הדוגמה שאתה נתת. שאלת מה יקרה אם חלק מהמבוטחים עזב ואיננו. הרי אתה יודע כמו כולנו, שחלק מהמבוטחים שבגינם הולכים להעביר כסף אינם כבר בקופת-חולים הכללית אלא עברו לקופות-חולים אחרות. לפחות יבואו עם שני הדברים יחד.

לכן, אני מצפה מכל אדם ישר שיבוא ויאמר לממשלה: תתקנו, תבואו בשבוע הבא עם הצעה בת שני חלקים לפחות.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת גונן שגב, ואחריו – לחבר הכנסת יצחק לוי.

גונן שגב (צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גם אני פונה בעיקר אל חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה רוצים ממני?

גונן שגב (צומת):

לא רוצים ממך דבר.

אליעזר זנדברג (צומת):

אתה נציג הממשלה.

גונן שגב (צומת):

אתה נציג הממשלה.

חבר הכנסת יהלום, קופת-חולים – זו טרגדיה של טעויות. לא מהשנה ולא מלפני שנה, כבר לפחות עשור היא טרגדיה של טעויות. סוף סוף הכינו תוכנית הבראה זו הפעם הרביעית אחרי שלושה כישלונות. אך ראה זה פלא, גם בתוכנית הזאת לא עומדים.

דוגמה קטנה שאתה בוודאי מכיר מהתקשורת היא נושא ה-5%, שהיו חלק גדול מתוכנית ההבראה לאחיות ולרופאים; אבל זה כבר נפל. לא באו לבקש את אישור ועדת הכספים, לא העלו את זה בשום מקום. פתאום, במין ריצת אמוק, חייבים להעביר את חוק המס המקביל עוד היום.

בסך הכול המס המקביל עצמו מבחינה כלכלית הוא דבר מעוות, בפירוש מעוות. יש פה עוד מס עקיף על מעסיקים שהם לא חברי קופת-חולים זו או חברי קופת-חולים אחרת, וגם עובדיהם לא. אני לוקח את המס העקיף הזה, שהוא אחד מכמה מסים עקיפים, לצערי, ומעביר אותו לקופת-חולים זו או אחרת.

אילו באו ואמרו: בסדר, לפני החלת חוק בריאות ממלכתי אני מחיל רק את הקטע של הקפיטציה, שהוא דבר חשוב. לא ייתכן באמת שלקופת-חולים הכללית יהיו זקנים רבים יותר, עולים רבים יותר, חלכאים ונדכאים רבים יותר, והיא לא תקבל בעבורם את התמיכה הכספית. תעשו קפיטציה מסודרת, זה לא דבר מסובך כל כך. זאת חקיקה יותר פשוטה מחוק מס מקביל זה, המסובך והלא-אמיתי. הרי כולנו יודעים שהוא איננו מגיע במלואו, לפחות בקופת-חולים הכללית, למימונים המתאימים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

זה כן מגיע, אתה מתבלבל – – –

גונן שגב (צומת):

לא, אני לא מתבלבל. אני מדבר על רפואה "פרופר". זה מגיע לקופת-חולים, אבל לא פרופר לרפואה, בגלל מנגנון מסורבל ובגלל בעיות רבות אחרות. אני לא אומר שזה לא מגיע בכלל לקופת-חולים, אבל זה לא מגיע פרופר לטיפול בחולה בגלל מנגנונים עקומים.

שאול יהלום (מפד"ל):

של מי?

גונן שגב (צומת):

של קופת-חולים, שמנוהלת בצורה גרועה. לא בכדי ביקש יושב-ראש הדירקטוריון כונס נכסים לקופת-חולים.

שאול יהלום (מפד"ל):

היתה שביתה.

גונן שגב (צומת):

זה לא בגלל השביתה. זה בגלל העובדה שתוכנית ההבראה איננה הולכת בקו שהתוו לה, שגם הוא חלק מתוכנית ההבראה.

לכן אני אומר, שאסור שחוק זה יעבור היום פה. צריך לעזוב בכלל את כל נושא המס המקביל, שלפי דעתי הוא מעוות. שוב אני אומר: הייתי מקבל ביתר הבנה הורדה מסעיפים אחרים או העלאה במס אמיתי בשביל נושא בריאות אם יש חוסר בתקציב, אבל לא את הנושא של מס מקביל.

מעבר לכך, יש כאן גם פגיעה קשה מאוד בקופת-חולים "מכבי", בגלל נושא העדכונים, שכבר היה עליו ויכוח ארוך, ואינני רוצה להיכנס אליו שוב.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חבר הכנסת יצחק לוי – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בבואנו לבחון את הצעת התיקון לחוק מס מקביל עלינו לבדוק, האם החולה הזקוק לשירותי בריאות ייהנה מהתיקון לחוק או יינזק כתוצאה ממנו.

חובה עלינו להינתק משיקולים פוליטיים ולבדוק את התיקון לגופו של עניין ואת השפעתו על האזרח הקטן.

ברצוני להתייחס לשני אספקטים מרכזיים. הראשון, מימון בריאות העולים. השני, חלוקת המס המקביל.

בשנים האחרונות התבררנו בעליית עולים רבים לישראל. ממשלת ישראל הקציבה מאות מיליוני דולרים לקליטת העלייה. אבל, למעשה, הביטוח הרפואי של העולים מומן על-ידי המס המקביל. כתוצאה מכך נלקחו מקופת-החולים 170 מיליון שקל, ללא הצדקה.

על-פי התיקון לחוק, האוצר מסכים, באמצעות משרד הבריאות, לממן את הביטוח הרפואי של העולים מכספי הרזרבה. כתוצאה מכך, קליטת העולים לא תבוא על חשבון מבוטחי קופות-החולים. הקופות ייהנו מחדש מ-170 מיליון שקל, והנהנים מכך יהיו מבוטחי הקופות, העולים החדשים והאזרחים הוותיקים.

האספקט השני: חלוקת מס מקביל. כספי המס מוקצים כיום בין הקופות לפי מפתח חלוקה, המביא בחשבון את מספר המבוטחים המשוקלל בכל קופה ואת הכנסת המבוטחים. למרכיב ההכנסה ניתן משקל של 25% מן הסכום לחלוקה. נוסף על כך, יש לקופות-החולים הכנסות מדמי חבר, אשר מבוססות במלואן על מרכיב ההכנסה של המבוטחים.

התיקון לחוק מציע לבטל את ההתחשבות בגורם ההכנסה של המבוטחים במסגרת המפתח לחלוקה. כעת נשאלת השאלה, האם שינוי זה יתרום ויסייע לחולה. כאן התשובה קצת יותר מורכבת. קופות-החולים הקטנות כוללות בדרך כלל אוכלוסייה ממעמד סוציו-אקונומי גבוה יותר מאשר קופת-חולים הכללית. למעשה, הכסף המועבר פר-חולה לקופות הקטנות גדול יותר מאשר לקופת-חולים הכללית.

מסתבר שמי שמרוויח יותר זוכה לטיפול טוב יותר. אני יכול לומר שאין בכך צדק. פועל פשוט ובני משפחתו זכאים לטיפול רפואי ולתנאי טיפול טובים בדיוק כמו שזכאיות לכך השכבות המבוססות. לשכבות אלו אין כסף עודף להשלים – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

יעקב שפי (העבודה):

יש מי שבדק את התיקון לחוק בעיניים פוליטיות ויש מי שטובת החולה והאזרח הקטן לנגד עיניו. לא רק סוציאליסטים יתמכו בתיקון לחוק, אלא גם מי שרוח צדק, הגינות, הדדיות ואחוה באפו.

אני אתמוך בתיקון לחוק. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי כץ ויתר. חבר הכנסת אברהם הירשזון איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל איננה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת אליעזר זנדברג. הוא אחרון הדוברים. לאחר מכן אנחנו עוברים לתשובת השר ולהצבעה.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מודה ומתוודה שאינני עוסק כדבר שבשגרה בענייני קופת-חולים. אבל שמעתי כאן את שר האוצר, והמסקנה מהדברים שלו לאדם השומע מהצד היא מאוד פשוטה: עוד קצת כסף לקופת-חולים הכללית ופחות כסף ל"מכבי". אני שומע וחושב, מה יעשו עם הכסף? ישפרו את השירות לחולה? ינהלו את הקופה יותר טוב? לכל היותר אולי ישלחו את נחום פסה להיות נציג ההסתדרות במערב-אירופה, פרס על הניהול המוצלח. לכל היותר ימנו איזה פקיד.

הלוא זה לא ישנה את העניין, השיטה חולה. צריך לשנות את הדרך שבה קופת-חולים כולה מנוהלת. אבל את זה אמרו כל אלה שהיו לפני, ואני בעניין הזה ודאי לא אוכל להוסיף ולתרום.

דבר אחד לא היה ברור לי כלל עוד הבוקר. הצעת החוק הזאת הובאה לדיון בוועדת הכנסת, במסגרת בקשה של הממשלה לפטור אותה מחובת הנחה, דהיינו מאותם יומיים שמחויבים על-פי חוק. קיבלתי את ההצעה הזאת אחר-הצהריים כאן במליאה והסתכלתי, ואני לא מבין מה הדחיפות, למה היינו צריכים, בוועדת הכנסת היום, לפטור את הממשלה, ולמה היינו צריכים לשחרר אותה, הלוא הכול רטרואקטיבי, וזה יכול להיות רטרואקטיבי גם ביום שני הבא. הלוא הכול רטרואקטיבי, וזה יכול להיות רטרואקטיבי גם בעוד שלושה שבועות, ואין פה שום שינוי, לפחות לפי מה שקראתי, שהוא רלבנטי להיום או למחר או למחרתיים. לכן, אני חושב שהחיפזון הזה, כמו שאומרים, הוא מן השטן; זה פתגם ערבי.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא מהברפלד.

אליעזר זנדברג (צומת):

כשאני חושב על הדבר הזה, אני אומר לעצמי, שאולי היה טוב אם גם חברי כנסת שדיברו פה לפני ואמרו, שהם בעד התיקון הזה והם בעד תיקונים נוספים, יתנו אותו ויסייגו אותו, כמו חבר הכנסת יהלום, יעשו חשבון נוסף וידאגו להצביע נגד הצעת החוק הזאת, ויחכו להצעת חוק מתוקנת ושלמה.

בכל מקרה, אני סבור, וכאן אני מתייחס לדברים שבהם סיים שר האוצר את דבריו, שאם הצעת החוק הזאת תעבור בקריאה ראשונה, מן הראוי, וכך אני אבקש, לדון בה בוועדת הכלכלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, לצערי הרב, לא שמעתי את דברי חלק גדול או כמעט כל הדוברים, למעט אחד או שניים, אבל אם אמצא עניין רב אקרא בוודאי בפרוטוקול.

נשאלה פה השאלה, על-ידי חבר הכנסת זנדברג, מה החיפזון, והתשובה פשוטה ביותר. החקיקה הזאת, שלפי דעתי עושה צדק בקפיטציה ובחלוקת הכספים, היא חלק ממימון הסכם ההבראה. זה דבר ידוע, אני לא רוצה להכביר מלים בעניין. בהחלט זה חלק מהדבר. זה גם גורם לממשלה, בסיכומו של דבר, לקבל החלטה נכונה מאוד, שמבטלת החלטה שלילית מאוד בעניין מימון התוכנית

הרפואית לעולים באמצעות המס המקביל. יש לכך חשיבות רבה, שכן יש מבנה והזרמה, ונכון שזה רטרואקטיבי, אבל בסיכומו של דבר, ככל שיקדם העניין – טוב יותר.

לאותם חברים שרצו לדעת בדיוק את המספרים, נדאג שהם יובאו אל הוועדה אשר בה יידון העניין, ויינתנו כל הפרטים.

גונן שגב (צומת):

אני רוצה לשאול את השר שאלה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה קצרה לשר.

גונן שגב (צומת):

לא שמעת את דברי. אני שואל שאלה קטנה: הועברה לאישור תוכנית ההבראה. היום אנחנו רואים שתוכנית ההבראה לא מבוצעת בגלל בעיית השכר של הרופאים והאחיות. האם לא מן הדין היה לפחות להכין תוכנית הבראה חדשה?

שר האוצר א' שוחט:

לא. אנחנו עוסקים בעניין. בחלק מהדברים שאתה אומר יש מן האמת.

גונן שגב (צומת):

אם כבר, תגיד בכול.

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו עוסקים בעניין, ואנחנו לא נסתיר מפני איש. אם יצטרכו להיות שינויים כאלה או אחרים, הדבר יובא גם לידיעת הממשלה וגם לידיעת ועדת הכספים, שדנה בעניין.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 11) (שינוי מפתח החלוקה), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה, כפי שהובאה על-ידי שר האוצר?

מיכאל איתן (הליכוד):

לאיזו ועדה?

היו"ר ע' מאור:

מאחר שהוצעו שתי ועדות, ועדת הכנסת תחליט האם זה עובר לוועדת הכספים או לוועדת הכלכלה.

שר האוצר א' שוחט:

אני הצעתי – ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

אני מעמידה להצבעה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 14

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 11) (שינוי מפתח החלוקה),

התשנ"ג-1993, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 14 נגד ארבעה, ללא נמנעים, הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 11) (שינוי מפתח החלוקה), התשנ"ג-1993, אושרה בקריאה ראשונה, וועדת הכנסת תחליט בין ועדת העבודה והרווחה לבין ועדת הכלכלה.

תודה רבה. לילה טוב. הישיבה מתחדשת מחר בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:08.